

M. A. AKŞİT Koleksiyonundan/Collection

4

Editörün Eğitim Algısı, Neden Eğitilmeli? *

M. Arif AKŞİT**

*Neden Eğitilmeli sorusuna verilen yanıt.

** Uzman Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji/Yenidoğan ve Pediatrik Genetik, emekli, Eskişehir

İnsanların doğuştan getirdiği bilgi ve beceriler sınırlıdır. Onlara da güven duyulmaz. Doğuştan öğrenmeyi, bu imkânı sağlamayı getirmektedir. Emzirme bile bir eğitim boyutudur. Kendisi acıklı, doymayı bilmeli ve doyduktan sonra da kesmelidir. Memeyi, meme ucu ile boş geçinmeyi öğrenmeli, sevgi ile oluşan endojen hormonların algılanması ile mutluluğu yakalamaktadır. Rahatlaması, uyuması ve kendisinin bir ürünü olan kaka ve işi gevşeyerek yapmasıdır. Bu uzaklaşmalı, daha sonra sorun yaratan olmaktadır.

Ağlamayı devamlı değil, arzuların yapılması için istem, konuşma olmalı, bu şekilde ona bakan anneyi de eğitmelidir. Duygularının ve ağlama boyutunun anlamını öğretmelidir.

Görüldüğü gibi ilk andan itibaren kendisi eğitim almakta ve kendisi başta annesi olmak üzere eğitmektedir.

Insanların hayvanlardan en büyük farkı, kanımca eğitilebilir olmalarıdır. Bu açıdan eğitim alma hakkı tüm İnsanların bir doğal hakkıdır. Anayasamızın 42. Maddesi bu konu üzerindedir.

Burada kastedilen bir bilgi öğrenmek ve diploma almak olarak yorumlanmamalı, yaşamı açısından eğitimin faydası ve algılanmasının olmasıdır.

Bilgilendirme sonrası rıza şartı önemlidir. Bir hekim hastasına demir preparatı yazdıktan sonra, onun oluşturduğu sorunlardan da sorumlu olmaktadır. Dava konusu olabilir.

Açıklamalar bu açıdan anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilmelidir. Soru ve cevap önemlidir. Sıklıkla vurgu yapılan “**Ümmi**” cahil anlamında değildir.

Ümmi kelimesinin anlamı (nedirnedemek.com): 1) Okuyup yazması olmayan, 2) Anasından doğduğu gibi kalmış ve tahsil görmemiş, mektep ve medresede okumamış kimse. Yazı yazmak bilmeyen. (Ümmi ile cahil arasında fark vardır. Ümmi yalnız okuyup yazmak bilmeyendir. Cahil ise, okuyup yazmak bilse de bir şey bilmeyen kimsedir, her ümmi cahil değildir.)

Hekimler de hastalarını ümmi gibi ele almalı, tıp bilgisini sorgulamalı, ona göre yaklaşmalıdır. Bazı kimselerin plasebo dahil bazı yaklaşımlar ile tamamen yanlış verilere sahip olabilirler,

bunlar sabit fikirli ve en zor, bilgiyi almayan, çarpıran kişilerdir. Ümme eğitime, bilgi almaya açıktır, bu açıdan bilgilendirme önemlidir.

Özet

Editörün Eğitim Algısı, Neden Eğitilmeli?

Amaç: Eğitim diploma almak ile oluşmadığı, bu açıdan eğitimin, insan olarak, davranışımıza sevgi ile bütünleşerek oluşması kavramını, kendimizi bilmek, tanımak algılamak olduğu boyutu irdelenmektedir.

Dayanaklar/Kaynaklar: İnternet, Wikipedia ve neden eğitilmeliyiz kavramlarının olduğu bir inceleme ve yorumlama makalesidir.

Genel Yaklaşım: Eğitim, Yunus Emre ifadesi ile, *ilim ilmi bilmektir, ilim kendini bilmektir* ifadesinde olduğu gibi, bilgi sahibi ötesinde yaşamın devamlı gelişim ve değişim içinde olarak, insanın kendini geliştirmesi ve ilerletmesi anlamındadır. Bunun için beceri kazanmalı, sevgi ile insanlık boyutunda ele almayı öğrenmelidir. Davranışa yansımaları, tutum boyutunda olması, eğitilmesinin ne kadar olası olduğu ile ilintili olmakta, birey sevgi, ilgi ve isteği ile değişimi yakalayabileceği de algılanmalıdır. Eğitimin önemi, yetişmiş ötesi, uygun insan niteliği, insan olduğunu algılayarak, sevgi ve fayda boyutu ile yaklaşımı önemlidir. Zarar dokunmaması ilk etik basamaktır. Bitkilerde bile iletişim olduğuna göre, insan kapasitesi ve kendi boyutu içinde gelişimi, değişimi, insanlığı kazanmasına eğitim işlevi denilmektedir.

Sonuç: Eğitim işlevi olarak bakıldığında, bilen değil, bilgin olması, sevgi ve insanlıkta temelinde öğüt ve uyarılarda bulunması, danışmanlık yapması, ancak rıza ve sorumluluk bireyde olmalıdır.

Yorum: Yaşamımızda kendimizi bulmak, geliştirmek, ilerletmek için sevgi temelinde eğitim ile olası olduğu, bunun yaşam boyut sürmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimin önemi, neden gereklidir, insanı oluşturan gereklilik

Outline

The perception of Author on Education, why have we required Education?

AIM: The purpose of education, not for taken diploma, so for gaining it, the demanding by love on humanity perspective, sure about as an individual, self-aware, knowing and comprehending, realizing ourselves.

Grounding Aspects: Wikipedia and reasoning of education as searching at internet and evaluated them at this Article.

Introduction: As the Yunus Emre's notification on education, "*science is as knowing the creation, science is knowing to yourself*". Not at knowledge-based information, above this, the life is continuously differentiated, grown and developed, as we must be in progression, and further advance, as a meaning of education, for life long. For proficiency gaining on love in humanity, be represented at the behavior and attitude, by such related to the education. Primum non nocere is the first ethical principle, as even interaction can be encountered at the plants, so as Human being, the capacity and individual perfection must be discriminated upon compassion, as a gaining of training function.

Notions: From the perspective of learning, not be as information given, as a wise person, under love and humanity given advice, and guiding to ethical aspects, thus, consent and responsibility to the individual, not be taken and disregarding at any instances.

Conclusion: At our individual, personal life, finding ourselves, notification our capacities, continuous progression at our lifetime, being on love in humanity as a perspective for further endeavor.

Key Words: The importance of the education, why and the reality for individual reasoning

Giriş: Ümme Kavramı

Ümmi sıfatı olarak Resullere tanımlanır, belirli dini bilgi almamış, belirli bir kalıp içinde olmayan kişiler anlamındadır. Cahil değil, eğitilmemiş demektir.

Her olgu bir ümmi, bilinmeyendir, hikâye, muayene ve tetkikler ile bilinir olmaktadır.

Bir konuda kalıpsal bilgisi olmayan, eğitime açık anlamında ele alınmalıdır. Orta Asya'ya kervan sorumlusu olan kişi hesap ve yazıyı okumayan değil, yazıcı ve eğitim vermeyen kişi anlamındadır. Aksi bir söyleyenin cehaleti anlamında ele alınmalıdır.

Kuran'da Ümmi

<p>1)-2/78 İçlerinde ümmî olanlar da vardır ki kitabı bilmezler, sadece anlamını bilmeden okuyuşlar/hurafeler/hayal ve kuruntular bilirler. Onlar yalnız santıya saplanırlar.</p>	<p>Bir bilgiyi, kitabı bilmeden okumak ümmi denilmekte, ancak bu hurafe, hayal ve kuruntu içinde oluşu kabul edilmektedir. Kısaca okumak değil, eğitim almak, düşünmek, akli kullanmak öne çıkmaktadır. Ümmi olmak kabul edilmemektedir. Bir kişi günde iki defa ilaç alacak ise, bunun nedenini ve niçini de algılamalıdır. Yan etki ve yan tesirlerini de bilmelidir. Bilinçli olmalıdır. MAA</p>
<p>2)-3/20. Seninle kanıt yarıştırmaya girerlerse şöyle söyle: "Ben yüzümü Allah'a teslim ettim. Bana uyanlar da." Kitap verilenlerle ümmîlere de sor: "Siz de teslim oldunuz mu?" Eğer teslim olurlarsa doğruya ve güzele kılavuzlanmışlardır. Yüz çevirirlerse sana düşen sadece tebliğ etmektir. Allah, kullarını görmektedir.</p>	<p>Bir bilimsel veri veya bilgi iletilir, ancak kişi kabul etmeyebilir. Bilmeyen kişiye bu bilgiyi aldığı, kabul edip etmediği sorulur, zorla ikna veya kabul etmesi değil, rıza kişiye aittir. Bize düşen bildirme, tebliğdir, zorlama yoktur. MAA</p>
<p>3)-3/75. Ehlikitap 'tan öylesi vardır ki, ona yüklerle emanet teslim etsen onu sana iade eder. Onlardan öylesi de vardır ki, ona bir dinar emanet etsen, tepesine çökmedikçe onu sana geri vermez. Bunun sebebi şudur: Onlar: "Ümmîlerin, bizim aleyhimize yol bulmaları mümkün değildir." demişlerdir. Onlar, bilip durdukları halde, Allah hakkında yalan söylerler.</p>	<p>Bir kişi bilmeyebilir ama öğrenebilir. Eğitim diploma almak değil, bilgi ve beceriyi alıp, kullanmak, bundan faydalanmaktır. Bilgisiz olanlar aleyhte bulunmaz değil, fantezi ile karşı çıkabilirler ve kalıplarını bozamayız. Bu durumda gerçek ümmi değil bir grubun fedaisi olmuş olurlar. MAA</p>
<p>4)-7/157. Onlar ki, yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılmış bulacakları ümmî Resullere uyarlar; o onlara iyiliği emreder, kötü ve çirkinden onları alıkoyar. Güzel/temiz/lezzetli/hoş şeyleri onlara helal kılar, pis şeyleri onlara yasaklar. Sırtlarından ağırlıklarını indirir, üzerlerindeki zincirleri, bağları söküp atar. Ona inanan, onu destekleyen, ona yardım eden, onunla indirilen ışığa uyan kişiler, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.</p>	<p>Resul, bildiren ve öğüt veren, bilim üzere doğru ve gerçeği sunan kişilerdir. Bunların din üzere olması şart değildir. Özellikleri barışa yönelik, iyiliği söylemeleri, hoş şeyleri önermeleri ve yardım etmeleridir. Bu usullere uyanlar kurtuluşa erenler olmaktadır. MAA</p>
<p>5)-7/158. De ki: "Ey insanlar! Ben sizin tümünüze Allah'ın resulüyüm! Göğlerin ve yerin mülkü o Allah'ındır! İlah yoktur O'ndan başka! O diriltir, O öldürür. O halde, Allah'a ve resulüne iman edin; Allah'a ve onun sözlerine inanan o ümmî resullere iman edip uyun ki, doğruya ve güzele ulaşabilirsiniz."</p>	<p>Resul olan bilim üzere, doğruyu, gerçeği söyleyendir ve ayrıca ilah ve put olarak değil, yaratılış ve bilim üzere olunmalıdır. Yaratılış boyutu, doğum ve ölüm boyutunu vurgulamaktadır. Kalıp değil, bilim üzere olana inanmalı ve doğru ve güzelin bu boyutta olduğu kabul edilmelidir. Hayal, fantezi, desten ve masallara inananlar belirli bir kalıp içinde olanlardır ki bunların söylediklerine inanılmamalıdır. Kuran söylenenlerin tam tersini ifade etmektedir. Kendini hoca iddia edenlerin yanılması buradadır. Hekimlikte ben bilirim değil, hastaya sorgulanmalı, bilim hasta üzerine, onun verilerine göre irdelenmeli, karar verilmelidir. Kalıp, kitap bilgisi değil, Hastalık Yok, hasta var kuralı geçerli olmalıdır. MAA</p>

6)-62/2. *O Allah'tır ki, ümmîlere içlerinden bir resul göndermiştir de o, onlara Allah'ın ayetlerini okur, onları arıtıp temizler, onlara kitabı ve hikmeti öğretir. Onlar bundan önce tam bir sapıklık içine gömülmüşlerdi.*

Burada da kalıp bilgi değil, onlara göre ve onun şartlarına göre irdeleme yapılmalı, konular iyilik ve güzelliğe göre temizlenmeli ve hikmet, kısaca karar da fayda ve yarar üzere, etik ilkelerde olmalıdır Kalıba uydurmak ve bun göre yaklaşmak tam bir yanılma, sapıklık olması beklenir. **MAA**

7)-62/3. *O resulü, ümmîlerden olup da henüz onlara katılmamış bulunan başka kimselere de gönderdi. O'dur Aziz, O'dur Hakîm*

Hastadan sorumlu olan müdavi hekim, hastaya bakan hekimdir. Konsültana danışman ve bilgi iletir. Sorumlu hastaya bakan hekimdir. Kalıp ve bir peşin hüküm yerine, hastaya göre yaklaşan hekimin kararı geçerli kabul edilir. **MAA**

Aklını kullanan, derin düşünen ve bilime göre algılayan için veri, bilgi anlam taşır.

Özet olarak: her bir açıklama, her bir bilgi vermek, öğüt bir eğitim ve bireyin o şeyi algılaması ile yapmasının sağlanmasıdır. Her ilacın kapağında yazan uyarılar bir açıdan sorunlu olanların vurgulanmasıdır. Prospektüs bilgi sağlar ama kısa özeti kutu üstünde kolay okunabilen uyarılar olmalıdır.

Eğitim bir Anayasal haktır.

Anayasa 42. Madde

II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi

MADDE 42- Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra: 9/2/2008-5735/2 Md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/6/2008 tarihli ve E.: 2008/16, K.: 2008/116 sayılı Kararı ile)

Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilmez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası antlaşma hükümleri saklıdır.

Yorum

Geniş yorumlanmalıdır

- *Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz:*

Eğitim (nedirnedemek.com) anlam olarak; 1) Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme, geliştirme ve eğitime işi, 2) Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye (Eğitim, bizim istediğimiz kalıplara göre adam yetiştirmek değildir. *H. Taner*), 3) Eğitim bilimi. 4) İlkelerde çocukların ilerde yapacakları işleri, görevleri, davranış biçimleriyle ilgili olarak onların erginlik çağına girinceye dek aileleri, akrabaları ve toplumun yaşlı üyelerince geleneklere uygun biçimde eğitilmeleri, yetiştirilmeleri.

Öğrenim (nedirnedemek.com); 1) Herhangi bir meslek, sanat veya iş için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkların elde edilmesi amacıyla yapılan çalışma, tahsil, 2) Herhangi bir iş, sanat ya da meslek için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkların elde edilmesi amacıyla yapılan çalışma.

ÖZET: Bir bireyin insan olması için hem bilgi ve bu bilginin kullanılması, beceri kazanması olarak yaşamını sağlaması ifade edilmektedir. Bu şekilde düşünme, kendi kararını verebilmesi, rızasını oluşturması ve sorumluluk yüklenmesidir. Bunun yapılamaması, ancak zekâ özürli olanlar için söz konusudur, tüm insanlar diploma almasa bile eğitilmiş kabul edilirler. Ümmi sıfatı bilmeyen, anlamında ele alınmalıdır.

- *Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.*

Eğitim için bir sınırlama yok iken, öğrenim, kısaca bir kişiye Tıbbi ilk yardım öğretmek için onun Tıp eğitimi almasının öngörülmesi gibi bir husus olağan kabul edilmelidir.

- *Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.*

Burada Atatürk bazı prensipler öne sürmüştü, bunlar muasır medeniyet ötesi bir hedef gereklidir. Bu bir kalıbın ve bir standardın eğitilmesi olmamasıdır. Çağdaş bile değil, çağın üstü olmalıdır. Zamanımızda Çocuk Hakları içinde olmaktadır (unicef.org/turkiye/çocuk-haklarına-dair-sözleşme). Çocuk-haklarına-dair-sözleşme 20 Kasım 1989 tarihinde yayınlanmış, Atatürk İlkeleri ise ölümünü ele alsak bile 50yılı aşkın zaman öncesinin verisidir. Anayasa dikkate alınınca da 8-10 yıllık bir süre öncesini belirtilebilir.

Madde 28

1. *Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:*

- *İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;*
- *Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;*
- *Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;*
- *Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;*
- *Okullarda düzenli biçimde devamların sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.*

Burada fırsat eşitliği denilmekte, bireylerin arzuları ve becerileri ile yapılması ve eğitimin serbest verilmesi boyutu bir sınırlama gelmektedir.

2. *Taraf Devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu Sözleşme 'ye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.*

Burada insan olarak saygı gösterilmesini, zorlama olmaması ve sevgi boyutunda olması, kendi sevgi ve becerisine göre yapılması öngörülmelidir.

3. *Taraf Devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası iş birliğini*

güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Burada eğitim vermenin, okuma ve yazmayı öğretmenin, kullanmadıkça faydası olmaz. Düşünme ve farkındalık olmadan da oluşamaz. Köleye bağımsızlık öğretilmesi, bağımlıya eşitlik ve adalet kavramlarının anlatılması değil, yaşatılması önemlidir.

Madde 29

1. *Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler:*

- *Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;*
- *İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;*
- *Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;*
- *Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik ister ulusal ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;*
- *Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi.*

Burada yapılan vurgular önemlidir. Bu Atatürk İlkelerine uyum içindedir.

- a. Eğitim gören bireyin 1) kişiliğinin, 2) yeteneklerinin, 3) zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
- b. Bunları yaparken; 1) İnsan haklarına ve 2) temel özgürlüklere, 3) Benimsenen etik ilkelere saygısının geliştirilmesi;
- c. Kendi kişiliğinde oluşan 1) kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, 2) çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve 3) kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
- d. Eğitim alan bireyin; 1) anlayışı, 2) barış, 3) hoşgörü, 4) cinsler arası eşitlik ve 5) ister etnik ister ulusal ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
- e. Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi eğitimin hedefi olmaktadır.

Burada eksik olan, çağdaş değil geleceğe göre bir yapılanma ve kültürel yapıya göre eğitim olmalıdır.

2. *Bu maddenin veya 28'inci maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.*

Burada eğitim demek, haklara uyulan yerler anlamında verilebilir.

Madde 30

Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.

Burada eşitlik kavramı işlenmektedir. Kültürel veya bir insanın bir bakıma üstüne giydiği yapı saygı duyulmalıdır. Ancak burada toplumun eğitim dile ile grupların ana dili farklı ise,

bütünleşme bakımında toplum dilinin öğrenilmesi önemlidir. Kendi dili vurgusu dikkate alınmalıdır. Bağımsızlık, eşitlik ve kardeşlik vurgusu içinde de bağımsızlık demek, gruptan izle ve parçalanma değil, tümünün eşitlik altında bütünleşmesidir. Farklı anlama ekilmesi olayı saptırmaktan başka bir yaklaşım olamaz.

- *Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.*

Burada bir başka vurgu yapılmaktadır. Barışa yönelik, iyilikler ve insancıl yapılar kısaca etik ilkeler doğrultusunda olması beklenirken, terör eğitimi kastedilemez. Zaten bizde asker savunma işlevi yapar.

- *İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.* Burada öngörülen vatandaşlığı ve ilk basamağı öğrenmesidir.

- *Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.*

Burada da eğitimin özel veya kamu/devlet olması fark etmemektedir.

- *Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.*

Burada ekonomik boyutun eğitim ile birey arasına girmesi engellenmektedir. Parası olmayan burs alarak eğitim alınmalıdır.

- *Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.*

Burada bu faaliyetler engellenemez denilmektedir. Kısaca Enstitü modelinde de yaklaşım engellenmemeli, serbestçe icra edilebilir olmalıdır.

- *Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilmez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası antlaşma hükümleri saklıdır.*

Burada devletin iletişim ve ilişki sağlanan dili esastır. Ancak diğer dillerde bunun yanında öğretilmesine olanak sağlanmaktadır. Ana dilde eğitim değil, ana dilde ayrıca eğitim yapılabilir.

SONUÇ: Bir ilke her gelişim ve ilerlemeye göre yapılmasını öngörüyor ve muasır medeniyet ötesi tanımı ile değişimi öngörmesi ile uyulması benimsenen bir boyut, Atatürk'ün zamanının çok ötesinde yapısı olduğunun bir ispatı, tanımlanmasıdır.

“İlim ilim bilmektir, ilim kendini bilmektir”

Yunus Emre

İlim Kendini Bilmektir¹

İlim ilim bilmektir İlim kendin bilmektir Sen kendini bilmezsin Ya nice okumaktır	Okudum bildim deme Çok taat kıldım deme Eğer Hak bilmez isen Abes yere gelmektir	Yirmi dokuz hece Okursun uçtan uca Sen elif dersin hoca Manası ne demektir
Okumaktan murat ne	Dört kitabın manası	Yunus Emre der hoca

Kişi Hakk'ı bilmektir Çün okudun bilmezsin Ha bir kuru ekmektir	Bellidir bir elifte Sen elifi bilmezsin Bu nice okumaktır	Gerekse bin var hacca Hepsinden iyice Bir gönülle girmektir Yunus Emre
---	---	--

Eğitim bireye özgüdür. Toplu ders ortamında her birey farklı algılar içinde olur. En kabul edilmeyen bilgiyi ezber almaktır. Sınavda da olduğu gibi söyler başarılı olduğu sanılır. Bu açıdan sözlü, özellikle beceri kazanma boyutunda önemlidir.

Tıp Fakültesi Sözlü Sınavlarda tüm öğrenciler ile 3-4 saat birlikte, çay, kahve ve öğle yemeği yiyerek bir süreç geçirilmektedir. Tüm konular, fizyoloji, patoloji dahil içerikler irdelenmektedir. Gerekirse kitaptan bilgi alınır, ama bu yorumlanabilmelidir.

Yaklaşımlar hasta temelinde olmalıdır, kitaba değil, olguya yönelik olmalıdır. Bu açıdan hasta muayenesi sonucunda vurgulama yapılmaktadır.

Kısaca her birey kendini bilmeli, eksikliklerini ve hatta fazlalıklarını algılamalıdır. Hedef temeli bilmek ötesi, bir konuda daha ilerleme ve akademik yapmayı yakalamasıdır.

Bir bakıma Yunus Emre sözünü, **“İlim ilim bilmektir, ilim kendini bilmektir”** gerçekleştirmesidir.

Bu yaklaşım için öncelikle sevgi içinde olarak insanlıkta olmaktır. Beceri boyutu; barışa yönelik iyilikler, güzellikler olmalı ve bunları da paylaşmalıdır. Tüm bunları büyük heves ile ve arzu ile sevgide gelişim ile yapması, mutlu olması da bir kazanım olmaktadır.

Burada bir boyutu öne çıkarmaktadır. Kendini bilmek bir algıyı kendisine yönlendirmektir. İnsanlar kendisini aşağılayabilir, egoizm ile ve dev aynasında da görebilir. Bunun gerekçeleri de oluşturulabilir. Zaten sorunlar insanın kendisini farklı görmesi ile ilintili olmaktadır.

“Kendini bil” vurgusu birçok Felsefe boyutunun simgesidir². **“Nosce te ipsum”** ve **“Gnothi seauton”** **“Know Thyself/Kendini tanı”** Apollo Tapınağı üstündeki yazı olmaktadır. Yunus Emre'nin **“İlim ilim bilmektir, İlim kendini bilmektir, sen kendini bilmezsen, ya nice okumaktır”** şeklinde yaklaşım bu Makalenin özeti de olmaktadır.

Bilim verileri olduğu gibi ortaya koyduğundan daha net olunmalıdır.

Pediatri Staj sınavında bir veri, hastanın kalp atışının anlamını sorarım. Bunun vücuttaki etkisi, dolaşım ve bilinç durumu ile her boyuta geçiş saplanmaya çalışılır. Gerekirse bazı bilgileri de kitaptan okuması imkânı sağlanır. Kitapta konunun yerini bulması, okuduğu anlamını tam, yorumlayabilmesi için okuyup, düşünmüş olmalıdır. Tek bilgi faydası net oluşmaz. Sonra sen kendine kaç puan verirsin deyince daima düşük puan söylerler. Burada tam puan değil, bir stajyerin bilmesi gereken boyut, kitap uzmana göre olursa, stajyer buna göre ne kadar bilmedir konusu gündeme gelir. Bu açıdan stajyere göre puan verildiğine göre 25-30 puan fazla hak ettiği vurgusu yapılır. Kısaca kendisinin pozisyonuna göre puan verilmelidir. Kendisini tanımalıdır.

Bu şekilde daha ileride istedikleri Bilim Dalı üzerine eğilmeleri olabilmektedir. Çocuk uzmanlığı olsa bile bunun ötesine geçmesi de sağlanmaktadır. Bu şekilde bir boyut kazanılmaktadır.

Paylaşım için, 6 kişi varsa, 5 adet pizza istenir, hepsi farklı olandır, bu paylaşmayı gerekli kılar, tek değil tümünden bir miktar alarak paylaşmaktadırlar. Sınavda da gerekirse kopya tarzında bazı bilgileri vermeleri sağlanır, bilen kopyayı daha derinleştirebilir. Ayrıca tüm tıp bilimleri konu, kapsam içindedir. Patoloji de fizyopatoloji olarak gündeme gelmektedir.

Bilgilendirme ve Onam

İnsanların kendi kişiliğini hem maddî ve hem manevî olarak koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Burada yaşama, yaşamı sonlandırma, ötenazi kavramı içine girmemektedir. Çünkü yaşamın başladığı ve bittiği net bilinmemektedir, birey bu doğal hakkı ortadan kaldıramaz, nitelik artık idam hükmü de kalkmıştır.

Rıza almak bu açıdan önemlidir. Rıza mutlaka bilgilendirme ile alınmalıdır. Birey biliyor denilemez, sadece suç olanları bilir denilir.

I. Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı

MADDE 17- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

AYDINLATMA ve RIZA/ONAM FORMU HAKKINDA ARAŞTIRMA ve GENEL BİLGİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Yeterli BİLGİLENDİRME ve sonrası YAZILI RIZASI alınma zorunluluğu (Anayasa 17. Madde ve Yasa: 6225) vardır. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesine de tam uyum gereklidir.

Kurul araştırmaya katılan gönüllülerin sağlığı, hakları ve güvenliğini gözetmeli, etkilenebilir öznelerin katıldığı araştırmalarda özel dikkat göstermelidir. Etik Kurul, gönüllülerin hakları, güvenliği ve esenliğine anlamlı bir katkısı olacağına kanaat getirirse; bilgilendirilmiş gönüllü olur formundaki bilgilerden daha fazlasını talep edebilir.

Planlanan araştırmaya ilişkin bölümler, mahremiyetin korunması, sigorta ve genel konular ve sistemlere ilişkin bilgiler 3 nüsha hazırlanır, biri hastaya, biri çalışmacıya verilir, diğeri de dosyada saklanır.

DEONTOLOJİK TEMEL İLKELERE UYUM ZORUNLUDUR: a) güven, b) sadakat ve c) sır saklama. UYGULAMALARDAKİ TEMEL İLKELER: a) Yararlılık, b) zarar vermeme, c) özerkliğe saygı ve d) adalet.

BİLGİLENDİRME

Bilgilendirilmiş onay: Yapılması planlanan ve önerilen her türlü tıbbi müdahale ve/veya girişimsel tanı ve tedavi öncesinde sağlık çalışanının kapsamlı olarak yaptığı bilgilendirmenin, hasta tarafından yeterince anlaşıldığına dayanarak; hastanın, hiçbir baskı altında kalmadan serbest iradesiyle önerilen tıbbi uygulamayı bilinçli ve gönüllü olarak kabul etmesini belirtir. Reşit olmayan ve doğmamışın hakkı çerçevesinde varisler çocukların aleyhine aldıkları karar hukuk süzgecinden sonra geçerli olabilir. Zarardan korunma ve yaşam hakkı en yüce haklardandır.

NOT: Onay yerine rıza daha hukuksal geçerli tanım olmaktadır. Yazılı verilmesi ötesinde, açıklayarak soru sormasına olmak sağlanmalıdır. Gelecek ve hastalığın sonucu bilinmez, tahminler bile net varmış gibi, garanti olarak algılanabilir.

BAŞVURU SAHİBİNİN KİMLİK BİLGİLERİ: Hasta ile ilgili bilgiler ya da basılmış etiket Kayıt Numarası (Dosya No): _____ CİNSİYET: K / E T.C. Kimlik Numarası: Kurum Adı: Yer ve Zaman:	Adı, Soyadı: ARAŞTIRMADA: Gönüllünün adı / soyadı / imzası / tarih yer almalı Doğum Tarihi, Yeri: Hastanın İzlendiği Yer:
---	---

<p>MÜDAVİ olan Dr. Adı, Soyadı ve Uzmanlık</p> <p>ARAŞTIRMADA: Araştırma ekibinde yer alan ve yetkin bir araştırmacının adı / soyadı / imzası / tarih yer almalı, (Hekim diploma, uzmanlık, üst uzmanlık alanı / Kaşesi): Hastanın 24 saat başvuracağı hekim ve telefon numarası: Eğer Konsültan/Danışman hekim ise Dr. Adı, Soyadı (uzmanlık)</p>	<p>Hastanın Bilinç Durumu: Açık/Kapalı Fili Ehliyet durumu/Hür karar verme Evet/Hayır:</p> <p>Not: Çocuklarda vasi (ailesinin) rızası gereklidir. 6 yaşından sonra çocuklardan alınmalı, 12 yaşından sonra ise rızası ayrıca gereklidir.</p>
<p>İLETİŞİM Gönüllünün araştırma hakkında veya araştırmayla ilgili herhangi bir advers olay hakkında daha fazla bilgi temin edebilmesi için temasa geçebileceği kişiler ve/veya araştırmacı ile bunlara günün 24 saatinde erişebileceği telefon numaraları</p>	<p>İletişim</p>
<p>(ARAŞTIRMALARDA BİLGİLENDİRME) Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur/Rıza Formu</p>	<p>(HASTA HAKLARI TEMELİNDE) HASTA OLANLARDA UYGULANACAK FORM</p>
<p>BİLGİ: 1. Araştırmanın amacı <i>Katıldığı çalışmanın bir araştırma olduğu; Araştırmada uygulanacak tedavi(ler), farklı tedaviler için gönüllülerin araştırma gruplarına rasgele (randomize) atanma olasılığının bulunduğu</i></p> <p>DİKKAT: Aydınlatma sadece hastalara değil, sağlıklı olan ve kontrole gelenlere de yapılması gerekir. Bu açıdan sağlık durumu kavramı hastanın durumu kavramından daha geniştir.</p>	<p>1 -Sağlık durumunu 1-a) HASTALIK/SORUN/BAŞVURU (EŞİT SAĞLIK HAKKI ÇERÇEVESİ: Teşhis konusunda aydınlatma: Hastanın sağlık durumu ve konulan tanı) a)-Bu probleme ne ad vermektediriz? Hastalık mıdır, bulgu mudur? Hastalık ise ne tip hastalıktır? b)-Hastalığın sebepleri nelerdir? c)-Nasıl başlamış ve nasıl gelişim göstermiştir? d)-Bedeni nasıl etkilemiştir? e)-Hastalığın şiddeti nedir? Nasıl gelişim göstermektedir?</p> <p>HHY Açıklama: Hastanın durumu, hastalığı {mümkün olduğunca teknik olmayan bir dille):</p>
<p>B) Çalışmanın neden planlandığı, amacı, hedefleri, yöntemleri</p>	<p>1-B) HASTALIĞIN OLASI SEBEPLERİ</p>
<p>BİLGİ: 2. MADDE araştırmanın Yöntemi- metodolojisi</p>	<p>2.TANI İÇİN GİRİŞİMLER Tanı için yapılacak gerekli girişimler kim tarafından nerede ne şekilde ve nasıl yapılacağı ne kadar süreceği, hastanın neler hissedeceği, işleme bağlı çıkabilecek komplikasyonlar, alternatif işlemler ve maliyetinin ne kadar olduğunu,</p>
<p>BİLGİ: 3. MADDE A) Araştırmada uygulanacak tedaviler-yaklaşımlar <i>Araştırma sırasında uygulanacak olan invazif yöntemler dahil olmak üzere izlenecek veya gönüllüye uygulanacak yöntemlerin tümü, Araştırmanın deneysel kısımları</i></p>	<p>3-Kendisine uygulanacak tıbbi işlemler (TEDAVİ) 3-A) Tedavi seçenekleri ve bu seçeneklerin getireceği fayda ve riskleri ile hastanın sağlığı üzerindeki olası etkilerini</p>
<p>B) TETKİKLER B1) Gönüllülerden elde edilecek olan biyolojik materyallerin hangi amaçla kullanılacağı, Biyolojik materyallerin analizlerinin yurtdışında yapıp yapılmayacağı hususunun açıklanması,</p>	<p>3-B) Tetkiklerde bilgilendirme ile yapılmalıdır.</p>
<p>B2) Gönüllülerden elde edilen biyolojik materyaller üzerinde genetik araştırma yapılabilmesi için; “[Araştırmanın Açık Adı] araştırması kapsamında alınan biyolojik örneklerimin (kan, idrar vb.); “Sadece yukarıda bahsi geçen araştırmada kullanılmasına izin veriyorum” veya “İleride yapılması planlanan tüm araştırmalarda kullanılmasına izin veriyorum” veya “hiçbir koşulda</p>	

kullanılmasına izin vermiyorum” şeklinde uygun ifadenin işaretlendiği bilgi yer almalıdır.	
C) BİLGİLENDİRMEİN DEVAMLILIĞI Araştırma konusuyla ilgili ve gönüllünün araştırmaya katılmaya devam etme isteğini etkileyebilecek yeni bilgiler elde edildiğinde gönüllünün veya yasal temsilcisinin zamanında bilgilendirileceği	3-C) TEDAVİ ve GELİŞMELER HAKKINDA BİLGİLENDİRME (Devamlı Bilgilendirme)
BİLGİ: 4. MADDE Ücret ödenmesi A) İlgili mevzuat gereğince gerekiyorsa, gönüllüye verilecek tazminat ve/veya sağlanacak tedaviler B) Varsa, gönüllülere yapılacak ulaşım, yemek gibi masraflara ilişkin ödemeler hakkındaki bilgiler	4-Ücret ödenmesi-sevk durumu Ücretin nereden karşılanacağı konusu ve ücretlendirme konusu
BİLGİ: 5. MADDE Varsa, farklı tedaviler için gönüllülerin araştırma gruplarına rastgele atanma olasılığının bulunduğu	5-Hasta yararına göre değişim (Dinamik TEDAVİ Yaklaşımı) Tedavinin gelişen durum ve hasta yararına göre değişebileceği konusu
BİLGİ: 6. MADDE İZLENECEK YÖNTEM A) Araştırma sırasında uygulanacak olan invazif yöntemler dahil olmak üzere izlenecek veya gönüllüye uygulanacak yöntemlerin tümü	6-Tedavi süresi, hedeflenenler (İZLENECEK YÖNTEM) HHY Açıklama: Düşünülen müdahalenin türü ve hedefi {mümkün olduğunca teknik olmayan bir dille) <i>(EŞİT SAĞLIK HAKKI ÇERÇEVESİ: Tedavi ve süreci hakkında aydınlatma: olası tedavi seçenekleri ve riskleri, önerilen tedavi yönteminin türü, başarı şansı ve süresi) En uygun ve en etkin tedavi yaklaşımları nelerdir, gerçekleştirebiliriz?</i>
C) Gönüllünün araştırmaya devam etmesi için öngörülen süre,	Tedavi Süresi
C) Araştırmaya katılması beklenen tahmini gönüllü sayısı,	
BİLGİ: 7. MADDE Gönüllünün sorumlulukları	7- HASTA SORUMLULUKLARI A) Başvurduğu Sağlık Kurum ve Kuruluşunun Kurallarına Uyma Sorumluluğu B) Çalışanlara Karşı Sorumlulukları C) Diğer sorumluluklar (Aşağıda açıklanmaktadır)
BİLGİ: 8. MADDE Araştırmanın deneysel kısımları (DENEY: Etkisi ve sonucu belli olmayan bir yaklaşımı yapmak anlamındadır. Bu açıdan buradaki deney kavramı kısmen FAZ II ve temelde FAZ IV anlamında ele alınmalıdır)	8-Kendisine alternatif tedavi seçeneği sunulabileceği, ancak üzerinde deney yapılmayacağı
BİLGİ: 9. MADDE ÖNGÖRÜLEN RİSKLER VE RAHATSIZLIKLAR A) araştırmanın beklenen yararları, öngörülebilir riskleri, zorlukları ve komplikasyonların tedavisi (Tedavinin sonuçları hakkında aydınlatma: verilen ilaçların kullanışlı ve olası yan etkileri) Tedavi yaparken çekindiğimiz veya dikkat edilmesi gerekenler nelerdir? B) Gönüllünün (araştırma hamilelerde veya loğusalarda yapılacak ise embriyo, fetüs veya süt çocuklarının) maruz kalacağı öngörülen riskler veya rahatsızlıklar	9- ÖNGÖRÜLEN RİSKLER VE RAHATSIZLIKLAR (RİSK TABLOSU AŞAĞIDA SUNULMAKTADIR) A) Faydaları ve muhtemel sakıncaları (UYARILAR, RİSKLER, KONTRAENDİKASYONLAR, SAKINCALAR-ÇEKİNCELER) Tedavinin şekli, süresi, olası komplikasyonlarını Araştırmadan makul ölçüde beklenen yarar/yararlarla ilgili olarak gönüllü açısından

C) Araştırmanın kişinin sağlığı ve şahsi özellikleri bakımından uygun olmayan yönleri ve çözümleri	<i>hedeflenen herhangi bir klinik yarar olmadığında gönüllünün bu durum hakkında bilgilendirildiği</i> HHY Açıklama: Müdahalenin bütün bedensel rizikoları
BİLGİ: 10. MADDE KLİNİK YARAR OLMAYAN YAKLAŞIMLAR Araştırmadan makul ölçüde beklenen yararlarla ilgili olarak gönüllü açısından hedeflenen herhangi bir klinik yarar olmadığında gönüllünün bu durum hakkında bilgilendirildiği,	10-Tedavinin palyatif, semptom giderici veya tedaviye yönelik olmadığı konusunda bilgilendirme (Yaşam Kalitesi Kavramı)
BİLGİ: 11. MADDE ALTERNATİF YÖNTEM ve TEDAVİLER A)-Gönüllüye uygulanabilecek olan alternatif yöntemler veya tedavi şeması ve bunların olası yarar ve riskleri, B)-Araştırmaya katılması beklenen tahmini gönüllü sayısı	11-Alternatif tıbbi müdahale usulleri <i>a) Gönüllüye uygulanabilecek olan alternatif yöntem(ler) veya tedavi şeması ve bunların olası yarar ve riskleri</i> HHY Açıklama: Müdahalenin alternatifleri ve müdahale edilmemesinin sonuçları B-Alternatif yöntemlerin prognoza (süresi, seyri ve tahmini sonucu) ve rizikoları
BİLGİ: 12. MADDE RET HAKKI Gönüllünün araştırmaya katılımının isteğe bağlı olduğu ve gönüllünün istediği zaman, herhangi bir cezaya veya yaptırıma maruz kalmaksızın, hiçbir hakkını kaybetmeksizin araştırmaya katılmayı reddedebileceği veya araştırmadan çekilebileceği,	12-Tedaviyi ret edebileceği <i>(Hasta kendi kararını verebilecek durumda ise geçerli olup, reşit olmayan veya bilinci olmayanların görüşü dikkate alınmaz. Veliler çocuklarının zararına olacak bir durumda tedaviyi ret etme hakkına sahip değildir. Yaşam hakkı en temel hakktır. Doğmamışın da hakkı bu kapsamdadır.)</i>
BİLGİ: 13. MADDE GİZLİLİK A) İzleyiciler, yoklama yapan kişiler, Etik Kurul, Bakanlık ve diğer ilgili sağlık otoritelerinin gönüllünün orijinal tıbbi kayıtlarına doğrudan erişimlerinin bulunabileceği, ancak bu bilgilerin gizli tutulacağı, yazılı bilgilendirilmiş gönüllü olur formunun imzalanmasıyla gönüllü veya yasal temsilcisinin söz konusu erişime izin vermiş olacağı, B) İlgili mevzuat gereğince gönüllünün kimliğini ortaya çıkaracak kayıtların gizli tutulacağı, kamuoyuna açıklanamayacağı; araştırma sonuçlarının yayımlanması halinde dahi gönüllünün kimliğinin gizli kalacağı,	13-Gizlilik temel ilkelendendir
BİLGİ: 14. MADDE Kullanılacak ilaçların özellikleri, süresi, kullanım şekli, yan etkileri ve ilaçların etkileşimlerini	14.İLAÇLARIN ÖZELLİKLERİ
BİLGİ: 15. MADDE araştırmanın yapılacağı ve devam ettirileceği şartlar <i>(Teblükeler hakkında aydınlatma: tedavi yönteminin hastanın sağlığı için taşıdığı riskler)</i> <i>a)-Hastalıkta en çok çektiğiniz ve korktuğunuz gelişme nedir? b)-Hastalığın oluşturduğu temel sorunlar nelerdir?</i>	15-Hastalığın seyri ve neticeleri (KOMPLİKASYONLAR ve YAŞAMSAL SAĞKALIM) Hastalığın nasıl seyredebileceğini <i>Açıklama:</i>
BİLGİ: 16. MADDE A) Gönüllünün araştırmaya katılımının sona erdirilmesini gerektirecek durumlar ve/veya nedenler, B) Tedavi sonrası sağlığı için istenilen yaşam tarzı ve evde bakım şeklini	16A)-TEDAVİ SONLANMASI 16B) TEDAVİ SONRASI

BİLGİ: 17. MADDE Gerektiğinde yeniden aynı konuda tıbbi yardıma nasıl ulaşacağımı içerir	17.YENİDEN TIBBİ YARDIMA ULAŞACAĞI YER (YASADA İSTENEN)
BİLGİ: 18. MADDE araştırmadan çekilme hakkı Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen hekim tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi biliyorum. <i>Gönüllüyü araştırmaya katılması veya devam etmesi yönünde zorlamamalı veya uygunsuzca etkilememelidir. (Tedaviyi kabul etmemesi durumunda hastalığın yaratacağı sonuçlar) Hastalığın oluşturacağı süreçteki sorunlar?</i>	18-Tedavinin kabul edilmemesi halinde ortaya çıkabilecek muhtemel sonuçları <i>Gönüllünün sorumlulukları</i> Tedaviyi kabul veya reddetme durumlarında ortaya çıkabilecek fayda ve risklerini <i>Açıklama:</i>
HHY NOT AYDINLATMA ve RIZA FARKLI KURUL veya HEKİM TARAFINDAN YAPILMASI: Rızayı alan hekimden farklıysa, müdahaleyi yapacak hekimin kimliği: Hastanın Özel Durumu Nedeniyle Belirtilmesi Gereken Hususlar ARAŞTIRMADA: Gerekiyorsa olur işlemine tanık olan kişinin adı / soyadı / imzası / tarih yer almalı, ARAŞTIRMADA: Gerekiyorsa yasal temsilcinin adı / soyadı / imzası / tarih yer almalı ARAŞTIRMADA: Ayrıca, BGOF, gönüllü ve/veya yasal temsilcisinin yasal haklarını ortadan kaldıracak bir hüküm veya ifade içeremez ayrıca araştırmacıyı, kurumu, destekleyici veya bunların temsilcilerini kendi ihmallerinden kaynaklanan herhangi bir yükümlülükten kurtaracak hüküm veya ifade taşıyamaz.	
DANIŞMAN/KONSÜLTAN GÖRÜŞÜ <i>Hastanın sorunlarının çoklu işlem gerektirdiği durumlarda ek konsültan görüşleri de dikkate alınabilir.</i>	
Dr. Notu/Yorumu:	Açıklama:

NOT: a) HHY= Hasta Hakları Yönetmeliğinde belirtilenler, AYRICA 19 Ağustos 2011 gün ve 28030 Sayılı Yönetmelik SUNULANLAR EKLENMİŞTİR, b) Açıklamalar = "Eşit Sağlık Hakkı Formu/EXPLANATORY Model'den de Yasa ve Yönetmelikler yanında ayrıca yararlanılmıştır. (Behrman, R.E. Kliegman, R.E. et all. Nelson Textbook of Pediatrics, 16th ed. W.B. Saunders Company, Philadelphia, 2000, sayfa.10) c) Gönüllüler üzerinde yapılacak çalışmalarda etik açıdan sorgulanması istenenler de ayrıca eklenmiştir.

YASAL AYDINLATILMA BİÇİMİ ÖNGÖRÜSÜ

SAYIN İLGİLİ (Hasta, Hasta yakını veya ilgili birey) Hasta hakları Yönetmeliği (01.08.1998 tarihli ve 23420 Sayılı Resmî Gazete) çerçevesinde aşağıdaki açıklamalar yapılmaktadır. Bu yaklaşım ile yapılması öngörülen tıbbi işlemler hakkında bilgi vermek amacını gütmektedir. Sizin sağlık personeli ile yapacağımız görüşmenin usullerini tanımlamaktadır. Sizinle birlikte, sizin bilginiz dâhilinde, sizin için en uygun olan yöntemi görüşülecek ve planlanan girişimin riskleri ve yan etkileri hakkında detaylı açıklama yapılacaktır. Bilgilendirmeyi takiben yapılacak işlemlerle ilgili olarak sizin talebiniz ve onayınız yazılı olarak alınacaktır. Ayrıca sormak istediğiniz ve belirtilmeyen şeyleri de sorabilirsiniz.

Bilgilendirme usulü; gerektiğinde tercüman kullanılarak, hastanın anlayabileceği şekilde, tıbbi terimler mümkün olduğunca kullanılmadan, tereddüt ve şüpheye yer verilmeden ve hastanın ruhi durumuna uygun ve nazik bir ifade ile olmalıdır. Araştırmacı veya araştırmacı tarafından görevlendirilen ve araştırma ekibinden olan bir kişi, gönüllüyü veya yasal temsilcisini ilgili mevzuat doğrultusunda, araştırmacının ilgili bütün yönleri hakkında bilgilendirmelidir. Bilgilendirilmiş gönüllü olur formu dahil olmak üzere araştırma hakkındaki sözlü bilgi ve yazılı bilgi/belgelerde kullanılacak dil, gönüllü/yasal temsilcisi ve/veya tarafsız tanığın anlayabileceği şekilde, teknik terimlerden olabildiğince uzak ve kullanılan bir dil olmalıdır. Bilgilendirilmiş gönüllü olurunu alabilmek için, araştırmacı veya araştırmacı tarafından görevlendirilen araştırma ekibinden bir kişi, araştırmacının ayrıntıları hakkında soru sormak ve araştırmaya katılıp katılmama kararını verebilmesi için gönüllüye veya yasal temsilcisine geniş bir zaman tanınmalıdır. Araştırmaya ilişkin bütün sorular görevli tarafından gönüllüyü veya yasal temsilcisini tatmin edecek düzeyde cevaplandırılmalıdır. Hasta rıza formu öncelikle şahıs kendisi, gerektiğinde birinci derecede yakını sorumlu bir kişi veya veli-vasisi imzalar. Bu formda şahsın açık kimliği, protokol numarası, bilgilendirme formunda belirtilen hususlardan haberdar olduğunu gösteren ifadesi yanında kendisine bu belgeleri veren ve imzalatan şahsın ismi ve imzası bulunur. Kanuni temsilciden veya mahkemeden izin alınması zaman gerektirecek ve hastaya derhal müdahale edilmediği takdirde hayatı veya hayatı organlarından birisi tehdit altına girecek ise, izin şartı aranmaz. Hayatı veya hayatı organlardan birisini tehdit eden acil haller haricinde, rızanın her zaman geri alınması mümkündür. Rızanın geri alınması, hastanın tedaviyi reddetmesi anlamına gelir. Rızanın müdahale başladıktan sonra geri alınması, ancak tıbbi yönden sakınca bulunmaması şartına bağlıdır.

NOT: Yazılı bilgilendirilmiş gönüllü olur formu dahil olmak üzere araştırmaya ilişkin sözlü bilgilerin ve/veya yazılı belgelerin hiçbirisi gönüllü/yasal temsilcisinin yasal haklarını ortadan kaldıracak bir hüküm veya ifade içeremez; ayrıca araştırmacıyı, kurumu, destekleyici veya bunların temsilcilerini kendi ihmal/ihmalllerinden kaynaklanan herhangi bir yükümlülük/yükümlülüklerinden kurtaracak hüküm veya ifade taşıyamaz.

ONAM (RIZA)

RIZA EHLİYETİ

- Hastanın yeterliği olmadığı durumlarda bilgilendirilmiş onayı, hasta yakınından veya kanuni temsilcisinden alınır.
- Kanuni temsilcinin onayının gerektiği ve yeterli olduğu hallerde dahi, mümkün olduğu kadar 18 yaşın altındakilerin bilgilendirilmesi sağlanır. 7 yaşından büyük çocukların anlatılanları anlayabilecekleri ölçüde küçük veya kısıtlı olan hastanın dinlenmesi suretiyle tıbbi müdahaleye katılımı sağlanır.
- Tedavinin sonucunu bütün yönleriyle anlamaya muktedir olan temyiz kudretine sahip (15 yaş üzeri) yetişkin çocukların onayı, zaruri hallerde uygulanacak tedavinin ailenin iznini aramayı gerektirmeyecek nitelikte düşük riskli ve standart bir tedavi olması durumunda yeterli olur.
- Yeterliğin zaman zaman kaybedildiği tekrarlayıcı hastalıklarda, hastadan yeterliği olduğu dönemde onu kaybettiği dönemlere ilişkin kararlar alması istenebilir. Hasta yeterliği olduğu dönemde geçerli bilgilendirilmiş onayını verdiğinde, yeterliğini kaybettiğinde kendisini temsil edecek kişiye yol gösterici ilkeler bırakarak, kendi değerleriyle tedavisini yönlendirmeyi isteyebilir.

RIZA (HASTANIN BEYANI)

Aşağıda Adı ve Soyadı olan kişi olarak (veya hasta sahibi veya yakını/ailesi olarak)

1. HHY göre Hastanın bilmesi gereken husus:

NOT: Başarıya yönelik bir taahhüt veya garantinin bulunmadığının belirtilmesi: Hiçbir tıbbi müdahale (tanı, tedavi, uygulama ve tüm tıbbi yaklaşımlar katılarak) hiçbir hekim sonuçta başarı ve garanti gibi taahhütte bulunamayacağına hasta/hasta yakınlarının bilmesi gerekmektedir. Hekim uygulamasında dikkat, özen eksikliği, ihmal gibi yaklaşımlarından dolayı sorumlu olmaktadır.

2. HHY göre **Sormak istediğiniz başka şeyler varsa sorun. Ne zaman isterseniz, hatta bu formu imzaladıktan sonra bile fikrinizi değiştirme hakkınız vardır.**

3. HHY göre "Bilgilendirilmiş Onay Formunun" ne anlama geldiğini biliyorum.

NOT: Hastanın ne anlama geldiğini bilmesi ve algılaması birçok nedenlerden dolayı tam beklenmemesi hukuksal açıdan doğrudur. Bu açıdan bu yaklaşım, "bilgilendirilmiş rıza formunun ne anlama geldiği tarafıma anlatıldı ve sormak istediğim soruları sordum ve gereken cevaplar tarafıma iletildi, bunlar ekte sunulmaktadır" şeklinde ifade edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

4. HHY göre bana verilen bilgilerin tamamını anladım ve bunu ifade edebilirim

NOT: Yukarıda da ifade edildiği gibi hasta anladığı beyanında bulursa bile hukuken bu beyanın eksik ve daha sonradan kabul edilmeme olasılığının olduğu bilinmelidir. Hekim sadece yazılı verdiği beyanı belirtmeli, anlama veya anlamama bireye kalmalıdır. Anlama boyutu sübjektif bir yargı olasılığını gündeme getirmektedir.

5. HHY göre Yapılacak işlemden önce anestezinin ayrıntıları konusunda bir anestezi uzmanıyla konuşma fırsatına sahip olacağımı biliyorum. (Bu yalnızca genel veya bölgesel anestezi yapılacak hastalar için geçerlidir)

NOT: Sadece anestezi değil, tüm uzmanlık gerektiren işlemlerde ayrıca o işlemi yapacak uzmanında bilgilendirmesi veya bilgilendirme oluşturan kurula katılıp, katkıda bulunması gereklidir.

6. HHY göre Önceden öngörülemeyen nedenlerle şu aşamada bilinmeyen bir tıbbi müdahalenin hayatımın kurtarılması veya sağlığıma gelebilecek ağır bir zararı önlemek amacıyla gerekli olması halinde bu tıbbi müdahaleye

NOT: Bir dava nedeniyle rıza almadan uterusu alınan bir kadının açtığı davada Yargıtay hekimi suçlu bulunduğu bilinmelidir. Bu açıdan daha önceden hayati riskler anlatılmalı, nadir durumların oluşması durumunda ise Prima Facie (acil durum) gerekçesi ancak kabul görebilir.

NOT Etik Kurulumuzun genel olarak vurguladığı noktalar aşağıda belirtilmektedir.

- USULE UYGUN: Yukarıda belirtilen konular **Hasta Hakları Yönetmeliğine** uygun olarak verilmiştir.
- DANIŞMANLIK: Sağlık Personeli/Hekimden danışmanlık hizmetini aldım. Sorduğum özel sorulara da ayrıca cevap aldım. Konuyu anladım.
- BİLGİLENDİRME: Yukarıda belirtilenleri okudum, hekiminden gerekli açıklamaları aldım, anlamadığım veya aklıma takılan konuları da tam olarak ilettiğimi,
- TALEP ETME: Yapılacak veya hastalığı ile ilgili konuları/işlevi anladığımı; talep ettiğim girişimler /tedavi ile meydana gelebilecek istenmeyen durumlar tarafıma anlatıldı. Durumuma özel riskleri öğrendiğimi, hekimin kararıyla gerekli görülebilecek acil ek işlemleri kabul ettiğimi
- SONUÇLAR: Yapılacak işlemlerden sonra, bazı yakınmalarımın olabileceği, bunların da ayrıca yapılması gereken ek tıbbi yaklaşımlar olduğunu

NOT: 1) Türk Deontoloji Nizamnamesinde sözlü olabileceğini belirtirken, Yargıtay girilen işlemler için Yazılı olmasının gerektiğini vurgulamaktadır. 2) Danıştay rızanın üçüncü taraf kişilerce yapılmasını gerekli görmektedir. 3) Onay ve Onam (rıza) hukuksal olarak farklıdır. 4) Bilgilendirme yapılmadan rıza alınmasının geçerli olmayacağı öngörülmektedir.

RIZA KABUL BÖLÜMÜ

- A) Bilgi edindiğimi,**
- B) İşlemin yapılmasını talep ettiğimi (ARAŞTIRMALARDA: “Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.” benzeri ifadenin yer alması)**
- C) Öneriyi/işlemi kabul etmediğimi ve her türlü sorumluluğu yükleneyeceğimi/sonuçlara katlanacağımı**

HASTA HAKLARI YÖNETMELİĞİNE GÖRE

A) -Müsaade ediyorum (ARAŞTIRMALARDA: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen hekim tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi biliyorum)

B) Yakınlarımdan rıza alınması halinde müsaade ediyorum. Müsaade etmiyorum

C) Tedavim sırasında uygulanması gerekebilecek ek işlemler hakkında bana bilgi verildi.

D) Bu formda tanımlanan işlemi veya tedavi biçimini kabul ediyorum / kabul etmiyorum.

NOT: Müsaade (onay) verme ile rıza (talepte bulunma=ONAM) farklı hukuksal boyuttur. Bu açıdan dikkat edilmesi gerekir. Ayrıca bilgi verildi değil, verilen bilgi sunulması gereklidir. Aynı şekilde kabul etme veya etmeme değil, talep etme ve talep etmeme durumunda karşılaşılabilecek sorunları (bilgilendirmede sunulan) eklemesi gereklidir.

Belirtirim (beyan ederim).”

HHY göre: Tarih (gün/ay/yıl ve saat)

ADI ve SOYADI

İMZA

El yazısı ile adını soyadını yazıp imzalayacaktır.

Yakınlık Derecesi: (Kendisi, Hasta Yakın, Veli, Vasi)

HHY Şahidin imzası:

- Kabul etmeme gerekçesi (Hasta veya ailenin ifadesi)**

NOT Bazı istisnalarda rıza beklenmeden işlev yapılması gerekebilir.

SAĞLIK PERSONELİNİN/HEKİMİN ONAYI

Yapılacak girişim, sonuçlarını ve özellikle başvuruyla ilgilendiren riskleri anlattığımı onaylarım.

Başvurana soru sorma fırsatım verdim ve bu soruları cevapladım. Tarih: ___/___/200

Adı Soyadı:

Uygulayan Personelin/Hekimin İmza

NOT: Formda hekimlerinde imzalarının bulunmasının gerekli olduğu belirgindir. Bu eklenmelidir.

GEREKTEĞİNDE BAĞIMSIZ ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İMZALARI (Hasta ve hekim ile doğrudan bağlantısı olmayan, doktor, hemşire, sekreter, avukat, noter gibi)

ADI ve SOYADI (Bilim Dalı/mesleği)

BİLGİLENDİRME USUL VE ESASLARI

- Bilgi, hastanın anlayabileceği şekilde, sosyal ve kültürel düzeyine uygun, tıbbi terimler kullanılmadan, mümkün olduğunca sadeleştirilerek, tereddüt ve şüpheye yer verilmeden, hastanın ruhi durumuna uygun ve gerektiğinde soru sormasını teşvik edecek tarzda nazik bir ifade ile verilir.
- Hasta, sağlık durumu konusunda sözlü olarak, tıbbi müdahaleyi yapacak sağlık çalışanı tarafından

bilgilendirilir. Tıbbi müdahaleyi başka bir sağlık çalışanı yapacaksa -bu durumu da içeren- hususlar bilgilendirilmiş onay formuna yazılır ve şahitle birlikte imza altına alınır. Hastanın talep etmesi halinde, bizzat tıbbi müdahaleyi yapacak sağlık çalışanı tarafından bilgilendirilmesi ve soruların cevaplandırılması sağlanır.

- c) Hasta, yapılacak tıbbi müdahale hakkında bilgilendirilerek, varsa kendisine tanınan müdahale seçenekleri arasından seçim yapabilmesine imkân tanınır.

ç) Hastaya anlatılanları anlayıp anlamadığı sorularak, kendi ifadesiyle tekrar ettirilir ve anlaşılmayan hususlar tekrar anlatılır.

- d) Sağlık durumu ile ilgili gereken bilgi bizzat hasta tarafından istenebilir. Hastanın, küçük, ayırt etme gücünden yoksun veya kısıtlı olması halinde yakını veya kanuni temsilcisi tarafından bilgi istenir.
e) Hasta, sağlık durumu hakkında bilgi almak ve tıbbi müdahaleye Onay göstermek üzere bir başkasına da yetki verebilir. Verilen yetkinin belgelendirilmesi gereklidir.
f) Hasta, tedavisi ile ilgilenen hekim dışında bir başka hekimden de sağlık durumu hakkında ikinci bir görüş talep edebilir.
g) Sağlık çalışanı, hastayı bilgilendirirken uygun ortamı sağlar ve hastanın mahremiyetine riayet eder.

KABUL EDİLEMİYEN RIZA

Aşağıda belirtilen durumlarda bilgilendirilmiş onaylar kabul edilemez, geçersizdir.

- a) Birinci fıkrada belirtilen Bilgilendirilmiş Onay Formundaki standartlara aykırı olarak alınan,
b) Bilgilendirme yapılmadan alınan,
c) Hasta haklarına ve yasalara uygun olmayacak şekilde alınan,
ç) Belli bir süreyi aşmış gebeliğin, tıbbi zaruret olmadan sonlandırılması için verilen,
d) Ötenazi, DNR (Do not Resüsite = Resüsitasyon yapmayın talimatı) için verilen,
e) Baskı, tehdit, eksik bilgilendirme ya da kandırma yoluyla alınan onaylar.

HEKİMİN VE ÇALIŞANLARIN SORUMLULUKLARI

Hekimin ve Diğer Çalışanların Sorumlulukları

- a) Tedaviden sorumlu hekim, hastanın bilgilendirilmiş onayının alınmasından doğrudan sorumludur.
b) Hastayı bilgilendiren hekim ile tedaviden sorumlu hekimin farklı olmasını zorunlu kılan durumlarda, bilgilendirmeyi yapan hekim bu durumu hastaya anlaşılır bir biçimde açıklar.
c) Bilgilendirme yapıldığının ve onayının alındığının ispatı sağlık çalışanının sorumluluğundadır.

HASTA SORUMLULUKLARI

Hastanın bir sağlık kurum ve kuruluşuna, ya da tababet icra edilen herhangi bir yere başvurmadan önce ve başvurduktan sonraki süreçte aşağıdaki sorumluluklarını yerine getirmiş olması gerekmektedir.

- a) Başvurduğu Sağlık Kurum ve Kuruluşunun Kurallarına Uyma Sorumluluğu
1. Hasta; başvurduğu sağlık kurum ve kuruluşunun hasta haklarına aykırı olmamak kaydıyla koyduğu kural ve uygulamalarına uymak zorundadır.
2. Hasta, varsa Bakanlık ve Sosyal Güvenlik Kurumunca belirlenen sevk zincirine uymalıdır.
3. Hasta; merkezi randevu sisteminden veya müstakil olarak randevulu hizmet veren bir sağlık kurum ve kuruluşundan sağlık hizmeti talep ediyorsa randevunun tarih ve saatine uyması ve değişiklikleri ilgili yere bildirmesi gerekir.
4. Hasta; sağlık kurum ve kuruluşunun donanım, araç-gereç, tıbbi cihaz ve malzemelerine gereken özeni göstermek zarar vermesi halinde verdiği zararları karşılamak zorundadır.
- b) Çalışanlara Karşı Sorumlulukları
1. Hasta, başvurduğu sağlık kurum ve kuruluşundaki tüm çalışanlara karşı saygılı olmak zorundadır.
2. Hasta, başvurduğu sağlık kurum ve kuruluşunun güvenliğinden sorumlu personelin talimat ve yönlendirmelerine uymak, genel güvenliği aksatacak hareketlerden uzak durmak zorundadır.
3. Hasta, kayıt kabul vb. idari işlemler sırasında diğer hastaların da haklarını gözetmek zorundadır.
4. Hasta; yakınmalarını, daha önce geçirdiği hastalıkları, yatarak herhangi bir tedavi görüp görmediğini, eğer varsa halen kullandığı ilaçları ve tüm sağlığıyla ilgili bilgileri tam, eksiksiz vermelidir.
5. Hasta; bilgilendirilmiş onayı alındıktan sonra tedavi, bakım ve rehabilitasyon süresince kendisine yapılacak her türlü işlem ve müdahalede sağlık çalışanları ile iş birliği içinde olmalıdır.
6. Hasta, başvurduğu sağlık kurum ve kuruluşunun genel temizlik ve hijyen şartlarına uymak, temizlikten sorumlu çalışana gereken kolaylıkları göstermek zorundadır.
7. Hasta, acil servise başvurması halinde hastalığının hayati tehlikeye yol açıp açmayacağı veya daha da ağırlaşıp ağırlaşmayacağı hususlarında sağlık çalışanınca verilen karara ve belirlenen aciliyet sırasına uymak zorundadır.
8. Hasta, hasta hakları veya sosyal hizmet birimlerine başvurması halinde gerçeğe aykırı beyan vermemekle yükümlüdür.

c. Tedavisi ile İlgili Önerilere Uyma Sorumluluğu

1. Hasta; tedavisi ve ilaçlarla ilgili tavsiyeleri dikkatle dinlemeli ve anlayamadığı yerleri sormalıdır.
2. Hastanın; tedavisine ilgili önerilere uyum sağlayamama durumu söz konusu ise bunu sağlık çalışanına bildirmesi gerekir.
3. Hasta sağlık bakım ve taburculuk sonrası bakım planını beklendiği gibi doğru anlayıp anlamadığını belirtmesi gerekir.
4. Hasta; uygulanacak tedaviyi reddetmesi veya önerilere uymamasından dolayı doğacak sonuçlardan kendisi sorumludur.
5. Hastalar, sağlık çalışanlarından tıp mesleğinin etiğine, ilgili mevzuata ve toplum ahlakına aykırı taleplerde bulunamazlar.

ç. Diğer Sorumluluklar

1. Hasta; sağlık, sosyal güvenlik ve kişisel bilgilerindeki değişiklikleri zamanında bildirmek durumundadır.
2. Hastalar somut olay ve belgelere dayanmaksızın sağlık çalışanlarını ve kurumlarını yıpratıcı şekilde kamuoyu önünde hakaret ve suçlayıcı beyanatta bulunamazlar.
3. Hastalar ziyaretçilerini, sağlık kuruluşu tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde kabul etmelidir.
4. Hastalar genel sorumlulukları kapsamında; kendi sağlığına dikkat etmek için elinden geleni yapmalı ve sağlıklı bir yaşam için verilen tavsiyelere uymalı, basit durumlarda kendi bakımlarını yapmalı ve uygunsuz kan ya da organ bağışında bulunmalıdır."

EK VERİLEN BİLGİLER

HASTANIN AYRICA SORDUĞU SORULAR ve AÇIKLAMALAR:

SORU 1 ve CEVAP. _____,

SORU 2 ve CEVAP. _____

Diğer sorular ve cevapları

YASAL BİLGİLENDİRME ve ONAMIN HUKUKSAL ÖNGÖRÜSÜ

YASAL DAYANAK: 1. Anayasanın 17. Maddesi, 2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 3. 4721 Sayılı Medeni Kanun, 4. 1219 Sayılı Tababet ve Şua-batı Sanatlarının Tarzı İcrasına dair Kanununun 70. maddesi, 5. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi (Resmi Gazete: 19.2.1960, No: 10436); 13-14/2. Maddesi, 6. 2238 Sayılı Doku ve Organ Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkındaki Kanunun 7. Maddesi, 7. Hasta Hakları Yönetmeliği, Resmi 1998, Sayı: 23420, 15, 18, 26, 30-31 Maddeleri, 8. 2827 Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanununun 4-6 Maddeleri

ULUSLARARASI DAYANAK: 1. 1981 Lizbon Bildirgesi: Hasta Hakları, 2. Amsterdam, 28-30 Mart 1994, 3. 1995 Dünya Tabipler Birliği, Bali/Endonezya Bildirgesi, 4. HASTA HAKLARINA İLİŞKİN AVRUPA STATÜSÜ (ANA SÖZLEŞMESİ) * Roma, Kasım 2002.

ÇALIŞMACILAR TARAFINDAN OLUŞTURULACAK METİN* (Yargıtay, yazılı olmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir)

İKİNCİ BÖLÜM (Ortak Genel Bilgiler)

Gönüllü hakları, sağlığı ve güvenliğinin korunması için ilgili mevzuat hükümlerini daha ayrıntılı bir şekilde ele alabilir veya açıklayabilir. Kalite kontrolü, kalite güvencesi ve kaynak veri doğrulama için ihtiyaçlarının yanı sıra; kişisel bilgileri, etiketleme sistemlerini, verilerin analiz edilmesi ve yayımlanmasını, sigorta ve/veya tazminat sistemlerinin mevcudiyetini korumak için alınacak önlemler

- Yaralanma durumunda ve/veya araştırma ile ilgili daha fazla bilgi elde edilebilecek ve 24 saat ulaşılabilir bir temas noktası
- Araştırmacıların, araştırma hemşiresinin ve diğer ilgili kişilerin isimleri ve iletişim bilgileri
- Araştırmanın sona ermesinden sonra takip için planlanan herhangi bir yöntem (örneğin gen transferi tıbbi ürünlerini kapsayan araştırmalarda gönüllünün takibi) ve/veya takip süreci sırasındaki bulgulara bağlı olarak gerekebilecek ilave bakıma ilişkin planlar
- Mali kaynaklar
- Etik Kurulun olumlu görüşü
- Gönüllünün mahremiyet hakları ve kişisel verilerinin korunmasını sağlayacak yöntemler:
- Kodlamaya ilişkin yöntemler,
- Kod anahtarları ile ilgili düzenlemeler (anahtar saklamaktan sorumlu ve erişimi yapacak olan kişinin ismi),
- Gönüllü numunelerinin ve bilgilerinin saklı tutulması durumunda:
- Veri ve numunelere kimin erişebileceği,
- Saklı tutulma süresi ve yeri,
- Numuneler ve sonuçları saklamaktan sorumlu kişi/kişilerin ismi,
- Alıkoymuş, teşhis edilebilir bir numunenin analizine ilişkin yöntem,
- Analizden sonra numunelerin bir araya toplanması veya imhasına ilişkin yöntemler.
- Gönüllünün, kendisine ait hangi verilerin kaydedildiği hakkında bilgi elde etme hakkının yanı sıra; kayıtlara ait hatalar varsa bunların düzeltilmesini isteme hakkı,

- Gönüllünün ve/veya yasal temsilcisinin araştırmaya katılma olurlu ger çekme hakkı.
- Araştırmaya katılma olurunun geri çekilmesi durumunda veri tabanına yeni hiçbir verinin ilave edilmeyeceği ve ilgili mevzuat hükümlerine göre gönüllünün ve/veya yasal temsilcisinin daha fazla analiz yapılmasını önlemek için önceden alınmış teşhis edilebilir bütün numunelerinin imha edilmesini gerekli görebileceği hakkı
- Gönüllüden alınmış materyal(ler) üzerinde, araştırma planlanırken öngörülmemiş ancak araştırma sırasında ihtiyaç duyulmuş yeni analiz(ler) hakkında gönüllünün ve/veya yasal temsilcisinin bilgilendirilme hakkı. (Bu durumda, araştırmacı, gönüllüden yeni bir izin almak zorunda kalabilir ve gönüllü ilgili mevzuata göre kendisine ait numune(ler) üzerinde daha fazla analiz yapılmasını reddetme hakkına sahiptir.)
- ÖDEMELER: Etik Kurul, gönüllülere yapılacak ödemelerin gönüller üzerinde herhangi bir zorlamaya sebep olmaması veya olumsuz bir etki yapmaması yönünden ödeme tutarını ve ödeme yöntemini incelemelidir. Gönüllülere yapılacak ödemeler gönüllüler arasında eşit olmalı, salt olarak gönüllünün araştırmayı tamamlaması koşuluna bağlı olmamalıdır. Etik Kurul, gönüllülere yapılacak ödemelerin miktarı, yöntemleri ve ödeme planı hakkındaki bilgilerin yazılı bilgilendirilmiş gönüllü olur formunda ve gönüllülere sağlanacak olan diğer yazılı belgelerde yer almasını sağlamalıdır. Ödemenin gönüllüler arasında eşit olarak dağıtılmasının nasıl yapılacağı hususu da açıkça belirtilmelidir. Aydınlatma ve Onam Formunda; mevcutsa, gönüllünün araştırmaya katılımdan dolayı verilmesi öngörülen ödeme planı, Mevcutsa, gönüllünün araştırmaya katılımdan dolayı maruz kalacağı öngörülen masraflar;
- TIBBİ BAKIM: Araştırmacı veya yardımcı araştırmacı olan nitelikli bir hekim (veya diş hekimi) araştırmayla ilgili tıbbi (veya dental) kararların alınmasından sorumludur. Araştırmacı ve araştırmacının yürütüldüğü yer, gönüllünün araştırmaya katılması sırasında ve sonrasında, klinik açıdan anlamlı laboratuvar değerleri de dahil olmak üzere araştırmayla ilgili herhangi bir advers etki meydana gelmesi durumunda gönüllüye yeterli tıbbi bakım verilmesini sağlamalıdır. Araştırmacı, seyreden bir hastalığın yanı sıra, araştırma sırasında veya sonradan meydana gelen ve araştırmacının fark ettiği diğer hastalıklar için bir tıbbi bakım gerektiğinde gönüllüyü bu konuda bilgilendirmelidir. Gönüllünün tıbbi bakımından sorumlu başka bir hekim varsa ve gönüllü bu hekime araştırmaya katıldığına dair bilgi verilmesini kabul ederse, araştırmacının ilgili hekime bilgi vermesi önerilmektedir. Gönüllü, araştırmadan erken çekilmesinin nedenlerini belirtmek zorunda değildir. Ancak araştırmacı, gönüllünün haklarına saygı göstermek şartıyla, araştırmadan çekilme nedeni/nedenlerini anlamak için makul bir çaba gösterebilir.
- KAYITLARIN GİZLİLİĞİ: Hasta ve hekim arasındaki kayıtların gizliliği esas olmasına karşın, gereken bilimsel ve etiksel inceleme yapılabilmesi için, yetkili mercilerce kayıtların her zaman incelenmeye açık olduğu kabul edilmelidir. Temel olarak hastanın güveni ve emniyeti esas alınmalıdır. İzleyici(ler), yoklama yapan kişi(ler), Etik Kurul, Bakanlık ve diğer ilgili sağlık otoritelerinin gönüllünün orijinal tıbbi kayıtlarına doğrudan erişimlerinin bulunabileceği, ancak bu bilgilerin gizli tutulacağı, yazılı bilgilendirilmiş gönüllü olur formunun imzalanmasıyla gönüllü veya yasal temsilcisinin söz konusu erişime izin vermiş olacağı ve ayrıca ilgili mevzuat gereğince gönüllünün kimliğini ortaya çıkaracak kayıtların gizli tutulacağı, kamuoyuna açıklanamayacağı; araştırma sonuçlarının yayımlanması halinde bile gönüllünün kimliğinin gizli kalacağı kabul edilmelidir.

YASAL ÖNGÖRÜ (YÖNETMELİK)

Yönetmelik 5(c-j): GENEL ESASLAR: Gönüllü haklarına ve etik kurallara saygı gösterilir. araştırmaya iştirak etmek üzere gönüllü olmak isteyen kişi veya yasal temsilcisi, araştırmaya başlanılmadan önce; araştırmanın amacı, metodolojisi, beklenen yararları, öngörülebilir riskleri, zorlukları, kişinin sağlığı ve şahsi özellikleri bakımından uygun olmayan yönleri ve araştırmanın yapılacağı ve devam ettirileceği şartlar hakkında, sorumlu araştırmacı veya araştırma ekibinden yetkili birisi tarafından yeterince ve anlayabileceği şekilde bilgilendirilir. Gönüllünün serbest iradesi ile araştırmaya dahil edileceğine dair oluru alınır ve bu durum (ç) bendinde yer alan bilgilendirmeye yönelik hususları kapsayan Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ile belgelenir. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu üç nüsha halinde düzenlenir. Bu nüshalardan biri imza karşılığında gönüllüye verilir, biri araştırma ana dosyasına konulur, diğeri ise araştırmacıda kalır. Araştırma acıyı, rahatsızlığı, korkuyu, hastanın hastalığı ve yaşı ile ilgili herhangi bir riski mümkün olan en alt düzeye indirecek biçimde tasarlanır. Çocuklar, gebeler, loğusa ve emziren kadınlar ile kısıtlı gönüllülerin iştirak ettiği araştırmalarda, risk ve hastalığa bağlı ilerleme safhaları hakkında gönüllü veya yasal temsilcisi özel bir biçimde uyarılır ve bu durum Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ile belgelenir. Gönüllünün, kendi sağlığı ve araştırmanın gidişatı hakkında istediği zaman bilgi alabilmesi ve bu amaçla irtibat kurabilmesi için araştırma ekibinden en az bir kişi görevlendirilir. Gönüllü, gerekçeli veya gerekçesiz olarak, kendi rızasıyla, istediği zaman araştırmadan ayrılabilir ve bundan dolayı sonraki tıbbi takibi ve tedavisi esnasında mevcut haklarından herhangi bir kayba uğratılmaz. Sigorta teminatı dışında, gönüllülerin araştırmaya iştiraki veya devamının sağlanması için destekleyici tarafından herhangi bir ikna edici teşvik veya mali teklifte bulunulamaz. Ancak gönüllülerin araştırmaya iştiraki ile ortaya çıkacak masraflar araştırma bütçesinde belirtilir ve bu bütçeden karşılanır. Farmakokinetik ve biyoeşdeğerlik çalışmalarında gönüllülere ücret ödenmesi söz konusu olursa, bunun protokolde belirtilmesi gerekir. Gönüllünün hastalığının gerektirdiği durumlarda Bakanlığın vereceği izinler dışında gönüllüler aynı anda birden fazla araştırmaya iştirak edemez. Araştırmaya iştirak eden gönüllünün tıbbi takip ve tedavisi ile ilgili kararlar, bunların gerekli kıldığı mesleki nitelikleri haiz hekim veya diş hekimine aittir. Araştırma sonucunda elde edilecek bilgilerin yayımlanması durumunda da gönüllünün kimlik bilgileri açıklanamaz. Yönetmelik 6-9: UYULMASI GEREKENLER: Gönüllünün 5 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca araştırma ile ilgili olarak yeterince ve anlayabileceği şekilde bilgilendirilmesinden sonra yazılı olarak oluru alınır ve bu durum Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ile belgelenir. Tanığa ihtiyaç duyulduğu durumlarda, araştırma ile ilgili bulunanlar tanıklık yapamaz. Araştırmaların bir parçası olarak gönüllüden alınan numunede genetik araştırma yapılacağı ya da sperm veya ovum gibi germ hücreleri alınacağı takdirde, gönüllüden her çalışma için ayrı bir oluru alınır. Gönüllünün olur verememesi durumunda yasal temsilcisi yetkilidir. Gönüllüden hukuka veya ahlaka aykırı şekilde olur alınmaz. Çocuk kendisine verilen bilgi hakkında değerlendirme yapabilecek ve bu konuda bir kanaate varabilecek kapasitede ise, araştırmaya iştirak etmeyi reddetmesi veya araştırmanın herhangi bir safhasında araştırmadan çekilme yönünde istekte bulunması durumunda araştırmadan çıkarılır. Etik Kurul, araştırmayla ilgili klinik, etik ve psikososyal problemler konusunda çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı bir hekim tarafından bilgilendirilir ve protokol bu yönde değerlendirilir. Çocuklarda yapılacak klinik araştırmalar için çocukların araştırmaya iştiraki ile ortaya çıkacak zorunlu masrafların karşılanması dışında herhangi ikna edici bir teşvik veya mali yönden önerilerde bulunulamaz. Gebeler, loğusalar ve emziren kadınlar üzerinde araştırma yapılamaz. Ancak araştırma konusunun doğrudan gebe, loğusa veya emziren kadınları ilgilendirmesi veya sadece gebe, loğusa veya emziren kadınlarda incelenebilir klinik bir durum olması durumunda, araştırma gönüllü sağlığı açısından öngörülebilir ciddi bir risk taşıyor ve araştırmanın gönüllülere doğrudan bir fayda sağlayacağı umuluyor ise, 5 inci maddede belirtilen hususlar da dikkate alınmak suretiyle aşağıdaki hususlar çerçevesinde gebeler, loğusalar ve emziren kadınlar üzerinde araştırma yapılmasına izin verilebilir: Gebe, loğusa veya emziren kadınlar, araştırmaya iştirak etmeyi reddetmeleri veya araştırmanın herhangi bir safhasında araştırmadan çekilme yönünde istekte bulunmaları durumunda araştırmadan çıkarılır. Araştırılacak ürünün gebeler, loğusalar ve emziren kadınlar üzerinde bilinen herhangi bir riskinin olmadığı konusunda genel tıbbi bir kanaatin bulunması veya araştırılan üründen gebe, loğusa veya emziren kadına sağlayacağı faydaların bu üründen kaynaklanacak risklerden daha fazla olması gerekir. Yoğun bakımdaki hastalar, askeri görevini yapan er ve erbaşlar dahil olmak üzere 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 405 ila 408 inci maddelerinde tanımlanan kısıtlı halleri kapsamındaki kişiler üzerinde araştırma yapılamaz. Ancak araştırma konusunun doğrudan kısıtlıların ilgilendiren ve da sadece kısıtlılarda incelenebilir bir durum olması halinde veya kısıtlının hastalığıyla ilgili mevcut tedavi seçeneklerinin tamamen tüketildiği durumlarda, araştırma kısıtlı sağlığı açısından öngörülebilir ciddi bir risk taşıyor ve araştırmanın kısıtlılara doğrudan bir fayda sağlayacağı umuluyor ise, 5 inci maddede belirtilen hususlar da dikkate alınmak

suretiyle, aşağıdaki hususlar çerçevesinde kısıtlılar üzerinde araştırma yapılmasına izin verilebilir: Kısıtlı ve/veya yasal temsilcisi 5 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca bilgilendirildikten sonra yasal temsilcinin yazılı oluru alınır. Kısıtlı, kendisine verilen bilgi hakkında değerlendirme yaparak bu konuda kanaate varabilme kapasitesine sahip ise, araştırmaya iştirak etmeyi reddetmesi durumu veya araştırmamanın herhangi bir safhasında araştırmadan çekilme yönündeki isteği dikkate alınır ve araştırmadan çıkarılır. Araştırılacak ürünün kısıtlılar üzerinde bilinen herhangi bir riskinin olmadığı konusunda genel tıbbi bir kanaatin bulunması veya araştırılan ürünün kısıtlıya sağlayacağı faydaların bu üründen kaynaklanacak risklerden daha fazla olması gerekir. Kısıtlılarda yapılacak klinik araştırmalar için kısıtlıların araştırmaya iştiraki ile ortaya çıkacak zorunlu masrafların karşılanması dışında herhangi ikna edici bir teşvik veya mali yönden önerilerde bulunulamaz.

GÖNÜLLÜLER İLGİLİ TEMELLER

Gönüllü olması hakkında (ayrı belge veya araştırma protokolünde ayrıntılı verilmeli); a) Yöntemler (farklı merkezlerde ayrı ise belirtilmelidir), b) İlanla gönüllü aranması (önerilen yöntemler açıklanmalıdır),

RİSK TABLOSU (19 Ağustos 2011 gün ve 28030 Sayılı Yönetmelik)

Risk yok ya da minimum risk	Minimum riskte küçük artış	Minimum riskte küçük artıştan fazlası
<ul style="list-style-type: none"> - Anamnez alma - Klinik muayene - Oksolojik ölçümler - Tanner evreleri - Davranış testi - Psikolojik test* - Yaşam kalitesi değerlendirmesi - Venipunktür* - Topuktan kan alma - Parmaktan kan alma* - Subkutan enjeksiyon - Torbaya idrar toplama* - Solunum havasının nemini toplama - Tükürük ya da balgam toplama - Saç örneği alma - Tıbbi tedavinin parçası olarak vücuttan doku örneği alma* - Topik analjezi* - Gaita testleri - Biyoempedansmetre - Transkutan oksijen satürasyonu monitörizasyonu (pals oksimetre) * - Kan basıncı monitörizasyonu - Elektroensefalografi - Elektrokardiyografi - Görme/işitme testleri - Oftalmoskopi - Timpanometri - Akciğer işlev testleri (pik akımı, dışarı verilen NO, spirometri) - Oral glukoz tolerans testi - Ultrason taraması - Dijital amplifikasyonlu göğüs ya da kol-bacak röntgeni* - Kararlı izotop muayenesi	<ul style="list-style-type: none"> - Endoluminal ya da suprapubik sondayla idrar toplama - Arteriyal ponksiyon - Umbilikal kateter - pH ölçümü - Nazogastrik tüp takılması ve kullanımı - Transkutan oksijen ya da karbondioksit basıncının monitörizasyonu - Elektrofizyolojik ölçümler (uyarımla) - Egzersiz testleri 8ergometri, spiroergometri) - Yüksek volümlü pulmoner işlev testi (bebeklerde) - Periferel damar yolları - Polisomnografi - Açlık koşulları (≥ yemek) - Omurilikten sıvı çekme (CSF) - Kemik iliği aspirasyonu - MRI taraması - Dijital amplifikasyonlu göğüs ya da kol-bacak röntgenleri dışındaki röntgen çekimleri - CT taraması* - Röntgenli DEXA kemik yoğunluğu ölçümü - Kontrast madde kullanımı - Parasentez - Deri punch biyopsisi - Hava yolu ya da deri hiperreaktivite yüklemesi testi	<ul style="list-style-type: none"> - Kalp kateterizasyonu - Endoskopi - Biyopsi - Tıbbi tedavi kapsamında yapılan ameliyatlar ya da standart cerrahi prosedürün değiştirilmesi - Sedasyon - Anestezi - Sistemik analjezi - Hipoglisemi testi - Kararlı olmayan izotop kullanımı - PET taraması

19 Ağustos 2011 gün ve 28030 Sayılı Yönetmelik gereği iletilen form (Örnektir)

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu (BGOF) asgari olarak aşağıda belirtilen başlıkları içermelidir:

1. Çalışmanın bir araştırma olduğu,
2. Araştırmanın amacı,
3. Araştırmada uygulanacak tedaviler,
4. Varsa, farklı tedaviler için gönüllülerin araştırma gruplarına rastgele atanma olasılığının bulunduğu,
5. Araştırma sırasında uygulanacak olan invazif yöntemler dahil olmak üzere izlenecek veya gönüllüye uygulanacak yöntemlerin tümü,
6. Gönüllünün sorumlulukları,
7. Araştırmanın deneysel kısımları,
8. Gönüllünün (araştırma hamilelerde veya loğusalarda yapılacak ise embriyo, fetüs veya süt çocuklarının) maruz kalacağı öngörülen riskler veya rahatsızlıklar,
9. Araştırmadan makul ölçüde beklenen yararlarla ilgili olarak gönüllü açısından hedeflenen herhangi bir klinik yarar olmadığında gönüllünün bu durum hakkında bilgilendirildiği,
10. Gönüllüye uygulanabilecek olan alternatif yöntemler veya tedavi şeması ve bunların olası yarar ve riskleri,
11. İlgili mevzuat gereğince gerekiyorsa, gönüllüye verilecek tazminat ve/veya sağlanacak tedaviler,
12. Varsa, gönüllülere yapılacak ulaşım, yemek gibi masraflara ilişkin ödemeler hakkındaki bilgiler,
13. Gönüllünün araştırmaya katılımının isteğe bağlı olduğu ve gönüllünün istediği zaman, herhangi bir cezaya veya yaptırıma maruz kalmaksızın, hiçbir hakkını kaybetmeksizin araştırmaya katılmayı reddedebileceği veya araştırmadan çekilebileceği,
14. İzleyiciler, yoklama yapan kişiler, Etik Kurul, Bakanlık ve diğer ilgili sağlık otoritelerinin gönüllünün orijinal tıbbi kayıtlarına doğrudan erişimlerinin bulunabileceği, ancak bu bilgilerin gizli tutulacağı, yazılı bilgilendirilmiş gönüllü olur formunun imzalanmasıyla gönüllü veya yasal temsilcisinin söz konusu erişime izin vermiş olacağı,
15. İlgili mevzuat gereğince gönüllünün kimliğini ortaya çıkaracak kayıtların gizli tutulacağı, kamuoyuna açıklanamayacağı; araştırma sonuçlarının yayımlanması halinde dahi gönüllünün kimliğinin gizli kalacağı,

16. Araştırma konusuyla ilgili ve gönüllünün araştırmaya katılmaya devam etme isteğini etkileyebilecek yeni bilgiler elde edildiğinde gönüllünün veya yasal temsilcisinin zamanında bilgilendirileceği,
17. Gönüllünün araştırma hakkında veya araştırmayla ilgili herhangi bir advers olay hakkında daha fazla bilgi temin edebilmesi için temasa geçebileceği kişiler ve/veya araştırmacı ile bunlara günün 24 saatinde erişebileceği telefon numaraları,
18. Gönüllünün araştırmaya katılımının sona erdirilmesini gerektirecek durumlar ve/veya nedenler,
19. Gönüllünün araştırmaya devam etmesi için öngörülen süre,
20. Araştırmaya katılması beklenen tahmini gönüllü sayısı,
21. Gönüllülerden elde edilecek olan biyolojik materyallerin hangi amaçla kullanılacağı,
22. Biyolojik materyallerin analizlerinin yurtdışında yapılıp yapılmayacağı hususunun açıklanması,
23. "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen hekim tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerçekçi veya gerçekçi olarak araştırmadan ayrılabileceğimi biliyorum." benzeri ifadenin yer alması,
24. "Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum." benzeri ifadenin yer alması,
25. Gönüllünün adı / soyadı / imzası / tarih yer almalı,
26. Araştırma ekibinde yer alan ve yetkin bir araştırmacının adı / soyadı / imzası / tarih yer almalı,
27. Gerekliyse olur işlemine tanık olan kişinin adı / soyadı / imzası / tarih yer almalı,
28. Gerekliyse yasal temsilcinin adı / soyadı / imzası / tarih yer almalı,
29. Gönüllülerden elde edilen biyolojik materyaller üzerinde genetik araştırma yapılabilmesi için; "[Araştırmanın Açık Adı] araştırması kapsamında alınan biyolojik örneklerimin (kan, idrar vb.); "Sadece yukarıda bahsi geçen araştırmada kullanılmasına izin veriyorum" veya "İleride yapılması planlanan tüm araştırmalarda kullanılmasına izin veriyorum" veya "hiçbir koşulda kullanılmasına izin vermiyorum" şeklinde uygun ifadenin işaretlendiği bilgi yer almalıdır.
30. Ayrıca, BGOF, gönüllü ve/veya yasal temsilcisinin yasal haklarını ortadan kaldıracak bir hüküm veya ifade içeremez ayrıca araştırmacıyı, kurumu, destekleyici veya bunların temsilcilerini kendi ihmallerinden kaynaklanan herhangi bir yükümlülüğün kurtaracak hüküm veya ifade taşıyamaz.

AYDINLATMA ve RIZA/ONAM FORMU HAKKINDA BİLGİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Kurul araştırmaya katılan gönüllülerin sağlığı, hakları ve güvenliğini gözetmeli, etkilenebilir öznelere katıldığı araştırmalarda özel dikkat göstermelidir. Etik Kurul, gönüllülerin hakları, güvenliği ve esenliğine anlamlı bir katkısı olacağına kanaat getirirse; bilgilendirilmiş gönüllü olur formundaki bilgilerden daha fazlasını talep edebilir. Planlanan araştırmaya ilişkin bölümler, mahremiyetin korunması, sigorta ve genel konular ve sistemlere ilişkin bilgiler 3 nüsha hazırlanır, biri hastaya, biri çalışmacıya verilir, diğeri de dosyada saklanır.

DEONTOLOJİK TEMEL İLKELERE UYUM ZORUNLUDUR: a) güven, b) sadakat ve c) sır saklama.

UYGULAMALARDAKİ TEMEL İLKELER: a) Yararlılık, b) zarar vermeme, c) özerkliğe saygı ve d) adalet.

BİLGİLENDİRME

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde 2. Maddesi: *Tabip, başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir.*

Hastanın cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlaki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, içtimai seviyesi, mevkii ve siyasi kanaati ne olursa olsun, muayene ve tedavi hususunda azami dikkat ve ihtimamı göstermek ile mükelleftir.

Bilgilendirilmiş onay: Yapılması planlanan ve önerilen her türlü tıbbi müdahale ve/veya girişimsel tanı ve tedavi öncesinde sağlık çalışanının kapsamlı olarak yaptığı bilgilendirmenin, hasta tarafından yeterince anlaşıldığına dayanarak; hastanın, hiçbir baskı altında kalmadan serbest iradesiyle önerilen tıbbi uygulamayı bilinçli ve gönüllü olarak kabul etmesini belirtir.

NOT: HHY: 1) Hasta Hakları Yönetmeliğidir, 2) Yasa Metninde olup, formda olmayan noktalar için yasada istenen/olan terimi kullanılmıştır. 3) Onay yerine rıza daha hukuksal geçerli tanım olmaktadır, Onam tanımını hukuksal olarak bulunmamaktadır. 4) Eşit Sağlık Hakkı notları talik olarak eklenmiştir.

BAŞVURU SAHİBİNİN KİMLİK BİLGİLERİ: Hasta ile ilgili bilgiler ya da basılmış etiket Kayıt Numarası (Dosya No): ____ CİNSİYET: K / ETC Kimlik Numarası:	Adı, Soyadı: Doğum Tarihi, Yeri:
Kurum Adı: Yer ve Zaman:	Hastanın İzlendiği Yer:
MÜDAVİ olan Dr. Adı, Soyadı ve Uzmanlık (Hekim diploma, uzmanlık, üst uzmanlık alanı / Kaşesi): Hastanın 24 saat başvuracağı hekim ve telefon numarası: Eğer Konsültan/Danışman hekim ise Dr. Adı, Soyadı (uzmanlık)	Hastanın Bilinç Durumu: Açık/Kapalı Füli Ehliyet durumu/Hür karar verme Evet/Hayır:

<p>BİLGİ: 1. MADDE Tedavinin amacı (Teşhis konusunda aydınlatma: Hastanın sağlık durumu ve konulan tanı) a) Bu probleme ne ad vermektedir? Hastalık mıdır, bulgu mudur? Hastalık ise ne tip hastalıktır? b) Hastalığın sebepleri nelerdir? c)-Nasıl başlamış ve nasıl gelişim göstermiştir? d)-Bedeni nasıl etkilemiştir? e)-Hastalığın şiddeti nedir? Nasıl gelişim göstermektedir?</p>	<p>1 -Sağlık durumunu (YASADA İSTENEN) (HASTALIK/SORUN/BAŞVURU) Katıldığı çalışmanın bir araştırma olduğu; Araştırmada uygulanacak tedavi(ler), farklı tedaviler için gönüllülerin araştırma gruplarına rasgele (randomize) atanma olasılığının bulunduğu</p> <p>DİKKAT: Aydınlatma sadece hastalara değil, sağlıklı olan ve kontrolle gelenlere de yapılması gerekir. Bu açıdan sağlık durumu kavramı hastanın durumu kavramından daha geniştir. HHY Açıklama: Hastanın durumu, hastalığı {mümkün olduğunca teknik olmayan bir dille):</p>
<p>BİLGİ: 2. MADDE Hastalığın olası sebeplerini,</p>	<p>2. HASTALIĞIN OLASI SEBEPLERİ ((YASADA İSTENEN))</p>
<p>BİLGİ: 3. MADDE Tanı için yapılacak gerekli girişimler kim tarafından nerede ne şekilde ve nasıl yapılacağı ne kadar süreceği, hastanın neler hissedeceği, işleme bağlı çıkabilecek komplikasyonlar, alternatif işlemler ve maliyetinin ne kadar olduğunu,</p>	<p>3. TANI İÇİN GİRİŞİMLER ((YASADA İSTENEN))</p>
<p>BİLGİ: 4. MADDE Tetkiklerin metodolojisi, ücret ödenmesi (Tedavi ve süreci hakkında aydınlatma: olası tedavi seçenekleri ve riskleri, önerilen tedavi yönteminin türü, başarı şansı ve süresi) En uygun ve en etkin tedavi yaklaşımları nelerdir, gereklileriniz?</p>	<p>4-Kendisine uygulanacak tıbbi işlemler (YASADA İSTENEN) (TEDAVİ) Tedavi seçenekleri ve bu seçeneklerin getireceği fayda ve riskleri ile hastanın sağlığı üzerindeki olası etkilerini Araştırma sırasında uygulanacak olan invazif yöntemler dahil olmak üzere izlenecek veya gönüllüye uygulanacak yöntemlerin tümü, Araştırmanın deneysel kısımları HHY Açıklama: Düşünülen müdahalenin türü ve hedefi {mümkün olduğunca teknik olmayan bir dille)</p>
<p>BİLGİ: 5. MADDE Tedavi yaklaşımlarında beklenen yararları, öngörülebilir riskleri, zorlukları ve komplikasyonların tedavisi (Tedavinin sonuçları hakkında aydınlatma: verilen ilaçların kullanılışı ve olası yan etkileri) Tedavi yaparken çekindiğiniz veya dikkat edilmesi gerekenler nelerdir?</p>	<p>5-Faydaları ve muhtemel sakıncaları (YASADA İSTENEN) Tedavinin şekli, süresi, olası komplikasyonlarını Araştırmadan makul ölçüde beklenen yarar/yararlarla ilgili olarak gönüllü açısından hedeflenen herhangi bir klinik yarar olmadığında gönüllünün bu durum hakkında bilgilendirildiği HHY Açıklama: Müdahalenin bütün bedensel rizikoları</p>
<p>BİLGİ: 6. MADDE Kullanılacak ilaçların özellikleri, süresi, kullanım şekli, yan etkileri ve ilaçların etkileşimlerini</p>	<p>6.İLAÇLARIN ÖZELLİKLERİ ((YASADA İSTENEN))</p>
<p>BİLGİ: 7. MADDE Hastalık ve tedavinin kişinin sağlığı ve şahsi özellikleri bakımından uygun olmayan yönleri ve çözümleri (Tedavi seçenekleri)</p>	<p>7A-Alternatif tıbbi müdahale usulleri (YASADA İSTENEN) Gönüllüye uygulanabilecek olan alternatif yöntem(ler) veya tedavi şeması ve bunların olası yarar ve riskleri HHY Açıklama: Müdahalenin alternatifleri ve müdahale edilmemesinin sonuçları</p>
<p>NOT: Alternatif tedavi kapsamında KANITA DAYALI TIP GEÇERLİDİR: A GRUBUNU YAPMAK ZORUNLULUKTUR. Kanıtla Dayalı Tıp Grublaması: A GRUBU: YAP, B GRUBU YAPILABİLİR, C GRUBU UZMAN GÖRÜŞÜ, D GRUBU: ARAŞTIRMA/izin/Bitkisel çözüm</p>	<p>7B (HHY) -Alternatif yöntemlerin prognoza (süresi, seyri ve tahmini sonucu) ve rizikoları Apendisit, genel karın açılma veya laparoskopik gibi alternatif seçim yapılabilecek olanlar için geçerlidir. Çocuklarda ailenin çocuğu tedavi etmeme rızası ve isteği geçersizdir.</p>

BİLGİ: 8. MADDE Tedvinin sürdürülmesi, yapılacağı ve devam ettirileceği şartlar (Tehlikeler hakkında aydınlatma: tedavi yönteminin hastanın sağlığı için taşıdığı riskler) a)-Hastalıkta en çok çekindiğimizi ve korktuğumuz gelişme nedir? b)-Hastalığın oluşturduğu temel sorunlar nelerdir?	8-Hastalığın seyri ve neticeleri (YASADA İSTENEN) (KOMPLİKASYONLAR ve YAŞAMSAL SAĞKALIM) Hastalığın nasıl seyredebileceğini Açıklama: Literatür Bilgisi
BİLGİ: 9. MADDE Tedavi sonrası sağlığı için istenilen yaşam tarzı ve evde bakım şeklini	9.TEDAVİ SONRASI (YASADA İSTENEN)
BİLGİ: 10. MADDE Gerektiğinde yeniden aynı konuda tıbbi yardıma nasıl ulaşacağını içerir	10.YENİDEN TIBBİ YARDIMA ULAŞACAĞI YER: Kontrolde geleceği yer (YASADA İSTENEN)
BİLGİ: 11. MADDE Tedaviden çekilme hakkı çekilme hakkı Gönüllüyü araştırmaya katılması veya devam etmesi yönünde zorlamamalı veya uygunsuzca etkilememelidir. (Tedaviyi kabul etmemesi durumunda hastalığın yaratacağı sonuçlar) Hastalığın oluşturacağı süreçteki sorunlar? NOT: Haşam hakkından çekilemez, ötenazi isteyemez. Bilinç yitirilince, ölüm oruçlarında, tedavi yaşamı sağlamak için devam edilebilir. Ölümü geciktirmek için besleyici sıvı desteği sağlanabilir.	11-Tedavinin kabul edilmemesi halinde ortaya çıkabilecek muhtemel sonuçları (YASADA İSTENEN) Gönüllünün sorumlulukları Tedaviyi kabul veya reddetme durumlarında ortaya çıkabilecek fayda ve risklerini Açıklama: Literatür Bilgisi
HHY NOT AYDINLATMA ve RIZA FARKLI KURUL veya HEKİM TARAFINDAN YAPILMASI: Rızayı alan hekimden farklıysa, müdahaleyi yapacak hekimin kimliği: Hastanın Özel Durumu Nedeniyle Belirtilmesi Gerekenler	
DANIŞMAN/KONSÜLTAN GÖRÜŞÜ Sorumlu Hekim (Müdavi Hekim): Hastaya Bakan bekimdir, Yanında bakan bekim müdavi bekimdir. Konsültan sadece danışman, bilirkişidir. Hastanın sorunlarının çoklu işlem gerektirdiği durumlarda ek konsültan görüşleri de dikkate alınabilir.	
Dr. Notu/Yorumu:	Açıklama:

NOT: a) HHY= Hasta Hakları Yönetmeliğinde belirtilenler, b) Açıklamalar = "Eşit Sağlık Hakkı Formu/EXPLANATORY MODEL'dende Yasa ve Yönetmelikler yanında ayrıca yararlanılmıştır. (Behrman, R.E. Kliegman, R.E. et all. Nelson Textbook of Pediatrics, 16th ed. W.B. Saunders Company, Philadelphia, 2000, sayfa.10) c) Gönüllüler üzerinde yapılacak çalışmalarda etik açıdan sorgulanması istenenler de ayrıca eklenmiştir.

YASAL AYDINLATILMA BİÇİMİ ÖNGÖRÜSÜ

SAYIN İLGİLİ (Hasta, Hasta yakını veya ilgili birey) Hasta hakları Yönetmeliği (01.08.1998 tarihli ve 23420 Sayılı Resmî Gazete) çerçevesinde aşağıdaki açıklamalar yapılmaktadır. Bu yaklaşım ile yapılması öngörülen tıbbi işlemler hakkında bilgi vermek amacını gütmektedir. Sizin sağlık personeli ile yapacağınız görüşmenin usullerini tanımlamaktadır. Sizinle birlikte, sizin bilginiz dâhilinde, sizin için en uygun olan yöntemi görüşülecek ve planlanan girişimin riskleri ve yan etkileri hakkında detaylı açıklama yapılacaktır. Bilgilendirmeyi takiben yapılacak işlemle ilgili olarak sizin talebiniz ve Onayınız yazılı olarak alınacaktır. Ayrıca sormak istediğiniz ve belirtilmeyen şeyleri de sorabilirsiniz. (NOT: Resmî Gazetede yazılan onay olmasına karşın hukuken bu rıza olmalıdır. Onay sadece üst makamın hukuka uygunluğunu incelenmesi işlemidir.)

Bilgilendirme usulü; gerektiğinde tercüman kullanılarak, hastanın anlayabileceği şekilde, tıbbi terimler mümkün olduğunca kullanılmadan, tereddüt ve şüpheye yer verilmeden ve hastanın ruhi durumuna uygun ve nazik bir ifade ile olmalıdır. Araştırmacı veya araştırmacı tarafından görevlendirilen ve araştırma ekibinden olan bir kişi, gönüllüyü veya yasal temsilcisini ilgili mevzuat doğrultusunda, araştırmacının ilgili bütün yönleri hakkında bilgilendirmelidir. Bilgilendirilmiş gönüllü olur formu dahil olmak üzere araştırma hakkındaki sözlü bilgi ve yazılı bilgi/belgelerle kullanılacak dil, gönüllü/yasal temsilcisi ve/veya tarafsız tanığın anlayabileceği şekilde, teknik terimlerden olabildiğince uzak ve kullanılan bir dil olmalıdır. Bilgilendirilmiş gönüllü oluru alabilmek için, araştırmacı veya araştırmacı tarafından görevlendirilen araştırma ekibinden bir kişi, araştırmacının ayrıntıları hakkında soru sormak ve araştırmaya katılıp katılmama kararını verebilmesi için gönüllüye veya yasal temsilcisine geniş bir zaman tanınmalıdır. Araştırmaya ilişkin bütün sorular görevli tarafından gönüllüyü veya yasal temsilcisini tatmin edecek düzeyde cevaplandırılmalıdır.

Hasta rıza formu öncelikle şahıs kendisi, gerektiğinde birinci derecede yakını sorumlu bir kişi veya veli-vasisi imzalar. Bu formda şahsın açık kimliği, protokol numarası, bilgilendirme formunda belirtilen hususlardan haberdar olduğunu gösteren ifadesi yanında kendisine bu belgeleri veren ve imzalatan şahsın ismi ve imzası bulunur. Kanuni temsilciden veya mahkemeden izin alınması zaman gerektirecek ve hastaya derhal müdahale edilmediği takdirde hayatı veya hayati organlarından birisi tehdit altına girecek ise, izin şartı aranmaz. Hayati veya hayati organlardan birisini tehdit eden acil haller haricinde, rızanın her zaman geri alınması mümkündür. Rızanın geri alınması, hastanın tedaviyi reddetmesi anlamına gelir. Rızanın müdahale başladıktan sonra geri alınması, ancak tıbbi yönden sakınca bulunmaması şartına bağlıdır.

NOT: Yazılı bilgilendirilmiş gönüllü olur formu dahil olmak üzere araştırmaya ilişkin sözlü bilgilerin ve/veya yazılı belgelerin hiçbirisi gönüllü/yasal temsilcisinin yasal haklarını ortadan kaldıracak bir hüküm veya ifade içeremez; ayrıca araştırmacıyı, kurumu, destekleyici veya bunların temsilcilerini kendi ihmal/ihmalllerinden kaynaklanan herhangi bir yükümlülük/yükümlülüklerinden kurtaracak hüküm veya ifade taşıyamaz.

ONAM (RIZA)

RIZA EHLİYETİ

- e) Hastanın yeterliği olmadığı durumlarda bilgilendirilmiş onayı, hasta yakınından veya kanuni temsilcisinden alınır.
- f) Kanuni temsilcinin onayının gerektiği ve yeterli olduğu hallerde dahi, mümkün olduğu kadar 18 yaşın altındakilerin bilgilendirilmesi sağlanır. 7 yaşından büyük çocukların anlatılanları anlayabilecekleri ölçüde küçük veya kısıtlı olan hastanın dinlenmesi suretiyle tıbbi müdahaleye katılımı sağlanır.
- g) Tedavinin sonucunu bütün yönleriyle anlamaya muktedir olan temyiz kudretine sahip (15 yaş üzeri) yetişkin çocukların onayı, zaruri hallerde uygulanacak tedavinin ailenin iznini aramayı gerektirmeyecek nitelikte düşük riskli ve standart bir tedavi olması durumunda yeterli olur.
- h) Yeterliğin zaman zaman kaybedildiği tekrarlayıcı hastalıklarda, hastadan yeterliği olduğu dönemde onu kaybettiği dönemlere ilişkin kararlar alması istenebilir. Hasta yeterliği olduğu dönemde geçerli bilgilendirilmiş onayını verdiğinde, yeterliğini kaybettiğinde kendisini temsil edecek kişiye yol gösterici ilkeler bırakarak, kendi değerleriyle tedavisini yönlendirmeyi isteyebilir.

RIZA (HASTANIN BEYANI)

Aşağıda Adı ve Soyadı olan kişi (veya hasta sahibi veya yakını/ailesi olarak)

7. HHY göre Hastanın bilmesi gereken husus:

NOT: Başarıya yönelik bir taahhüt veya garantinin bulunmadığının belirtilmesi: Hiçbir tıbbi müdahale (tanı, tedavi, uygulama ve tüm tıbbi yaklaşımlar katılarak) hiçbir hekim sonuçta başarı ve garanti gibi taahhütte bulunamayacağını hasta/hasta yakınlarının bilmesi gerekmektedir. Hekim uygulamasında dikkat, özen eksikliği, ihmal gibi yaklaşımlarından dolayı sorumlu olmaktadır.

8. HHY göre Sormak istediğiniz başka şeyler varsa sorun. Ne zaman isterseniz, hatta bu formu imzaladıktan sonra bile fikrinizi değiştirme hakkınız vardır.

9. HHY göre "Bilgilendirilmiş Onay Formunun" ne anlama geldiğini biliyorum.

NOT: Hastanın ne anlama geldiğini bilmesi ve algılaması birçok nedenlerden dolayı tam beklenilmemesi hukuksal açıdan doğrudur. Bu açıdan bu yaklaşım, "bilgilendirilmiş rıza formunun ne anlama geldiği tarafıma anlatıldı ve sormak istediğim soruları sordum ve gereken cevaplar tarafıma iletildi, bunlar ekte sunulmaktadır" şeklinde ifade edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

10. HHY göre bana verilen bilgilerin tamamını anladım ve bunu ifade edebilirim

NOT: Yukarıda da ifade edildiği gibi hasta anladığı beyanında bulursa bile hukuken bu beyanın eksik ve daha sonradan kabul edilmeme olasılığının olduğu bilinmelidir. Hekim sadece yazılı verdiği beyanı belirtmeli, anlama veya anlamama bireye kalmalıdır. Anlama boyutu sübjektif bir yargı olasılığını gündeme getirmektedir.

11. HHY göre Yapılacak işlem den önce anestezinin ayrıntıları konusunda bir dal/Anabilim uzmanıyla konuşma fırsatına sahip olacağımı biliyorum. (Bu yalnızca genel veya bölgesel anestezi yapılacak hastalar için geçerlidir)

NOT: Sadece anestezi değil, tüm uzmanlık gerektiren işlemlerde ayrıca o işlemi yapacak uzmanında bilgilendirmesi veya bilgilendirme oluşturan kurula katılıp, katkıda bulunması gereklidir.

12. HHY göre Önceden öngörülemeyen nedenlerle şu aşamada bilinmeyen bir tıbbi müdahalenin hayatının kurtarılması veya sağlığıma gelebilecek ağır bir zararı önlemek amacıyla gerekli olması halinde bu tıbbi müdahaleye

NOT: Bir dava nedeniyle rıza almadan uterusu alınan bir kadının açtığı davada Yargıtay hekimi suçlu bulunduğu bilinmelidir. Bu açıdan daha önceden hayati riskler anlatılmalı, nadir durumların oluşması durumunda ise Prima Facie (acil durum) gerekçesi ancak kabul görebilir.

NOT Etik Kurulumuzun genel olarak vurguladığı noktalar aşağıda belirtilmektedir.

- USULE UYGUN: Yukarıda belirtilen konular **Hasta Hakları Yönetmeliğine** uygun olarak verilmiştir.
- DANIŞMANLIK: Sağlık Personeli/Hekimden danışmanlık hizmetini aldım. Sorduğum özel Sorulara da ayrıca cevap aldım. Konuyu anladım.
- BİLGİLENDİRME: Yukarıda belirtilenleri okudum, hekiminden gerekli açıklamaları aldım, Anlamadığım veya aklıma takılan konuları da tam olarak ilettiğimi,
- TALEP ETME: Yapılacak veya hastalığı ile ilgili konuları/işlevi anladığımı; talep ettiğim Girişimler / tedavi ile meydana gelebilecek istenmeyen durumlar tarafıma anlatıldı. Durumuma özel Riskleri öğrendiğimi, hekimin kararıyla gerekli görülebilecek acil ek işlemleri kabul ettiğimi
- SONUÇLAR: Yapılacak işlemlerden sonra, bazı yakınmalarımın olabileceği, bunların da ayrıca Yapılması gereken ek tıbbi yaklaşımlar olduğunu

NOT: 1) Türk Deontoloji Nizamnamesinde sözlü olabileceğini belirtirken, Yargıtay girilen işlemler için Yazılı olmasının gerektiğini vurgulamaktadır. 2) Danıştay rızanın üçüncü taraf kişilerce yapılmasını gerekli görmektedir. 3) Onay ve Onam (rıza) hukuksal olarak farklıdır. 4) Bilgilendirme yapılmadan rıza alınmasının geçerli olmayacağı öngörülmektedir.

RIZA KABUL BÖLÜMÜ

- A) Bilgi edindiğimi,**
- B) İşlemin yapılmasını talep ettiğimi**
- C) Öneriyi/işlemi kabul etmediğimi ve her türlü sorumluluğu yükleneyeceğimi/sonuçlara katlanacağımı**

HASTA HAKLARI YÖNETMELİĞİNE GÖRE

A) -Müsaade ediyorum

B) Yakınlarımdan rıza alınması halinde müsaade ediyorum. Müsaade etmiyorum

C) Tedavim sırasında uygulanması gerekebilecek ek işlemler hakkında bana bilgi verildi.

D) Bu formda tanımlanan işlemi veya tedavi biçimini kabul ediyorum / kabul etmiyorum.

NOT: Müsaade (onay) verme ile rıza (talepte bulunma=ONAM) farklı hukuksal boyuttur. Bu açıdan dikkat edilmesi gerekir. Ayrıca bilgi verildi değil, verilen bilgi sunulması gereklidir. Aynı şekilde kabul etme veya etmeme değil, talep etme ve talep etmeme durumunda karşılaşılabilecek sorunları (bilgilendirmede sunulan) eklemesi gereklidir.

Belirtirim (beyan ederim)."

HHY göre: Tarih (gün/ay/yıl ve saat)

ADI ve SOYADI

İMZA

El yazısı ile adını soyadını yazıp imzalayacaktır.

Yakınlık Derecesi: (Kendisi, Hasta Yakın, Veli, Vasi)

HHY Şahidin imzası:

- Kabul etmeme gerekçesi (Hasta veya ailenin ifadesi)**

NOT Bazı istisnalarda rıza beklenmeden işlev yapılması gerekebilir.

SAĞLIK PERSONELİNİN/HEKİMİN ONAYI

Yapılacak girişim, sonuçlarını ve özellikle başvuruları ilgilendiren riskleri anlattığımı onaylarım.

Başvurana soru sorma fırsatım verdim ve bu soruları cevapladım. Tarih: ___/___/200

Adı Soyadı:

Uygulayan Personelin/Hekimin İmza

NOT: Formda hekimlerinde imzalarının bulunmasının gerekli olduğu belirgindir. Bu eklenmelidir.

GEREKTİĞİNDE BAĞIMSIZ ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İMZALARI (Hasta ve hekim ile doğrudan bağlantısı olmayan, doktor, hemşire, sekreter, avukat, noter gibi)

ADI ve SOYADI (Bilim Dalı/mesleği)

BİLGİLENDİRME USUL VE ESASLARI

- d) Bilgi, hastanın anlayabileceği şekilde, sosyal ve kültürel düzeyine uygun, tıbbi terimler kullanılmadan, mümkün olduğunca sadeleştirilerek, tereddüt ve şüpheye yer verilmeden, hastanın ruhi durumuna uygun ve gerektiğinde soru sormasını teşvik edecek tarzda nazik bir ifade ile verilir.
- e) Hasta, sağlık durumu konusunda sözlü olarak, tıbbi müdahaleyi yapacak sağlık çalışanı tarafından bilgilendirilir. Tıbbi müdahaleyi başka bir sağlık çalışanı yapacaksa -bu durumu da içeren- hususlar bilgilendirilmiş onay formuna yazılır ve şahitle birlikte imza altına alınır. Hastanın talep etmesi halinde, bizzat tıbbi müdahaleyi yapacak sağlık çalışanı tarafından bilgilendirilmesi ve soruların cevaplandırılması sağlanır.
- f) Hasta, yapılacak tıbbi müdahale hakkında bilgilendirilerek, varsa kendisine tanınan müdahale seçenekleri arasından seçim yapabilmesine imkân tanınır.
- c) Hastaya anlatılanları anlayıp anlamadığı sorularak, kendi ifadesiyle tekrar ettirilir ve anlaşılmayan hususlar tekrar anlatılır.
- h) Sağlık durumu ile ilgili gereken bilgi bizzat hasta tarafından istenebilir. Hastanın, küçük, ayırt etme gücünden yoksun veya kısıtlı olması halinde yakını veya kanuni temsilcisi tarafından bilgi istenir.
- i) Hasta, sağlık durumu hakkında bilgi almak ve tıbbi müdahaleye Onay göstermek üzere bir başkasına da yetki verebilir. Verilen yetkinin belgelendirilmesi gereklidir.
- j) Hasta, tedavisi ile ilgilenen hekim dışında bir başka hekimden de sağlık durumu hakkında ikinci bir görüş talep edebilir.
- k) Sağlık çalışanı, hastayı bilgilendirirken uygun ortamı sağlar ve hastanın mahremiyetine riayet eder.

YASAL BİLGİLENDİRME ve ONAMIN HUKUKSAL ÖNGÖRÜSÜ

YASAL DAYANAK: 1. Anayasanın 17. Maddesi, 2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 3. 4721 Sayılı Medeni Kanun, 4. 1219 Sayılı Tababet ve Şua-batı Sanatlarının Tarzı İcrasına dair Kanununun 70. maddesi, 5. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi (Resmî Gazete: 19.2.1960, No: 10436); 13-14/2. Maddesi, 6. 2238 Sayılı Doku ve Organ Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkındaki Kanununun 7. Maddesi, 7. Hasta Hakları Yönetmeliği, Resmî 1998, Sayı: 23420, 15, 18, 26, 30-31 Maddeleri, 8. 2827 Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanununun 4-6 Maddeleri

ULUSLARARASI DAYANAK: 1. 1981 Lizbon Bildirgesi: Hasta Hakları, 2. Amsterdam, 28-30 Mart 1994, 3. 1995 Dünya Tabipler Birliği, Bali/Endonezya Bildirgesi, 4. HASTA HAKLARINA İLİŞKİN AVRUPA STATÜSÜ (ANA SÖZLEŞMESİ)
* Roma, Kasım 2002.

ÇALIŞMACILAR TARAFINDAN OLUŞTURULACAK METİN* (Yargıtay, yazılı olmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir)

1-Sağlık durumunu:

2-Kendisine uygulanacak tıbbi işlemler:

3-Faydaları ve muhtemel sakıncaları:

4-Alternatif tıbbi müdahale usulleri:

5-Hastalığın seyri ve neticeleri

6-Tedavinin kabul edilmemesi halinde ortaya çıkabilecek muhtemel sonuçları:

(* Hasta Hakları Yönetmeliği (Resmî Gazete, 01.08.1998, Sayı: 23420)

KABUL EDİLEMİYEN RIZA

Aşağıda belirtilen durumlarda bilgilendirilmiş onaylar kabul edilemez, geçersizdir.

- d) Birinci fıkrada belirtilen Bilgilendirilmiş Onay Formundaki standartlara aykırı olarak alınan,
- e) Bilgilendirme yapılmadan alınan,
- f) Hasta haklarına ve yasalara uygun olmayacak şekilde alınan,
- ç) Belli bir süreyi aşmış gebeliğin, tıbbi zaruret olmadan sonlandırılması için verilen,
- f) Ötenazi, DNR (Do not Resüsite = Resüsitasyon yapmayın talimatı) için verilen,
- g) Baskı, tehdit, eksik bilgilendirme ya da kandırma yoluyla alınan onaylar.

HEKİMİN VE ÇALIŞANLARIN SORUMLULUKLARI

Hekimin ve Diğer Çalışanların Sorumlulukları

- a) Tedaviden sorumlu hekim, hastanın bilgilendirilmiş onayının alınmasından doğrudan sorumludur.
- b) Hastayı bilgilendiren hekim ile tedaviden sorumlu hekimin farklı olmasını zorunlu kılan durumlarda, bilgilendirmeyi yapan hekim bu durumu hastaya anlaşılır bir biçimde açıklar.
- c) Bilgilendirme yapıldığının ve onayının alındığının ispatı sağlık çalışanının sorumluluğundadır.

HASTA SORUMLULUKLARI

Hastanın bir sağlık kurum ve kuruluşuna, ya da tababet icra edilen herhangi bir yere başvurmadan önce ve başvurduktan sonraki süreçte aşağıdaki sorumluluklarını yerine getirmiş olması gerekmektedir.

- a) Başvurduğu Sağlık Kurum ve Kuruluşunun Kurallarına Uyuma Sorumluluğu
5. Hasta; başvurduğu sağlık kurum ve kuruluşunun hasta haklarına aykırı olmamak kaydıyla koyduğu kural ve uygulamalarına uymak zorundadır.
6. Hasta, varsa Bakanlık ve Sosyal Güvenlik Kurumunca belirlenen sevk zincirine uymalıdır.
7. Hasta; merkezi randevu sisteminden veya müstakil olarak randevulu hizmet veren bir sağlık kurum ve kuruluşundan sağlık hizmeti talep ediyorsa randevunun tarih ve saatine uyması ve değişiklikleri ilgili yere bildirmesi gerekir.
8. Hasta; sağlık kurum ve kuruluşunun donanım, araç-gereç, tıbbi cihaz ve malzemelerine gereken özeni göstermek zarar vermesi halinde verdiği zararları karşılamak zorundadır.
- b) Çalışanlara Karşı Sorumlulukları
5. Hasta, başvurduğu sağlık kurum ve kuruluşundaki tüm çalışanlara karşı saygılı olmak zorundadır.
6. Hasta, başvurduğu sağlık kurum ve kuruluşunun güvenliğinden sorumlu personelin talimat ve yönlendirmelerine uymak, genel güvenliği aksatacak hareketlerden uzak durmak zorundadır.
7. Hasta, kayıt kabul vb. idari işlemler sırasında diğer hastaların da haklarını gözetmek zorundadır.
8. Hasta; yakınmalarını, daha önce geçirdiği hastalıkları, yatarak herhangi bir tedavi görüp görmediğini, eğer varsa halen kullandığı ilaçları ve tüm sağlığıyla ilgili bilgileri tam, eksiksiz vermelidir.

5. Hasta; bilgilendirilmiş onayı alındıktan sonra tedavi, bakım ve rehabilitasyon süresince kendisine yapılacak her türlü işlem ve müdahalede sağlık çalışanları ile iş birliği içinde olmalıdır.
  6. Hasta, başvurduğu sağlık kurum ve kuruluşunun genel temizlik ve hijyen şartlarına uymak, temizlikten sorumlu çalışana gereken kolaylıkları göstermek zorundadır.
  9. Hasta, acil servise başvurması halinde hastahâğının hayati tehlikeye yol açıp açmayacağı veya daha da ağırlaşip ağırlaşmayacağı hususlarında sağlık çalışanınca verilen karara ve belirlenen aciliyet sırasına uymak zorundadır.
  10. Hasta, hasta hakları veya sosyal hizmet birimlerine başvurması halinde gerçeğe aykırı beyan vermemekle yükümlüdür.
- c. Tedavisi ile İlgili Önerilere Uyuma Sorumluluğu
6. Hasta; tedavisi ve ilaçlarla ilgili tavsiyeleri dikkatle dinlemeli ve anlayamadığı yerleri sormalıdır.
  7. Hastanın; tedavisiyle ilgili önerilere uyum sağlayamama durumu söz konusu ise bunu sağlık çalışanına bildirmesi gerekir.
  8. Hasta sağlık bakım ve taburculuk sonrası bakım planını beklendiği gibi doğru anlayıp anlamadığını belirtmesi gerekir.
  9. Hasta; uygulanacak tedaviyi reddetmesi veya önerilere uymamasından dolayı doğacak sonuçlardan kendisi sorumludur.
  10. Hastalar, sağlık çalışanlarından tıp mesleğinin etiğine, ilgili mevzuata ve toplum ahlakına aykırı taleplerde bulunamazlar.
- ç. Diğer Sorumluluklar
5. Hasta; sağlık, sosyal güvenlik ve kişisel bilgilerindeki değişiklikleri zamanında bildirmek durumundadır.
  6. Hastalar somut olay ve belgelere dayanmaksızın sağlık çalışanlarını ve kurumlarını yıpratıcı şekilde kamuoyu önünde hakaret ve suçlayıcı beyanatta bulunamazlar.
  7. Hastalar ziyaretçilerini, sağlık kuruluşu tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde kabul etmelidir.
  8. Hastalar genel sorumlulukları kapsamında; kendi sağlığına dikkat etmek için elinden geleni yapmalı ve sağlıklı bir yaşam için verilen tavsiyelere uymalı, basit durumlarda kendi bakımlarını yapmalı ve uygunsa kan ya da organ bağışında bulunmalıdır."

EK VERİLEN BİLGİLER

HASTANIN AYRICA SORDUĞU SORULAR ve AÇIKLAMALAR:

SORU 1 ve CEVAP. _____,

SORU 2 ve CEVAP. _____

Diğer sorular ve cevapları

DİKKAT EDİLECEKLER: Bazı konulara hukuksal anlamda dikkat edilmelidir.

- Rıza onay değildir: Bir nikah işlemi sırasında Nikah Memuru sorar: Bize evlenmek için yazılı olarak başvurduunuz, hukuksal olarak yaptığımız inceleme ile bir aykırılık olmadığını saptadık, ancak **onay vermemiz** için şahitler huzurunda **evlenmeye rıza gösterdiğinizizi** belirtmeniz gerekmektedir. Kadın ... ile evlenmeye **rıza gösteriyor musunuz?** Evet ediyorum, Erkek ... ile evlenmeye **rıza gösteriyor musunuz?** Evet ediyorum ve imzalamaları. Şahitler ile imzalaması ile onaylanır ve defter verilir.
- Rıza imza ile teyit edilmeli, imza kanun olarak adını ve soyadını yazarak evet ediyorum da eklenmesidir. Bu başvuruda olmaktadır. Batıda sadece "Yes I do" demesi ile değil, başvuruda imza alınmakta, sadece tören olarak yapılmaktadır. Aynı şekilde boşanma da yazılı beyan ile olabilmektedir.
- Onay bir şeyin hukuki boyutuna bakıldığı, yapılanın butlan olmadığı anlamını taşır.
- Daha önceden okunmalı, sorular sorulmalı ve cevapları da yazılmalıdır.
- Genellikle son anda ameliyata girerken verilen ve imzalatılan geçersizdir. Bu butlan anlamındadır. Ancak hasta kendi sağlığı açısından bu yaklaşıma girmemektedir. Ayrıca kağıtlarda onay alınması diye yazılmakta, hukuki tanımlanmadığı için rıza yerine geçmez. Yurtdışında üçüncü bir şahit olarak hekim ile üçlü yapılmaktadır. Şahit bağımsız olması istenir.

Malpraktis açısından daha az değil, her 12 hastada bir olması ile ülkemiz en önde gelen ülkelerden biridir.

Burada hukuk yapısında zarar somut eylem olmalı, dikkat ve özen eksikliği somut ve eylem ile kesin oluşmuş olmalıdır. Ayrıca yorum, kıyas ve kesinlik yok ise oluşmaz. Ayrıca iddia ispat edilmelidir. Şüphe gerekçe olamaz.

Komplikasyonlar suç niteliğinde değildir, tüm tedbirler alınmıştır.

Eğitim üzere sözler ve Yazarın algısı

Bazı kişilerin eğitim üzere sözleri ve Yazarın buna olan katkısı aşağıdadır.

Eğitim Hakkında Ünlülerin Sözleri	Eğitim Hakkında MAA mukabelesi
1.-Eğitim, dünyayı değiştirmek için kullanabileceğiniz en güçlü silahtır. Nelson Mandela	1.-Eğitim, dünyayı değiştiremeyeceğine göre, kendini değiştirme sanatı olmalıdır, kendini bilmek en önemlisidir MAA
2.-Eğitim, geleceğe yönelik pasaporttur, yarım bugün için hazırlayanlara aittir. Malcolm X	2.-Eğitim, bugün işime yaramaz ise, gelecek bilinmez, neye yarayacaktır? MAA
3.-Bilgiye yapılan yatırım, en iyi ilgiyi görür. Benjamin Franklin	3.-Bilgi değil, beceri bizi bir yere ulaştırır, bilgi ilim ile aktive edilmelidir MAA
4.-Eğitim hayat için hazırlık değildir; Eğitim hayattır. John Dewey	4.-Eğitim yaşamın kendisi ise, yaşamı yapan biz ise bize faydası olmalıdır MAA
5.-Öğrenmek için bir tutku geliştirin. Eğer yaparsanız, büyümeyi asla bırakmazsınız. Anthony J. Angelo	5.-Öğrenmek için sevgi geliştirmelidir, sevmediğimizi öğrenemeyiz, ezberler geçeriz, bize faydası da olmaz MAA
6.-Eğitimin kökleri acıdır, ancak meyvesi tatlıdır. Aristot	6.-Eğitim zor/acı olsa bile acının faydalarından yararlanmayı da bize öğretir MAA
7.-Değişim, tüm gerçek öğrenimin sonucudur. Leo Buscaglia	7.-Değişim ve gelişim, eğitimin bize yaptırdığı ilerleme olmalıdır MAA
8.-Eğitim karanlıktan ışığa doğru hareketler. Allan Bloom	8.-Eğitim insanın içinde lamba olursa, enerji ile aydınlık oluşturur MAA
9.-Eğitim, okulda öğrendiklerini unutmuş olduktan sonra kalan şeydir. Albert Einstein	9.-Eğitim, okulda öğretilen değil, kendimizdeki yansımadır MAA
10.-Eğitimin amacı bilgi değil, gerçekler değil, değerlerdir. William S. Burroughs	10.-Eğitimin amacı bilgi değil, gerçek yaşamımızdır MAA
11.-Eğitim, geleceğimizi inşa ettiğimiz temeldir. Christine Gregoir	11.-Eğitim, geleceğimizi bugünden oluşturmaktır vaz geçilemez yaşamdır MAA

1) Eğitim ile İlgili Sözler: İşte En Etkileyici 50 Söz-Campus Online⁷

Eğitim ile İlgili Sözler: İşte En Etkileyici 50 Söz

Eğitim, en yaygın tanımı ile bireyde kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişim meydana getirme sürecidir. Eğitimin tanımı ile alakalı olarak birçok farklı görüş bulunsa da bu tanımları yapanlar, kendi hayatlarımızı devam ettirip daha iyi noktalara taşıyabilmekten tutun da toplumsal gelişime ve ilerlemeye kadar eğitimin yaşantımızdaki yeri ve önemi konusunda hemfikirler.

Davranışlarımızı, düşüncelerimizi, tutumlarımızı, inançlarımızı ve daha birçok şeyi önemli ölçüde etkileyen ve değiştiren eğitimin önemi ile ilgili ünlü düşünürlerin ve bilim insanlarının sözlerini merak ediyorsanız haydi okumaya devam edin! Karşınızda Eğitim ile İlgili Sözler: İşte En Etkileyici 50 Söz!

İşte En Etkileyici 50 Söz!	İşte En Etkileyici 50 Söze Mukabele etme
1-Bizi ilgilendiren konu yalnız barışı kurmanın ve korumanın teknik çareleri değil, aynı zamanda kafaları eğitiminin, aydınlatmanın yoludur. -Albert Einstein	1-Barış, silah ile değil, akıl boyutunun gönlü aydınlatması ile oluşmaktadır. Anlaşma ancak sevgi ve insanlıkta olursa, birey hakkı geçerli olacaktır. MAA
2-Eğitim, gerçeklerin öğretilmesi değildir. Düşünmek için aklın eğitilmesidir. -Albert Einstein	2-Gerçek, görüldüğü gibi değil, düşünme ve algılama ile irdeleme ile anlaşılır ve sonuca varılabilir MAA
3-Eğitim, ferdin yaşama sanatını idrak edebilmesi için rehber olmalıdır. -A. North Whitehead	3-Eğitim, yaşamı algılatmasına yardımcı olmalı, yoksa anlamsızlaşır, sadece bilgi olarak kalır MAA
4-Eğitim, refah anında bir süs, felaket sırasında bir sığınaktır. -Aristoteles	4-Eğitim, yolu bulabilmek için aydınlatıcı, koruyucu olmalıdır MAA
5-Eğitimin kökleri acı, meyveleri tatlıdır. -Aristoteles	5-Eğitimin sonucu tatlıdır, işlem zorludur MAA
6-Eğitilmemiş deha, işlenmemiş gümüşe benzer. -Franklin	6-Eğitilmemiş deha, yontulmamış odun gibidir. MAA

7-Eğitim, meyvenin kendisi değil, bilgi ağacından meyve toplamaya yarayan bir merdivendir. -Bernard Shaw

8-Eğitim; iyi niyetleri, iyi sonuçlara çevirir. -Berry

9-Eğitimin gerçek tek amacı, insanı sürekli sorular sorar bir durumda tutmaktır. -Bishop Creighton

10-Eğitim görmüş bir kimsede, ilk göze çarpan şey kafasının metotlu çalışmasıdır. -Calvin Coleridge

11-İnsan eğitimle doğmaz; ama eğitimle yaşar. - Cervantes

12-Eğitim, ekme ve sudan sonra, halkın en zorunlu ihtiyacıdır. -Dante Alighieri

13-Eğitimin temel amacı, çocukları kendi yeteneklerinin bilincine vardır. -Erich Fromm

14-Öğretim sınıfta biter; fakat eğitim ancak hayatla beraber sona erer. -F. W. Robertson

15-Allah herkese çeşitli kabiliyetler vermiştir, bunları kullanılır hale getiren eğitimdir. -François de La Rochefoucauld

16-Eğitimin amacı, doğuştan insanda var olan cevheri işlemek, özü geliştirmektir. -Galvani

17-Aşında bir insana yeni bir şey öğretemezsiniz, siz ona yalnız kendi içinde bir şeyler keşfetmesine yardımcı olabilirsiniz. -Galileo Galilei

18-Eğitim, yoksullar için bir sermaye, zenginler için de bir faizdir. -Heinrich Mann

19-Eğitim olgusunun en şaşılacak yanı, yararsız bilgilerden oluşturduğu bilgisizlik dağımının yüksekliğidir. -Henry Adams

20-Eğitimin asıl büyük amacı, bilgilenmek değil, eyleme geçmektir. -Herbert Spencer

21-Eğitim ana dizinden başlar; her söylenen kelime çocuğun kişiliğine konan bir tuğladır. -Hosea Bacon

22-Eğitimden geçmeyen hayal gücüne sahip olanların, kanatları vardır; ama ayakları yoktur. -Joseph Joubert

23-Eğitilmiş insanlar yapabileceklerinden fazlasını söylemeye utanırlar. -Konfüçyüs

24-Bir yıl sonrasıysa düşündüğün, tohum ek. Ağaç dik, on yıl sonrasıysa tasarladığın, ama düşünüyorsan yüz yıl ötesini, halkı eğit o zaman... Bir kez tohum ekersen, bir kez ürün alırsın, Bir kez ağaç dikersen, on kez ürün alırsın, Yüz kez olur bu ürün, eğitirsen toplumu.

Birisine bir balık versen, doyar bir defa; Balık tutmayı öğret, doysun ömür boyunca. -Kuan Tzu

25-En çok hürriyet nerede ise en çok eğitim oradadır. - M. Audemars

26-Eğitimin yapamayacağı hiçbir şey yoktur, hiçbir şey onun etki alanının dışında kalamaz. Kötü ahlakları iyiye çevirebilir, kötü ilkeleri yıkar ve yerine yenilerini koyar, insanları melekler seviyesine çıkarabilir. -Mark Twain

27-Eğitim; kafayı geliştirmek demektir, belleği doldurmak değil. -Mark Twain

28-Eğitim görmüş halkı bir yöne sevk etmek kolay, sürüklemek güçtür; idare etmek kolay, köleleştirmek imkânsızdır. -Montaigne

29-Bir millet irfan ordusuna sahip olmadıkça, muharebe meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuna bağlıdır. -Mustafa Kemal Atatürk

7-Eğitim, bize amacımıza yönlendiren, sevgi ve insanlıkta olmayı sağlayan bir boyuttur. MAA

8-Eğitim; sevginin sonucu olarak, etkileşimdir MAA

9-Eğitimin gerçeği görüp, devamlı gelişim, sorgulama, devamlı kendini irdeleme boyutu MAA

10-Eğitim amaç ve güdü ile hesaplayarak hedefe yönelmek etik ilkelerde olması, uygun davranıştır

11-İnsanı insan yapan, düşünen, algılamayı sağlayan eğitimidir MAA

12-Eğitim, yemek, yemek, su içmek için bile eğitimin gereği bulunmaktadır. MAA

13-Eğitimin temel amacı, gelecek nesilleri muasır medeniyet ötesine taşıyabilecek gücü sağlamasıdır MAA

14-Eğitim yaşam boyu süren bir süreçtir, derste öğrenilen yaşam ile geliştirilmelidir MAA

15-Her birey özel ve özgündür, bunun belirgin ve etkin olması eğitim sayesinde olacak, beceri ile de ortaya çıkacaktır MAA

16-Eğitim olmayı ortaya çıkaramaz, olanı geliştirir, değiştirir ve netleştirir MAA

17-Eğitim, dıştan değil, içte olanın gelişim, değişimi ve ilerletilmesi olarak yorumlanmalı, kendini tanımlamanın etkin oluşmasıdır MAA

18-Eğitim, maddi boyutu değil, manevi, kişisel kazancı ile irdelenmelidir MAA

19-Eğitim yararsız bilgileri edinirsen, anlamsız bir gayret içinde olur, yolunuzu bile bulamazsınız MAA

20-Eğitimde elde edilen bilgi, size yönünüzü tarif etmiyorsa, ne işe yarar diye sorulmalıdır MAA

21-Emzirme en güçlü eğitimidir ve bebek, açlık ve doymayı bu şekilde öğrenir, zevk ile acıyı algılar MAA

22-Eğitim bilimin, Yaratılışın öğrenilmesi, insanın kendisini öğrenmesi, algılaması, farkındalıktır. MAA

23-Eğitilmiş kişi, yapacaklarını soru olursa söyler, hayalci olarak nitelendirilmemelidirler MAA

24-Her boyutun bir süreci vardır, Yaratılış gereği ortaya çıkar, bunu beklemek, sabırla izlemek, bakmak ve korumak, gözetmek gereklidir. Bir insan ise yıllar boyu eğitmek demek, insan olarak sevgi ve insanlıkta olması, çalışmalarının eser ve değer üretmesi üzerine olmalıdır. Balık tutmayı öğretirsen, ömür boyu kendini doyurur ama kimseye yardım etmezse, kendisi için yaşar MAA

25-Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür olan toplumda eğitim vardır MAA

26-Eğitimin eğer içinizde sevgi yoksa, dıştan giydiğiniz giysi olarak kalacak, yaptıklarınız yapmacık, zorla oluşan boyutta kalacaktır. İnsanlar sırtına ile gülümsemeyi algıladılar, zorlamalarda sevgisizlik belirgindir MAA

27-Eğitim; değişimdir, gelişmeyi ilerleme, güzellik üzere oluşmasıdır MAA

28-Eğitim görmüş kişi için bilgi verilir, rıza kendisine ait, sorumlulukta bireye özgüdür, kararı bilim ve fen üzere yapılandırır MAA

29-Bir millet irfan ordusuna sahip olmadıkça, muharebe meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuna bağlıdır. -Mustafa Kemal Atatürk

30-Eğitimidir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk halinde yaşatır; ya da esaret ve sefaletle terk eder. -Mustafa Kemal Atatürk

31-Ben çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bir kuruşunu kitaba verirdim. Eğer böyle olmasaydım, bu yaptıklarımın hiçbirini yapamazdım. - Mustafa Kemal Atatürk

32-Eğitim ve öğretimde uygulanacak yol, bilgiyi insan için fazla bir süs, bir zorbalık vasıtası yahut medeni bir zevkten ziyade maddi hayatta muvaffak olmayı temin eden pratik ve kullanılması mümkün bir cihaz haline getirmektir. - Mustafa Kemal Atatürk

33-Yeterli derecede eğitime sahip olmalısın ki çevrendeki insanları gereğinden büyük görmeyesin; fakat bilgeliği sağlayacak kadar da eğitimin olmalı ki onları küçük görmeyesin. -M. L. Boren

34-Bir şeyi bilmek nasıl beceriyse, onu öğretebilmek de beceridir. M. T. Cicero

35-Dünyayı değiştirmek için kullanabileceğiniz en güçlü silah eğitimidir. -Nelson Mandela

36-İşlerin iyi gidiyorsa eğitim bütçenizi iki katına çıkarın, kötü gidiyorsa dört katına. -Tom Peters

37-Eğitim demek, vücutta ve ruhtaki güzelliği ve mükemmelliği son mertebesine kadar geliştirmek demektir. - Platon

38-Demokrasi, bir eğitim işidir. Eğitimsiz kitlelerle demokrasiye geçilirse oligarşi olur. Devam edilirse demagoglar türer. Demagoglardan da diktatörler çıkar. - Platon

39-Eğitim, öğrencilere saygıyla başlar. -Ralph Waldo Emerson

40-Eğitim, soğukkanlılığımızı ya da özgüvenimizi kaybetmeden her şeyi dinleyebilme yeteneğidir. - Robert Lee Frost

41-Eğitimin ilk ve en iyi merkezi evdir. -Samuel Smiles

42-İnsanlar birey halinde eğitilmelidir; çünkü ancak bireylerin tek başlarına yükselmesiyle, toplumların yeterli bir şekilde yükselmesi mümkün olabilir. -Samuel Smiles

43-Bilginin gücüne inanıyorum, kültürün gücüne inanıyorum; ama eğitimin gücüne, daha çok inanıyorum. -Seyyid Kutub

44-Eğitim kıvılcımla ateş yakmaktır. Boş bir kabı doldurmak değildir. -Sokrates

45-Kime eğitimi diyeceğim? Ben, öncelikle koşullar tarafından yönetilmek yerine onlara egemen olan, her fırsatı yiğitçe karşılayan ve zekice hareket eden, tüm iş ve ilişkilerinde onurlu olan, huysuz kişilere ve olumsuzluklara iyi yaklaşan, ayrıca zevklerini kontrol altında tutan ve talihsizliklere boyun eğmeyen, başarıyla şımarmayan insanlara eğitimi derim. - Sokrates

46-Bir insanı ahlaken eğitmeden sadece zihnen eğitmek topluma bir bela kazandırmaktır. -Theodore Roosevelt

47-Bir mermer parçası için heykeltıraş ne ise, ruh için de eğitim odur. -Addison

48-Dünya da kesinlikle felaket yoktur, özellikle engeller vardır; eğitim görmüş güçlü bir irade, bunları daima aşar. - Victor Pauchet

49-Eğitim, çocuğu önce dünya da sonra da özel çevrelerde varlığını sürdüreceği şartlara hazırlamak demektir. -Wolfgang Van Goethe

30-Eğitimidir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk halinde yaşatır; ya da esaret ve sefaletle terk eder. -M. Kemal Atatürk

31-Ben çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bir kuruşunu kitaba verirdim. Eğer böyle olmasaydım, bu yaptıklarımın hiçbirini yapamazdım. - Mustafa Kemal Atatürk

32-Eğitim ve öğretimde uygulanacak yol, bilgiyi insan için fazla bir süs, bir zorbalık vasıtası yahut medeni bir zevkten ziyade maddi hayatta muvaffak olmayı temin eden pratik ve kullanılması mümkün bir cihaz haline getirmektir. - Mustafa Kemal Atatürk

33-Eğiti gerçekler üzerine ise, abartı ve küçültme olmaz, her boyut tenkide açıktır ve yorum bireyin bağımsız hürriyeti içindedir, bilgelik, bilgelik değil, eğitilen ne demektesin diyerek dinler MAA

34-Eğitim bir beceri ise, eğitilecek talebeyi bulmak gerçek beceridir MAA

35-Dünyayı değiştirmek değil, kendimiz değiştirmek içinde olmalıyız MAA

36-Eğitim, her zaman, ömür boyunca işimize yarayacaktır, mutlaka bir ücret attırılmalıdır MAA

37-Eğitim demek, her bireyde olan güzelliği ve mükemmelliği ortaya çıkarmak geliştirmek olmalıdır MAA

38-Bireyin kendini algılaması, rıza ve sorumluluk boyutunda olması, en ideal kişilik hakkı, toplumsal boyut olarak yönetilen değil, kendisini yöneten kişi olmasıdır MAA

39-Eğitim, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanmalıdır MAA

40-Eğitim, bireyleri dinlemek ile ilerleme boyutuna girebilme, değişmesini sağlamak, başta gelişim, ileri olarak kendisini kapsamı boyutudur MAA

41-Eğitimin ilk ve merkezi bireyin kendisidir MAA

42-Eğitim bireyseldir, toplu olması, bireylerin tolu olarak etkileşimleri amacı ile olmaktadır. İlişki ve iletişimler eğitimde karşılıklı katkıyı sağlamalıdır. MAA

43-Bilginin gücünü kullanan, düşünce, akıl ve bireye göre önem kazanır, tümü sevgi ile bütünleşmesi ile anlam kazanır MAA

44-Eğitim sevgi ateşini kıvılcımla yakmaktır. Ateşleme olmazsa eğitim oluşamaz MAA

45-Bir kişiye diplomasına bakarak eğitimi denilemez, sadece başarılı olduğunu gösteren bir belgedir. Sevgi ve insanlık olmadan oluşanlar, sadece makine üretimi gibidir. Çalışmak, eser ve değer üretmek ise anlamlıdır. Bir kişi yaptığı sanat, eser ile ömür ötesinde de anılabilir, geride hoş seda kalırsa anlamı olur. Birey bağımsız, eşitlik ve kardeşlik üzere, sorumluluğu alan olmalıdır MAA

46-İnsan diplomayı alır, ama insanlık boyutu olmaz ise bir tehdit unsuru olabilir. MAA

47-Bir mermer parçasından eser üretmek, sanatın sevgide bütünleşmesidir MAA

48-Dünya da felaketi yapanlar insanlar, gücün sahibi olmak isterler, ancak sevgi ve insanlık eğitimsizlik felakete neden olur MAA

49-Eğitim, çocuğu insan olmaya hazırlama, birey olarak farkındalık ve değer, eser üretme kapasitesine ulaştırırmadır MAA

50-Eğitim, insanın güç sandığı ya da gerçekten Kolay alt edilebilen engelleri, nasıl aşacağını öğretme sanatından başka bir şey değildir. - Wolfgang Van Goethe

50-Eğitim, imkânsız sandığınız bir şeyi, öğrenerek çok kolay yapabilme boyutudur, ancak niyet, sevgi ve beceri gerektirir. İstmeden bir şey yapılamaz. MAA

Yorum

Her sözü üstün kabul etmek yerine, ona mukabele etmek, bir eğitim almanın gereği olmalıdır.

Yazarın genel Eğitim vurguları

- *Eğitim sevgi ile oluşur.* Endojen oluşan mutluluk hormonları; dopamin, serotonin, endorfin, oksitosin ile oluşmakta, bunların ilerlemesi ve gelişmesi amaçlanmaktadır. Adrenalin ile oluşan, beyinde daha kalıcı olmakta, ancak nefret duygusu nedeniyle unutulmak ve geçmişte kalması istenilmektedir. Korku ve endişe oluşturmaktadır, bu açıdan ilerlemesi istenmez.
- *Eğitimin insanlık boyutu sevgiyi tamamlar.* Burada sevgi boyutunun oluşması açısından insanlık gereklidir. İnsanlık dışı yaklaşımlarda bu tanımlanamaz.
- *Eğitim, barış ve iyiliğe yönelmelidir.* İnsanı mutlu eden barıştır. Barış ortamı da eğitim sağlar.
- *Eğitim, ilerlemeyi, gelişmeyi, geleceği hedeflemelidir.* Bugün bilgiler son 5 yılın ise, bu şimdiden eskidir. Ayrıca her hastadaki sorun kendisine göre olduğuna göre, yeni literatür bilgisine bakılmalıdır.
- *Eğitim, bireyin kendisini algılaması ve bunu ömür boyu sürdürme işlevidir.* Eğitici eski bilgileri öğretir ama zaman yeni bilgi ve sorundur. Bu açıdan çözüm kendisine düşmektedir.

ÖRNEK:

- Hekimlik mesleğinde sevgi öğretilmesi gereklidir. Bunun için ilk iş bebeği beslemektir. Bebeğin sıcaklığı ve emmesi ile oluşan mutluluğu algılamak, gazını çıkarması ve kendisinin bir armağanı olarak, gevşemesi ile kaka ve çişini yapması, boynunu uzatıp uyuması, bir bağımlılık yapacak şekilde zevk verecek yaklaşım olmaktadır. Her stajyer uygulamalıdır. Zevk almıyorsa laboratuvar uzmanlığı daha uygun olacaktır.
- Sınavda bilmesi değil, öğrenmesini hedeflemelidir. Tüm bilimler irdelenecek, organ sistemleri vurgulanacaktır. Bir konuyu bilmesi, diğerine de ulaşmasını sağlayacaktır. Amaç ezberlemesi değil, düşünmesi, yorum yapabilmesidir. Kalp atımını arttırmak için, şu ilaç verilir değil, neler olabileceği vurgulanmalıdır. Kalp kası güçlendirilmeli, sıvı desteği sağlanmalı, damar doldurulmalı, oksijenlenme sağlanmalı, doku kanlanmalı gibi yaklaşımları yakalaması ile bütünlük sağlanabilir.
- Bilgi işleve yönelmeli ve bunun için karar ve buluş içinde olmalıdır. Hatalı karar, zarar ve zorbalık içereceği için farkındalık daha kolaydır. Bu açıdan izlem de soru içine olmalıdır.
- Felsefe sorgularını sormalıdır. Ne, neden, niçin, nasıl, ne zaman ve kime sorgularını sormalıdır.
  - Nabız anlamı nedir? Yenidoğan dönemi için en alt rakam 100 atım/dakika iken, kalp adalesini güçlendirilemeyeceği için önemlidir.
  - Neden, doku kanlanması için kan dolaşıma sokulmalıdır.
  - Niçin, oksijenlenen kan gitmeli, bu açıdan akciğerden oksijenlenmesi önemlidir.
  - Nasıl, pompalanacak kan ve sıvı olmalıdır. Hemoglobin düzeyi önemlidir.
  - Ne zaman kısmında hemen olmalı oksijensiz doku anaerobik olacak, asidozda ve sorunları başlatacaktır.
  - Kime kısmında veri ile diğer parametreler ile ilinti sağlanmalıdır. Damar gevşetme, tansiyon yükseltme, sıvı tipi, verilme zamanı bireye göre değişmektedir. Bu fizyolojik sağlanmalı, ilaç ve zorlama yapılmamalıdır. Patofizyolojik durulardan sakınılmalıdır.
  - Karar tek değil, farklı şekilde olmalı, alternatifler düşünülmelidir.

- Başardıkça mutlu olunacağı için, eğitimde daima kişinin bileceği sorulardan başlanır. Bu sorular ezbere olmamalı, kerrat cetveli soruları gibi sorular olmamalıdır.
- Mutlaka sohbeti tatlandırarak, çay, kahve, tatlı atıştırmalar olmalıdır. Ayrıca besinlerin bireye göre sağlıklı olması ve anlamı da soru kapsamında olmalıdır. Plasebo ve algı hataları ile dolu olanları da kaçırılmadılar. Bilim kanıta dayalı ve bireye göre algılanmalıdır.
- Gerekirse ortak bir yemek hazırlamak, pide içi çalışmaları, tümünden birlikte yemek bir eğitim konusu olmaktadır. AVM gibi merkezlerde örneğin, çocuklarda hangi sütün daha yararlı olduğu konusuna tüm örnekleri incelemek bir eğitim olmaktadır. Burada anne sütü referans olduğu da vurgulanmaktadır. Bu yorum yapabilmek için anne sütünü öğrenmesi anlamında olmaktadır.
- Bilim üzere olunması gereklidir. Olgun sunumu bilimin en zayıf halkasıdır, genelleştirilemez.
- Sadece staj değil, tüm meslek boyutunda da yardımcı, danışmanlık yapılması da dikkate alınmaktadır. Burada amaç etik prensipleri algılaması açısından önemli olmaktadır.

Eğitim Aşamaları

Eğitimde algılayacağı, kavrayacağı, seveceğini vermek ise, bu boyut dikkate alınmalıdır.

Yaş Dönemlerine göre Eğitim Aşmaları

İnsanın yaş dönemlerine göre eğitim algısı farklı olmaktadır. Bunlar; Freud, Erikson ve Piaget gelişim çizelgesi ile Kohlberg etik gelişim, değişim boyutu belirtilmektedir. PEDİATRİ (Genel Bakış), Ders Notlarından alınmıştır.

TABLO 1: DUYGUSAL ve ETİKSEL GELİŞİM DÖNEMLERİ²⁰

YAŞ ve DÖNEM	Duygusal	Etiksel
Süt çocukluğu (1-18 ay)	<p><u>Gelişimsel teoriler:</u> Freud (oral) Erikson (temel güven veya güvensizlik) Piaget (senserio-motor) <u>Beceri alanları:</u> Dil: vücut hareketleri, ağlama, isimlendirme, işaretleme Motor: refleks oturma, erişme, yakalama, yürütme Psikopatoloji: otizm, anaklitik depresyon, kolik, beslenme, uyku EĞİTİM-ALGISI: Kendisini besleyen memeyi algılaması ve acıkma ve doyma ile, sevgi ile besleyeni bilir. Ona karşılık verir.</p>	<p><u>Etiksel İletişimler</u> Beslenme, Dışkılama Sevgi isteği (kucak) <u>Etiksel boyut (Kohlberg)</u> A-GELENEK ÖNCESİ 1.FAZ: Ceza-itaat 2.FAZ: Egoizm</p>
Oyun dönemi, Erken çocukluk (18 ay-3 yaş)	<p><u>Gelişimsel teoriler:</u> Freud (Anal) Erikson (Otonomi veya mahcupluk, şüphe-utanma-tereddüt) Piaget (eylem öncesi sembolik) <u>Beceri alanları:</u> Dil: kelimeler, ima etme, simgesel yaklaşım, özel dil kullanma Motor: turmanma, koşma Psikopatoloji: ayrılma, negativizm, korku, kabızlık, utangaç, geri durma EĞİTİM-ALGISI: En iyi eğitim, oyun oynamak, kaka kendi yaptığı özel bir ürün olarak görmekte. Başarı mutluluk; var oluş, başarısız yokluk olarak alınır, EĞİTİM de yine bir oyun gibi alır. Kurala uymayan, sevgisiz dışlanır.</p>	<p><u>Etiksel İletişimler</u> Oyun (kural, sırayı bekleme, ödül alma) <u>Etiksel boyut (Kohlberg)</u> B-GELENEKSEL 3.FAZ: İlişkiler 4.FAZ: Ödev-görev</p>
Okul Çağı, Orta çocukluk (3-6 Yaş)	<p><u>Gelişimsel teoriler:</u> Freud (Ödipal) Erikson (Suçluluk veya ön sezgisel, içgüdüsel davranışlar) Piaget (Eylem öncesi sezgisel tutumlar) <u>Beceri alanları:</u> Dil: Bağlayıcı cümleler, kolay anlaşılma durumu Motor: koordinasyonun artması, üç-tekerlekli bisiklet ve zıplama Psikopatoloji: enürezis, enkorprozis, anksiyete, agresif, fobi, kabuslar EĞİTİM-ALGISI: Sınıfta başarılı olmak için çalışmalı, kopya benimsenmez, öğrenilmez çünkü</p>	<p><u>Etiksel İletişimler</u> Cins farkı Toplumsal yapı <u>Etiksel boyut (Kohlberg)</u> B-GELENEKSEL 3.FAZ: İlişkiler 4.FAZ: Ödev-görev</p>
Adolesan (6-11 Yaş)	<p><u>Gelişimsel teoriler:</u> Freud (gizlilik, sessizlik) Erikson (hamaratlık veya içe kapanma) Piaget (somut işlevsel) <u>Beceri alanları:</u> Dil: bağlı, birbirine atıf yapma, okuma ve yazma, dilde nedensellik Motor: becerileri artması, spor, kooperatif, sorsal faaliyetler ve oyunları Psikopatoloji: Okul fobileri, obsesiflik, konversiyon, depresyon</p>	<p><u>Etiksel İletişimler</u> Benlik çatışması İyi-kötü Soyut-Somut <u>Etiksel boyut (Kohlberg)</u> C-İLKELELER 5.FAZ: Haklar</p>

	EĞİTİM-ALGISI: Cinsel gelişim var, pasiflik istenmez, kendi karakterleri ile toplumda yer almaya çalışır.	6.FAZ: Etik
Adolesan (11-17 yaş)	Gelişimsel teoriler: Freud (adölesan-genital) Erikson (kişilik veya konfüzyon) Piaget (formel yaklaşımlar) Beceri alanları: Dil: nedensel yaklaşım, dili kullanma, soyut değerlendirme Motor: becerilerin olgunlaşmış olması Psikopatoloji: şizofreni, dağınık-deli gibi, anoreksi, intihar girişim/fikri EĞİTİM-ALGISI: Yakışıklı, güzel var, çirkin boyutu ile güç ile hakimiyet kurmak ister, EĞİTİM nedeni ile de kaybeden olur.	Etkin Etiksel İletişimler Kendini tanıyamama Toplum anlamıyor? Cinsel ilgi Etiksel boyut (Kohlberg) C-İLKELEER 5.FAZ: Haklar 6.FAZ: Etik
Adolesan (18-21) ve (21-30 yaş)	Gelişimsel teoriler: Freud (genç yetişkinlik) EĞİTİM-ALGISI: Erikson (samimiyet/yakınlık veya izolasyon) Piaget (formel yaklaşımlar) Beceri alanları: Dil: nedensel yaklaşım, dili kullanma, soyut değerlendirmeler Motor: becerilerin netleşmesi Psikopatoloji: şizofreni, uyumsuz, gelişimsel/ilişkide zorluk/sorunlar EĞİTİM-ALGISI: Aile ve sevgili var ise var, toplumda EĞİTİM yaparak, sevgide olan tarafta olmak ister.	Etkin Etiksel İletişimler Gelecek-meslek İnanış-dayanak Toplumda güç Etiksel boyut (Kohlberg) C-İLKELEER 5.FAZ: Haklar 6.FAZ: Etik
Orta Yaş (30-60 Yaş)	Gelişimsel teoriler: Freud (yetişkin) Erikson (üretkenlik veya tembellik) Piaget (formel yaklaşımlar) Beceri alanları: Dil: nedensel yaklaşım, dili kullanma, soyut işlevler Motor: becerilerin damıtılması Psikopatoloji: depresyon, şüphe, kariyer? sosyal sorun, nöroz EĞİTİM-ALGISI: İyi işi var ise var, kazancı iyi ise, EĞİTİM yapar, eksikliklerde EĞİTİM yapmaz, ister.	Etkin Etiksel İletişimler Yönetim- aile Uygulama Sorumluluk Etiksel boyut (Kohlberg) Standartlaşma-Kişilik Uygulama
Yaşlı (60 Yaş ve üstü)	Gelişimsel teoriler: Freud (yaşlılık) Erikson (ego entegrasyonu veya çaresizlik, umutsuzluk) Piaget (formel yaklaşımlar) Beceri alanları: Dil: aynı Motor: bazı işlevlerin kaybı Psikopatoloji: depresyon, anksiyete, kızgınlık, artmış bağımlılık EĞİTİM-ALGISI: Eser üretme, arkadaş var se var, yoksa yalnız, EĞİTİM yapacak kimse bile olmadığı algılanır, yazarsa bilgin olur.	Etkin Etiksel İletişimler Muhasebe Torunlar Eğitsel miras Etiksel boyut (Kohlberg) Değerlendirme Yaşam, varlık-yokluk

Tıp Fakültesinde Mesleki Beceriler Yaklaşımında Eğitim Basamakları

Tıp Fakültesinde Acil Müdahale Kursları başla ve bitir prensibi içindedir. Hekimlikte ise, ilk aşamadan, son aşamaya kadar bir eğitsel basamaklar saptanmalı ve buna göre yaklaşımlar yapılmalıdır. İlk uygulanan ile son uygulanan birbirine benzer gibi görünse de boyutları farklıdır.

Aşağıda Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde, Konunun açıklanması, Öğrenci ve Öğretim Üyesi açısından konu işlenmekte, ayrıca her yaklaşımın özeti, basamakları kitapçık olarak sunulmaktadır. Aşağıda eğitici kısmı sunulmaktadır.

MESLEKİ BECERİLER BÖLÜMÜNDE UYGULAMA PRENSİPLERİ:

DRAMANIN GENEL YAPILANDIRILMASI (Öğretimin basamakları)

- 1. BASAMAK** (Tıp 1. dönem): Sağlık ekibinde bir eleman (partner) olabilmeyi öğrenme
- 2. BASAMAK** (Tıp 2. dönem): Bilginin kullanılmasını sağlamak, modelleme
- 3. BASAMAK** (Tıp 3. dönem): Detaylı teknik yaklaşımlar, malzeme kullanmayı öğrenme
- 4. BASAMAK** (Tıp 4. dönem, Staj): Olguyu değerlendirebilme (Rutin bakım, ikinci düzey bakım, kritik bakım, destekleyici veya tedavi edici yaklaşımlar)
- 5. BASAMAK** (Tıp 6. dönem, İntörn ve/veya asistanlara): Olgu hakkında bilgi vererek yaklaşımları gerekçelendirebilmek

6. BASAMAK (Asistanlara yönelik ve ayrıca sertifika eğitimi tarzında da anne sütü eğitimi ve Neonatoloji Canlandırma Kursu gibi uzmanlara yapılan eğitimler örnekler gibi olabilir): Eğitim verecek düzeye çıkma, olguyu yorumlamak gerekir.

DRAMADA EĞİTSEL METODOLOJİ

- 1. BASAMAK** (Tıp 1. dönem): Drama tecrübeli bir eğitmen (yönetmen, senarist, yardımcılarından oluşan ekip) tarafından yaptırılmalıdır.
- 2. BASAMAK** (Tıp 2. dönem): Yaklaşımlar tıbbi etik ve sanatsal olmalıdır.
- 3. BASAMAK** (Tıp 3. dönem): Kendi kendine eğitim, sebep, sonuç ve gerekçelerle yapılmalıdır.
- 4. BASAMAK** (Tıp 4. dönem, Staj): Olgu bazında akademik yaklaşım ile uygulamalar ve malzemeler arasında en etkin olan seçilmelidir.
- 5. BASAMAK** (Tıp 6. dönem, İntörn ve/veya asistan): Olgu temelinde, problem çözücü yaklaşım yapılmalıdır.
- 6. BASAMAK** (Asistanlara, yönelik ve ayrıca uzmanlara sertifika eğitimi tarzında da olabilir): Olgu temelinde literatür ışığında, yorumsal yaklaşım ve gerekçelendirilmelidir. Sağlık Bakanlığı, Ana Çocuk Sağlığı Genel Müdürlüğü ile ortaklaşa yürütülen Neonatal Resusitasyon/Canlandırma Programı, Bebek Dostu Hastane kapsamında anne sütünü yaygınlaştırma kursları bu çerçevede içine alınabilir.

DRAMADA TEMEL PRENSİPLER

- 1. KURAL:** Her bir olgu ve durum için özgün yaklaşım yapılmalıdır.
- 2. KURAL:** Öncelikle zararımız dokunmamalıdır.
- 3. KURAL:** Tedavinin önünde koruma ve tedbir gelmektedir.
- 4. KURAL:** Her bir yaklaşımda gerekçe olmalıdır (Veriye dayalı gerçekçilik)
- 5. KURAL:** Her yaklaşıma uygun araç, gereç ve metot seçilmelidir.
- 6. KURAL:** Empati (kendinizi başkasının yerine koyma) yapılmalıdır. (Sempatide acıma duygusu vardır)
- 7. KURAL:** Hastalık yok, hasta vardır. Bulguyu değil, hasta tedavi edilmelidir.

Sonuç

Eğitim oluşması için sevgi boyutu olmaz ise olmazdır.

Öğrenci mutlaka hocasını, eğiticisini sevmelidir. Elbette bu insanlık boyutunda olmalı, aşırı ve anlamsızlık boyutunda olmamalıdır. Bunun için öğreneme olacağı, güven ve insancıl kardeşlik yaklaşımı olacağına inancı olmalıdır. Bilmedin, aptal ve tembel gibi yaklaşımlar görmemesi, tam tersine bilmemek doğal ve normaldir, bu yorum yapılamaz ve öğrenilmemiş ise bunun temel kabahati eğiticide denilmesidir. Sen çalışmalı ve öğrenmeli idin denilmemelidir. Şimdi sınavda öğrenirsin denilmelidir.

Öğretmenlik bir sanat olması ötesinde, öğrenci öğretmeninini açığını yakalamak isteyebilir. Bu açık bulmak mı, yoksa katkı sağlamak mıdır bakılmalıdır. Her derste ayrıca bana eksiklikler diye hocaların sorması, bu benim bilgim değil, anlatılanları orijinal kitaptan takip etmemden kaynaklanmaktadır. Anlatılmayanları sormaktaydım. Şimdi internetten telefonla sorgulamak, Google araştırması yapıldığı için, sorulara açık olmak, güveni arttırmaktadır. Nu yanlış ve doğru yerine gerekçeleri söylenmelidir.

Bir İnşaat Mühendisi kendisinde pankreas başı kanseri olması nedeniyle ailesi, kayısı çekirdeğinin faydalı olduğunu söylemiş ve bana sordu. Plasebo olabilir, incelemem gerekir dedim. Siyanür kapsadığı için iddia edilmiş. Siyanürün etkisi olmamalıdır. 1926 yılında bir hekim bu tedaviyi uygulamış, 1928 yılında tedavi olmadığı için yasaklanmış, kendisi de kanserden ölmüş. 1938 yılında beyzbol oyuncusu iyileşmiş deniliyor, ama kayıt yok, olanaksız. Japonya'da 1945 yılında bir laboratuvarında test edilmiş, o laboratuvar makine testini

yapıyormuş. Savaş zamanı olduğu da dikkate alınmalı. Ülkemizde zakkum örneğinde olduğu gibi, tedavi edilen tek olgu yok, tedavi denilenlerin hepsi tam tıbbi tedavi görmüşler, ayrıca zakkum çayından zehirlenme ile ölenler biliniyor. Tıbbi tedavi ile 3 aylık öngörülen ömrünü 13 aya çıkardı.

Kaynaklar

- 1) Kuran: Kur'anı Kerim çözümü, www.ahmedhulusi.org, 2008.
- 2) Kuran, Türkçe: Y. N. ÖZTÜRK, Kur'anı Kerim Meali. www.yeniboyut.com/meal.asp.
- 3) [YUNUS EMRE- İLİM KENDİN BİLMEKTİR \(siir.gen.tr\)](http://www.yeniboyut.com/meal.asp)
- 4) [www.yeniboyut.com](http://www.yeniboyut.com/meal.asp)
- 5) Education, Wikipedia
- 6) Sustainable Development Goal 4 - Wikipedia
- 7) Fatih Bolelli Eğitimin Önemi Nedir? Bilgiustam
- 8) Eğitim neden önemlidir ve hayatımıza katkısı nedir? ŞEKERKADIN (sekerkadin.com)
- 9) Eğitim ile İlgili Sözler: İşte En Etkileyici 50 Söz-Campus Online
- 10) Ö. YILDIRIM. Eğitim Neden Gereklidir? Eğitim Gerekliği: Felsefe.Gen.TR
- 11) Eğitimin Önemi: Webders.net
- 12) B. Karaçay. Eğitim Gerçekten Önemli mi? Neden?
- 13) A. GÜÇLÜ. Eğitim Neden Şart?(kirmizilar.com)
- 14) Ö. YILDIRIM. Millî Eğitimin Temel Amaçları Nelerdir? Felsefe.Gen.TR
- 15) Ö. YILDIRIM, EĞİTİM FELSEFESİ. Eğitimin Amaçları Nelerdir? Felsefe.Gen.TR
- 16) Eğitimin Anlamı ve Amacı Nedir? (studylecturenotes.com)
- 17) Ö. YILDIRIM, FELSEFE SÖZLÜĞÜ. İnsan Nedir, Ne Demektir? Felsefe.Gen.TR
- 18) .2)-İnsan Nedir? İnsan Ne demek? - Nedir.com.(Felsefe)
- 19) Plant communication, Wikipedia
- 20) Eğitimin Amacı. Eğitimin Safhaları. Eğitimde Hedeflenenler. Eğitimin Belirgin Boyutu. Eğitimde Aşamalar, Planla, Yap ve Değerlendir. Eğitimde Değişim. (Yandex. Görsel)
- 21) Eğitimde Aşamalar, Planla, Yap ve Değerlendir (Mesleki Beceriler Notları)
- 22) M. A. Akşit. Çocuklarda Gelişim. PEDİATRİ (Genel Bakış)

Editörün Eğitim Algısı

Bir felsefe boyutu irdelenirken, o felsefeyi yapan kişinin boyutu öne çıkarılmalıdır. Eğitim algısı ele alınarak, oluşan felsefeyi yapmanın düşünce temeli ele alınmalıdır.

Eğitim belirli diploma alma ötesinde, Bana Başöğretmen deyiniz olarak ifade eden Atatürk'ün, fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür ifadesi ile, muasır medeniyet ötesine hedef çizilmesi ile bizleri farklı bir boyuta yönlendiren Ata'mız olmaktadır.

Her insan İnsan Hakları temelinde, bağımsız, özel, özgün ve ayrıcalıklı, ancak genetik olarak tek bir türün, Homo sapiens, sapiens' in, tek bir kadından doğması ve bir erkekten oluşması ile doğrudan kardeşlik bağı ile ilintili olduğu da belirgin bir gerçekliktir.

Bu temelde ele alındığında, bireylerin üstüne giydiği kıyafet, sosyal yapısını simgelemekte, aynı zamanda da eğitim ile statüsü belgesidir. Nitekim Üniversitede giyilen cübbe, üstündeki üç bant profesör, iki bant doçentlik ve tek bant yardımcı doçentlik iken bu statü kalkınca bu tanımlama değişmiş, doktoralı öğretim üyesi olmuştur. Cübbe Üniversiteyi

tanımlamıştır. Bunun ilk planda papazların kıyafetinden, Osmanlı Hoca cübbesi ile sarık boyutu ile tanımlanmakta, mezarlıktaki başlıklarda da bu gözlenmekte idi. Atatürk bu yaklaşımı ortadan kaldırmış, şapka kanunundaki amaç iken, zamanla tekrar oluştuğu da gözlenmektedir.

Editör bu açıdan tüm insanları tek olarak ele almakta, eğitim ve diğer boyutları da kazanım olarak kıyafetleri, ziynetleri olduğu, ancak insanlık boyutundaki hareket ve davranışları ile tutumları ile tanımlanması beklenilmektedir. Felsefenin temeli olarak sözel olsa da ifadesi öne çıkmalıdır, yalın kişisel olarak ele alınmalıdır. Sevgisiz hoca olunmaz demektir.

Özet

Editörün Eğitim Algısı

Amaç: Eğitim boyutunda, bireyin konuşma öncesi öz geçmişi, CV boyutuna bakarak, aldığı eğitim ve görüşleri ile anlatılanların ilintisi kurulması istenir. Hekim olmayan bir kişinin sağlıktan bahsetmesi ne kadar anlamsız gelebilirse, bir öğretim üyesinin eğitim düşüncesini bilmeden, yazdıklarının okunması yeterince irdelenmeyebilir. Bu açıdan bu makale yazılmıştır.

Dayanaklar/Kaynaklar: Yazar, M. Arif Akşit'in doğrudan kendi düşünceleri kendi kaleminden ele alınmıştır.

Genel Yaklaşım: Eğitimin, sevgi temelinde insanlık boyutunu öğrenme, algılama olduğu, bunun bu Evrende bir uygulamasını da öğretim üyesi olarak yapıldığı, bu açıdan, öğrenmesi gereken, uygulanması gereken, bilgi ve beceri ötesinde olmasının önemi vurgulanmaya çalışılmaktadır.

Sonuç: Eğitim, temelde sevgi boyutu, sevmek ve insanlığa yaklaşım yapmaktır.

Yorum: Binlerce kere özellikle prematürelere canlandırma yaptım, hiçbir zaman onlar nefes değil, öpücük verim, kalp masajı değil, okşadım, kurulamadım, sevdim, kısaca sevgimi gösterdim, onlarda yaşayarak yanıt verdiler. Çok mutlu olmayı da böyle yakaladım.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, eğitimde amaç, sevgi ve insanlıkta olmaktır

Outline

The Education, Perception, Concept of the Editor

AIM: When considering the notion on education, first surveyed, the CV, and the past indications of a person, so, the author decision and perspectives on education is indicated at this Article. Even in medicine if not even any connection on medical education, the indications are not so meaningful. So, the perspective of the Author be as noted by directly form hand writings.

Grounding Aspects: Directly Author, M. Arif Akşit, indications being at this Article.

Introduction: Education, on the basic of love and friendship, in humanity, as perceiving, and learning on this Earth, and as Professor at academic status person, the main sophisticated aspect, thus, as most important one for approving.

Notions: The main perspective of education is being in love and humanity, for performing value production.

Conclusion: I performed over thousand times resuscitation at preterm infants, thus I indicated as, I kissed them not giving breath, hold them, not cardiac pressure, love them, not warmed, and dried them, as a summary, shoved my love to them. The answer, respond by they are now in life. So, very happy now.

Key Words: Education, the meaning, aim of education: being in love and humanity

Giriş

Her birey eşit olarak ele alınmalı, bağımsız irdelenmeli, eğer bir yerden kaynak almış ise, kendi fikrini ortaya koymalı, kopya fikir beyanını değiştirmelidir.

Dün, bugün ve yarın boyutu değil, insan ve insanın fikir ve düşünceleri özel, özgündür, tarihin kokulu sayfası ele alınmamalıdır. Fikirler, zamana göre yorumlanamaz. Her söz bir geleceğe göredir, geçmiş dönemde söylenmiş olsa bile, bugün gibi ele alınmalıdır. Eğitim kendini bilmek, algılamak ifadesi geçmiş söylenmiş olabilir ama aktif tutulmalıdır.

İnsanın bağlı olduğu tek yaklaşım İnsan Hakları Belirtilenler ve etik ilkeler, insanlık boyutudur, başka bir dayanak olmamalıdır.

İnsan hiçbir dönem ve hiçbir koşulda insan olduğunu, insanlıkta olması gerektiğini unutmamalı, unutursa da insan olamayacağını algılamalıdır. Bunun tek yolu da sevgi de olmak ve sevgi içinde yaşamak, sevgiyi yaymaktır. Şeytan bile obje değil, bir fikirdir, bize zararı ve zulmü gösterir, biz de ondan kaçmak, korunmak işe kurtuluş, barışta oluruz, teşekkürler şeytan fikrine, bize tersi göstererek doğruyu buldurmasına, ki zarar tanımı kolay, doğru tanımı çeşitlidir, bunları yapmak, davranış, tutum ve huy olmaktadır, istediğimizi de yapabiliriz, hür, bağımsız, özel ve özgünüz.

Eğitim boyutu zaman, mekân, kişi boyutu ile bağlantılı irdelenmemelidir. Bireyin çocuk olması da fark etmemeli, düşünce boyutu olması önemlidir. Çocuk yalan bilmez, fark edilir zaten, söylenenleri özetler, kim, ne dedi değil, konuya bakar ve özetler, genel bilimsel veriyi ortaya koyar, kısaca erişkinlerin gözlerinin önündekini belirtir. Bizim kültürümüzde *çocuktan al haberi* vurgusu ile bu belirtilmektedir.

Görüş

Bir konuda aktif uygulayan ve beceri olanların görüşleri dikkate alınmalıdır. Ancak bu irdelenmeden doğru boyutu olamaz. Örneğin: Datça'da çiçeklerde unlu, pamuklu bit parazit (*Planococcus citrii*) dadandı. Bahçıvanlara sorduk, su ile yıkıyorlarmış. Karıncalar tekrar yukarı çıkarıyorlar, salgıladıkları sıvıyı da alıyorlar ve bir koloni gibi besicilik yapıyorlar. O zaman kökten kesilmeli, bitki yok edilmeli dediler. İlaç zehir olarak kullandıkları direnç kazanıyormuş, etkisi de 10 gün sürüyormuş, yumurtadan yeniden çıkıyormuş.

Ben sirkeli, Arap sabunu olan hazır cam ve diğer temizleyicileri sıkıyorum hem aktif olanları hem yumurtadan çıkanları önlüyor, öldürmüyor ama kontrol ediliyor dedim. Etki alamadıklarını söylediler, çünkü her gün bitkiyi yıkıyorlarmış. Yüzeyde kalmalı dedim, bitkilere de zararı dokunmuyor dedim. Alkollü, kolonyalı olanlar bitkiyi etkiliyor, bunlar etmiyor dedim ama uygulamadım.

Komşu Ziraat Fakültesi mezunu akademisyen idi, o da uygulamadı, gerekçe uğraşamam demişti, bitkisini dipten kesti. Bahçıvan ise ilkokul mezunu olup, bekçilikten bahçe sulama yaklaşımı yapmakta idi, sözel sözlere göre davranan bir kişiliği vardı. Benim söylediklerim teknik istiyor, zahmetli ve dikkatli bir uğraşı gerektiriyor ve ayrıca söyleyen hekim idi. Kaynak internet olduğu, uygulamış ve iyi netice aldığını ifade etmesine karşın inanmadılar.

Tsunami faciasında bir 12 yaşındaki çocuk, denizin çekilmesi üzerine, Kaliforniya'da hocaları bunun bir çekilme ile sonra deniz yükselmesi olacağını söylemiş, çocuk bunu ailesine söylemiş ve 700 kişi tepelere çıkarak kurtulmuşlar. Ben çocuğu dinleyen aileyi ve çevreyi kutladım.

Buna benzer bir hikâyeye bir trende elektrik kontağı ile yanan vagona, Alplerde ilk vagona duman çıkınca, yolcuları çıkarmışlar, tümü yukarı çıkmış, 12 yaşındaki çocuk, yukarıda duman ve oksijensiz ortam, aşağıda oksijen olduğu için, aşağı inmeli demiş, duman çıkan vagonu geçip, aşağı inmişler. Toplam 16 kişi kurtulmuş 600 üstü kişi ölmüş, en ileri giden de Alplerde madalya alan sporcu imiş. Çocukla birlikte kurtulanlara sormuşlar, dinledik, bilimsel ve ilime uygun olduğu için, inandık ve onunla gittik demişler. Diğerleri, çocuk bu demişler, kaynağa gidilmez, oradan kaçınılır diye uzaklaşmışlar. Bunu Tıp Fakültesinde Mesleki Beceriler Dersinde anlatmıştım ve uygulama buna göre sanal yapılmıştı, aradan 3 ay sonra hocam Yurtt

yangın çıkmış, sadece ben ilk kattaki duman çıkan yerin yanından geçtim, dışarı çıktım, diğer arkadaşlar ise duman etkisi ile hastanedeler diye bana olay anında telefon etmiştir.

Çok bilen, çok yanılır vurgusunu da unutmamak gerekir. Bir arkadaş, buzlu yolda iken, araba kaymış, ben patinaj, lastik ve kar boyutları ile, birinci vites yerine, daha üst vites ile kalkmasını söylemişim ve araba kalkmış. Bunu hatırlattı, bilimsel boyut temelinde yaklaşım yapılmayınca, ne kadar tekrarlanırsa, araba o kadar fazla patinaj yapar, yaptı diye eklemişti.

Ben sihirbazların bilime dayanarak yaptıklarını ve burada el çabukluğu ile tam uygun yaklaşım yaptıkları bilgisi ile benzer yaklaşımları yaparım, acemice olsa bile yaptığım bilinir.

Teorik eğitimin bir uygulaması da olmalıdır, buna göre bütünleşmeyen anlamı ve etkisi de olmaz.

Eğitim insanlık kazanmak ise, çocukların bize öğretecekleri çok boyutlar olabilir. Bir örnek: Televizyon eskiden peşin satılmakta idi, gelir düşük olduğu için, 1970 yıllarında iki aynı binada komşu aile birleşip almak istedik. 6 ayda tek bir TV alabilecek para biriktirebildik. Sorun, ilk TV hangi aileye gelecekti, ikisi de size olsun dediler. Yazı, tura atmak ise, haksızlık gerekçesi olamaz idi, bu açıdan karar vermemiştik. Bir ailenin kız, diğerinin oğlan çocukları vardır, oğlanlar bize ne zaman TV gelecek deyince, ilk onların olması kararı verildi. Satıcıya gidildi, iki TV verdi, geri kalan borçlandık, özel yaklaşım, hekim olduğumuz için yapıldı, eve TV gelince çocuklar komşunun diyerek diğerine göndermiş, kabul etmemişler. Sonuçta bizler komşuya gidenleri aldık, TV olarak onlarındaki kullanıldı. Çocukların yüceliği dedik ve bozmadık.

Eğitim diploma ve yaş değil, insanlığın bireysel boyutu ile anlaşılacaktır.

Bir birey insanlara insancıl davranması ötesinde, hayvanlara da insan gibi davranması, eşyalara da hürmet göstermesi önemlidir. Bir bireyin bardağı isteyerek kırması beklenmez.

Eğitim önce ve en son olarak kendine yapılmalı, insanlıkta yücelmek, Nirvana'ya ulaşmak devamlı bir çaba sonucu, değer yaratmak, sevgi boyutunda diri kalmak, ölümden sonra bile oluşmakta, gerçeklik boyutundadır.

Hukuk Kesin Delile göre Karar verir

Türk Ceza Kanunu'nda¹ Hâkim karar verirken bazı yaklaşımlar ile olaya bakar, bu yazılı ve net ortaya konulmaktadır.

Cezanın belirlenmesi: Hâkim ortada suç varsa cezayı belirleyebilir, bu açıdan suç kavramı da öne çıkarılmalıdır.

MADDE 61.- (1) Hâkim, somut olayda: Ortada somut, ispatlı bir olay olmalıdır.

a) *Suçun işleniş biçimini:* Her eyleme standart ceza değil, burada, kasıt, taksir, hata gibi kavramların de irdelenmesi gereklidir.

b) *Suçun işlenmesinde kullanılan araçları:* Suç işlerken, seçilen cihazın, aletin ne şekilde kullanıldığı da öne alınmaktadır.

c) *Suçun işlendiği zaman ve yeri:* Eğer ortada bir hakaret ve karşılık olarak yapılmış ise, hemen olmalıdır, aradan zaman geçmiş ise, bir plan ile karşılık verilmiş ise, kastın yapılma devreye girmektedir. Bana tokat attı, hemen karşılık verdim ile, beni dövdü, pusu kurdum karşılık verdim farklı olmaktadır.

d) *Suçun konusunun önem ve değerini:* Bir kişi nefsi müdafaa olarak öldürmesi ile, bir intikam ve olay yaratmak için bilerek öldürme farklıdır, konu beraat ile ömür boyu hapis ortaya çıkmaktadır. Savunmada niye cana kıyılсын ki, bireyi itersin, pasife edersin yeterlidir. Örf, adet ve gelenek gerekçesi, ağırlaştırıcı neden olmaktadır, sosyal boyut kabul edilemez.

e) *Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını:* Örf ve âdet boyutunda olması, mahkeme yapmadan, doğrudan cezayı yerine getirme, sosyal dengeleri alt üst etme ötesinde, bir nefret ve kin ile, nesiller boyunca oluşan bir durum yaratmaktadır. Bu nedenle hukukta suç bireyseldir, toplumsal ve ailelere yönelik olması da sessiz kalınacak bir durum olamaz.

f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını: Kast, bilerek, isteyerek, planlı yapmak, taksir; dikkat ve özen eksikliği ile oluşması gibi olayın, durumun irdelenmesini gerekli kılmaktadır.

g) Failin güttüğü amaç ve saiki: Sağlık sektöründe hekimler, hasta lehine yaklaşım yapacakları için amaç, sağlık ve iyilik, metot ise sorgulanmaktadır, niye, niçin bu yaklaşım yapıldığı da bilimsel, tıp ilmine uygun olmalı, hasta ile uyuşmalıdır.

Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler: Alt ve üst hududu belirler, daha sonra itirazlar, üst mahkemeler buna göre yaklaşım yaparlar.

Suç tanımı konusundaki TCK Maddeleri aşağıda sunulmaktadır.

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi: Suç bireylere göre değil, yazılı ve kanunlarda tanımlanan şekilde olmalıdır. Şüphe bile suç unsuru olarak gösterilemez, kesin, kanıta dayalı olmalıdır.

Madde 2- (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz: Kanunda açık yazılı olmalıdır, iddia ispatı gerekli kılar, 1954 yılından bu yana Anayasal bir maddedir.

(2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz: İdarenin düzenleyici işlemleri bile gerekçesi kanun ve zarar önleme tarzında olmadıkça ceza olarak görülemez.

(3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz: Suç, kıyas, örnek, yorum ve değerlendirme yapılamaz, doğrudan kanıta dayalı olmalıdır.

Bir başka boyutu da diğer kanunlar ile bağlantısıdır.

Kanunun bağlayıcılığı: Ceza Kanunları bağlayıcıdır, bu açıdan temel zarar veren kişi, başka kanunlar ile gerekçe arayamaz, kıyas yapamaz.

Madde 4- (1) Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz: Adama dayak atıp, arkasından da ben bilmiyordum diyemez, zarar veren, zulüm yapan kişi kendisini kurtaramaz.

Özel kanunlarla ilişki: Yasalar farklı özellikleri olsa bile, suç olanlar tek bir yerde, TCK toplanmaktadır.

Madde 5- (1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır: Tüm yasalar bu Kanun ile bağlantı içindedir. Örneğin, Türk Ceza Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu sahtekarlık gibi konularda birbirine dayanmaktadır.

Kanunlar geriye işlemez, kanun yürürlüğe çıktıktan sonra suç kabul edilirse, ceza ancak bu durumda taktir edilebilir.

Zaman bakımından uygulama: Yasalar çıktıktan sonra etkinleşir. Resmî Gazetede yayınlansa bile eğer Hukuk Sistemine aykırı ise, tekrar görüşülmek üzere geri gönderilebilir veya doğrudan reddedilebilir, Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemeleri, Avrupa Konseyi de bu şekilde doğrudan etki ederler. Abdullah Öcalan idam hükmü kalktığı için, ömür boyu hapse çevrilmiştir.

Madde 7- (1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar: Yasalara göre suç iken, sonra suç unsuru kalkarsa, bu durumda karar sanığın lehine uygulanır, Abdullah Öcalan kararında olduğu gibi.

(2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur: Yasaların uygulaması, bireyin, şüphelinin lehine hangisi ise o tatbik edilir.

Unutmamak gerekir ki, öncelikle Ceza Kanunlarının amacı ceza vermek değil, tedbirler ile suç işlenmesini önlemektir.

Ceza Kanununun amacı

Madde 1- (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

Dikkat edilirse öncelikler:

- 1) Kişi hak ve özgürlükleri, Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Mahkemesinin ilk iki maddesi de a) civil Liberties ve b) bunun tüm Kamu, kurum ve kuruluşları ile tüm yapılardan korumaktır,
  - 2) Kamu düzeni daha sonra gelmekte, ayrıca düzenleme ile oluşan işlevler uymamak suç kabul edilmemektedir, mutlaka bir gerekçesi, zarar olmalıdır,
  - 3) Güvenlik ancak bu iki unsurun temelinde olmalı, güvenlik adı altında bireyin hakları gasp edilemez.
  - 4) Hukuk Devleti kavramı, hak edişleri sağlamak, başkasının hakkının başladığı yerde diğeri sonlanmaktadır, tüm düzen yeniden 1996 itibaren yapılanmıştır, TCK 1995 tarihli olsa bile yeni yapıya uygundur.
  - 5) Sağlık,
  - 6) Çevre,
  - 7) Toplum barışı ve belki en dikkati çeken,
  - 8) Suç işlemesini önlemektir. Bunun için gereken öncelikle korunmak, bunun için tedbiri almak, güven ve dayanak öne çıkmaktadır.
- Sonuçta eğitim, çok farklı olarak yapılanmaktadır. Bir bireyin bunları ana okulundan itibaren öğrenmesi gerektiği, bu yapı ile yaşaması ve büyümesi, değişimi ve gelişimi yaşaması önemlidir.

Anayasa² yapılanmasında temel esaslar aşağıda sunulmaktadır.

II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi: Burada eğitim bir hak olarak sunulmaktadır.

MADDE 42- Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz: Hiçbir kişi eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz demek, mutlaka bir okuldan diploma alması değil, yaptığı iş ve meslekte ilerleme, beceri konusunda eğitilmeli, sertifikasyon boyutu oluşturulmalıdır.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir: Eğitimin, birileri ben eğitim yapıyorum değil, belirli esaslarda olması amaçlanmaktadır.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkuâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz: Burada Atatürk İlke olarak, Başöğretmen sıfatı yerine, bazı parti yaklaşımı ile olaya bakılması ile ilke bozulmaktadır.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz: Bir kere Anayasa bir genel hukuk düzeni olduğuna göre, her kanun da Anayasaya uygun olacağına göre, bu cümlelerin anlamı sadece politik düzeyde kalmaktadır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez: Eğitim ve öğretim ile inceleme dışında faaliyet, ancak konunun saptırılması olabilir.

I. Yükseköğretim kurumları: Bir toplumda en üst düzeyde eğitim yapan yerler olarak burada ele alınmaktadır.

MADDE 130- Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur: Bir kere Atatürk Muasır Medeniyet ötesini hedef gösterdiğine göre, çağdaş eğitim geri kalmaktadır. Ayrıca eğitim sadece ihtiyaç değil, ihtiyaç ötesi, felsefe ve gelecek boyutlar, uzay gibi konularda da eğitim planlanmalı, hedeflenmelidir.

Eğitimin hedefi birey yetiştirme, onların, fikri hür, vicdanı hür ve irfanı hür olması hedeflendiğine göre Anayasa bu konulara girmediği anlaşılmaktadır.

Özet olarak, eğitim, insanın kendisini bilmesi, kavraması ve farkındalığı yaklaşımı temel boyut olarak öne çıkmaktadır. Bu boyut sevgi temelinde insanlıktır, bu böyle kalmalıdır.

Eğitim Diploma Almak Olamaz

Trafikte, bazı lüks arabalar vardır, trafik polisi veya uyarıya göre davranır, hız tutku şeklindedir, ayrıca Üniversite mezunu olması tüm boyutu bozar. Bazen yanımdakiler hızlı gitmemi isterler, polis durdurunca, ne diyeceğim, bir hekim, bir profesör kurala uymamasını nasıl

açıklayacaksınız diye sorunca, sıklıkla cahil numarası yapın derler. Kısaca cahil ile eğitilmiş farkı da buradadır. Trafik bireyin eğitim boyutu açısından önemli veri vermektedir.

İnsanların kendilerine göre bir duygu durumları vardır. Psikiyatri stajında bize her anlattığımız hastalık için, bende de var diyeceksiniz, bu doğal ve normaldir, patolojik olması, dengenin kurulmaması ile olacaktır demişlerdir. Dolayısı ile aşağıda söylenenlerin tümü bende vardır ve dengelenmesi ile sağlıklı olduğum düşünülebilir.

Genel bir bakalım:

a) **Duygu durum bozuklukları:** neşe, hüznün, öfke, depresyon, anksiyete hepimizde olan bir duygulardır. Bir sinemada acıklı bir film var ve olaya kendimi kaptırırsam ağlarım. Neşelenirim, ama gerekçesi olmalıdır. Başıma bir bela geldiğinde çözünce de neşelenirim, bu bela bana gelmesi de bir boyut olduğu için yine beni mutlu kılar. İnsanlık dışı bir durum için öfkelenirim, çevremdeki ise karşı çıkar. İstanbul'da vapurda bir erkek bir kıza vurdu, hemen fotoğrafını çekip, karşı çıktım, niye öfkelenin diyenlere de hayret ettim. Bir soruna çözüm bulana kadar depresif olmak gerekmez mi, aynı zamanda endişe taşımak da gerekmez mi, tedbir almak, korunmak ve gerekeni önceden yapmak için olmaz mı?

Özet olarak beni tanıyanlar gerekçesini sorarlar, insanlık üzere olduğunun farkındadırlar.

Duygudurum Bozukluğu- Medica Sağık Grubu⁵

Duygu durum Bozukluğu

Duygudurum bozuklukları; psikoloji alanında tanı konması hayli karışık olan, kişinin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen ve hatta intihar teşebbüslerine varabilen tehlikeleriyle oldukça ciddi bir akıl sağlığı sorunudur.

Her bireyin günlük yaşamında, ani duygu iniş ve çıkışlarının yaşanması bir seviyeye kadar olağan kabul edilir. Bunlar ruh hâlindeki normal dalgalanmalardır. Ancak, kişinin ruh hâlindeki değişimler günlük aktivitelerde, iş ve sosyal yaşamında belirgin bir şekilde negatif etki göstermeye başlıyorsa, Duygudurum bozukluğu söz konusu olabilir.

Duygudurum Bozukluğu Nedir?

Duygudurum bozukluğu, kişinin duygusal durumunu etkileyen bir akıl sağlığı sorunudur. Bir kişinin uzun süreli aşırı coşkunluk (mâni), aşırı üzümlük (depresyon) veya her ikisini birden (bipolar; yani iki uçlu) deneyimlediği bir bozukluktur.

Olaylara bağılı olarak kişinin ruh hâlinin değişmesi normaldir. Bir duygudurum bozukluğu teşhisi konması için semptomların birkaç hafta veya daha uzun süre mevcut olması gerekir. Duygudurum bozuklukları; bireylerin davranışlarında değişikliklere neden olabilir ve iş veya okul gibi rutin faaliyetlerle başa çıkma becerilerini etkileyebilir. En yaygın duygudurum bozukluklarından ikisi depresyon ve bipolar bozukluktur.

Depresyon

Depresyon, yaygın görülen bir zihinsel bozukluktur. Keder veya üzümlük; bir eşin veya aile üyesinin ölümü, işten atılmak veya büyük bir hastalığa yakalanmak gibi travmatik olaylara verilen doğal bir tepkidir. Fakat, depresyona sebep olan olayların bitiminde veya belirgin bir neden olmaksızın depresif ruh hâli devam ediyorsa, bu durum klinik veya majör depresyon olarak sınıflandırılır. Bir kişiye klinik depresyon tanısı konulabilmesi için semptomların en az iki hafta sürmesi gerekir.

Birkaç farklı depresyon türü vardır. Belirtileri, türler arasında farklılık gösterir.

Doğum Sonrası (Pospartum) Depresyon

Depresyonun bu türü, doğumdan sonraki 3 ay içinde ortaya çıkar. Bu bozukluk, doğumdan sonra kadınların yorgun hissetmesiyle karıştırılmamalıdır. Doğum sonrası yorgunluktan farklı olarak, postpartum depresyon; evde, işte veya okulda önemli zorluklara ve işlev bozukluğuna neden olur. Bununla birlikte, aile üyeleriyle sağlıklı ilişkileri devam ettirmede ve hatta bebeğe duygusal olarak bağlanmada da sorunlara yol açabilir.

Melankolik Depresyon

Günlük hayattaki tüm aktivitelerde veya büyük bir kısmında haz kaybı, zevk veren uyaranlara tepkisizlik, keder ve umutsuzluktan daha belirgin bir depresif ruh hâli, sabah saatlerinde kötüleşen semptomlar, aşırı kilo kaybı veya yoğun suçluluk duygularıyla kendini gösterir.

Psikotik Majör Depresyon

Depresyonun bu alt türünde, bireyler; sanrılar (yanlış ama değişmeyen fikirler, düşünceler) veya çok yaygın olmasa da halüsinasyonlar gibi psikotik semptomlar gösterebilirler.

Katatonik Depresyon

Motor davranış bozukluklarını ve diğer semptomları içeren, nadir fakat şiddetli bir depresyon şeklidir. Katatonik depresyonlu bireyler; konuşarak iletişim kurmayı reddedebilir, anormal derecede hareketsiz bir günlük hayata sahip olabilirler. Depresyonun bu türünde, bireylerin amaçsız veya tuhaf hareketler sergiledikleri de gözlemlenmiştir. Katatonik semptomlar şizofrenide veya manik (coşkun, aşırı duygular/hareketler sergilenen) dönemlerde de ortaya çıkabilir.

Mevsimsel Depresyon

Kış depresyonu olarak da bilinen mevsimsel duygudurum bozukluğu; bazı insanlarda sonbahar veya kış aylarında ortaya çıkıp ilkbaharda kendiliğinden iyileşen bir depresyon alt türüdür.

Distimik Depresyon (Süreğen Depresif Bozukluk)

Klinik depresyonla aynı fiziksel ve bilişsel semptomların, daha hafif fakat daha uzun süreli görüldüğü bir depresyon alt türüdür.

Bipolar Bozukluk (Manik-Depresif Bozukluk)

Bipolar bozukluk ya da diğer adıyla iki uçlu duygudurum bozukluğu; önceden manik depresyon olarak adlandırılmış, kişinin ruh hâlindeki değişimlerle karakterize bir duygudurum bozukluğudur. Bu bozukluğa sahip bir birey düşük bir ruh hâli yaşadığında semptomlar klinik bir depresyona benzeyebilir. Depresif dönemleri takip eden manik dönemler görülen bozuklukta, bu iki uçtaki duygular sürekli bir döngü hâlinindedir. Manik bir dönem sırasında, kişi kendini mutlu ya da huzursuz

hissedebilir veya sonuçlarını düşünmeden kontrolsüz davranışlar sergileyebilir. Bipolar bozuklukların da semptomların seyrine göre değişen farklı alt türleri vardır.

Bipolar I

En şiddetli bipolar bozukluk formudur. Manik ataklar en az yedi gün sürer ve hastanede kalmayı gerektirecek kadar şiddetli olabilir. Depresif dönemler bu alt türde çok görülmesine de yaşandığında genellikle ortalama iki hafta sürer.

Bipolar II

Bipolar I'dekine benzer depresyon-mâni döngülerine neden olur. Bipolar II bozukluğu olan bir kişi, daha az şiddetli bir mâni türü olan hipomani de yaşar. Hipomanik dönemler, manik dönemler kadar yoğun veya rahatsız edici değildir. Bipolar II bozukluğu olan bir kişi, genellikle günlük sorumlulukları yerine getirebilir ve hastanede tedaviye ihtiyaç duymaz.

Siklotimik Bozukluk

Psikiyatri alanında tanımlanması ve ayırt edilmesi en zor bozukluklardan biridir. Siklotimik; genellikle erken yaşlarda tanınması zor bir şekilde başlayan depresyon ve hipomaninin, sık ve kısa döngüleriyle karakterize bir bipolar alt türüdür. Bu hastalar sadece kısa aralıklarda normal ruh hâli yaşarlar. Yetişkin bireylere siklotimi teşhisi konulabilmesi için semptomların en az iki yıl sürmesi gerekir.

"Diğer" ya da "Tanımlanmamış" Bipolar Bozukluk

Bu tür bipolar bireylerin semptomları, kategorize edilmiş diğer alt türlerin belirtileriyle uyumsuz; ancak bireyler gündelik hayatı etkileyen, anormal ruh hâli değişikliklerine sahiptir

Yorum

Duyguların ani çıkış, coşkunluk (mâni), aşırı üzümlük (depresyon) veya her ikisini birden (bipolar; yani iki uçlu) yaşandığı deneyimlerdir. Çoğumuzda olabilir, ancak uzun sürmemeli, dengelenmelidir.

İnsan bu duyguları yaşaması bir insanlık boyutu iken bunda sıkışması ve çıkamaması sorundur. Sevgi, insanlık ve gerçek kardeşlik ile hasta olmadıkça çözümlenebilir.

b) Psikosomatik bozukluklar: karın arısı, eklem ağrısı, halsizlik gibi durumlar, insan bir konuda sıkıntılı olursa gözlenen bir durumdur. Bunun bende olması ile boyut ben insanım derim, ama bunun kararlarım ve düşüncemin karartmasını istemem.

Bir sorun varsa, bunun bir kaynağı vardır, buna yönelmesi gerekir.

Zihnimizin yarattığı hastalıklar: Psikosomatik bozukluklar- Aysel Keskin, Uplifers⁶

Psikosomatik bozukluk nedir?

Psikosomatik bozukluk, ruhsal (zihinsel) kaynaklı bedensel rahatsızlıklara verilen genel addir. **Psiko** ruh, **soma** ise beden anlamına gelir. Psikosomatik yaklaşıma göre ruh ve beden bir bütün olarak ele alınmalıdır. Doktora gittiğinizde sorununuzun "stres" kaynaklı olduğu söyleniyorsa muhtemelen bir tür somatizasyon yaşıyorsunuzdur. Somatizasyon, ruhsal bir problemin bedende görülebilen bir rahatsızlığa çevrilmesidir. Ruh da beden kadar acıyabilir. Bazen o kadar çok acır ki, bu acıyı bedenselleştirir.

İçeride atılan her problem, ifade edilemeyen her duygu er ya da geç dışarı çıkmak isteyecek, zamanı geldiğinde de kendine en uygun organı seçerek onu hasta edecektir. Çünkü beden ruhun yaşadıklarını bu yolla ifade eder. Hiçbir duygu sonsuza dek saklı kalmaz, duygular yaşanmak, dile getirilmek ister.

Tedavi edilecek, onarılacak bir şey yoktur sadece özümüzle bağlantıya geçmemiz, fabrika ayarlarımıza dönmemiz gerekiyordu, o kadar.

En sık görülen psikosomatik bozukluklar şunlardır:

- Baş ağrısı, migren
- Sırt, bel, boyun ve omuz ağrıları
- Saç dökülmesi
- Egzama, sedef, akne gibi cilt sorunları
- Kas ağrıları
- Sürekli yorgunluk ve bitkinlik
- Görme bozuklukları
- Yüksek tansiyon
- Bağırsak sorunları, kabızlık
- Ülser, gastrit gibi mide sorunları
- Diyabet
- Astım
- Alerjiler
- **Hatta kanser:** Uzun süreli kırgınlık, suçluluk ve kabullenememe duygusu, **asıl sebebi olmamakla beraber kanser için büyük risktir.** Bastırılmış bu duygular kronik strese yol açarak kanser riskinde artışa sebep olur. Kronik stres bağışıklık sistemini bozduğu için kanser hücrelerinin üremesine zemin hazırlar. Bu durum vücudun tamamını kanser hücresi ile sarabilecek kadar güçlü bir etmendir. Kanser hastalarının öykülerine bakıldığında yaşamlarında sıkça strese maruz kalmış oldukları ve aynı zamanda olumsuz duygularını bir türlü dışı vuramadıkları fark edilmiştir.

Yorum

Duyguların içe dökülmesi, bozukluk, ruhsal (zihinsel) kaynaklı bedensel rahatsızlıklara verilen ad olmaktadır. İnsanın rahatlamaması ve sorunu atamamasıdır. Düşünme, içine dökme ve af ile

hesaplaşma, helalleşme boyutu olmalıdır. Tümü insanlığın gereği, çözüm de barış üzere irdelemeyi gerekli kılar, üstünü örtmek sorunu ağırlaştırır.

c) **Kaygı bozuklukları:** anksiyete, sosyal kaygı, yaygın kaygı, fobiler elbet bende de bulunmaktadır. Bunun önemli olan kendime değil, kaynağına yönelmenin gerektiği bilincinde olarak buna göre yaklaşım yaparım.

Kaygım elbet bende de vardır ama bunun bozukluk şekline dönmesine şimdiye kadar müsaade etmedim.

[Affetmek, Anksiyete, Stres, Panik ve Depresyon- The Global Forgiveness Initiative⁷](#)

Affetmek, Anksiyete, Stres, Panik ve Depresyon

Anksiyete, stres, panik ve depresyon insanı elden ayaktan düşürebilir. Enerjinizi tüketir ve günlük yaşamınızı idame ettirmenizi, istediğiniz şeyleri yapmanızı daha zor bir hale getirir. Şiddetli bir hal aldığında, stres, anksiyete ve depresyon anlamlı bir yaşam sürme yeteneğinize balta vurabilir.

Affetmeyi öğrenerek stresin birçok etmeninden kurtulabilirsiniz. Affetmek, anksiyete ve depresyondan kurtulmanızı sağlar ve panik yapmaya olan eğiliminizi azaltır. Affederek, panik atak ve TSSB gibi sorunların üstesinden daha kolay bir şekilde gelebilirsiniz.

Affetmenin Stres ve Depresyon Üzerindeki Olumlu Etkisi

Stres ve depresyonun altında yatan nedenlere baktığımızda sorunun genellikle düşünme biçimimizde olduğunu görürüz. Zamanımızın çoğunu endişe ederek ve korkutucu düşüncelerle harcadığımızda Stres ve Anksiyeteyi kanıksanız. Akabinde vücudunuz uyarılır ve bir teyakkuz haline geçer. Böyle bir durumda vücudumuzun stres ve kaygı yaratan düşünceleri tetikleyen özellikte hormonlarla dolup taşma ihtimali artar.

Aynı şekilde, çıkış yolu olmayan bir duruma saplanıp kalmak, daha iyi bir gelecek için ümit besleyememek gibi kasvetli ve karanlık düşünceler de bir alışkanlık haline gelir. Bu tarz düşünceler, vücudunuzda belirli türde harmanların salınmasına neden olur. Bu hormonlar, halsiz, enerjisiz ve isteksiz hissetmenize yol açar ve depresif, mutsuz düşünceler hissetmenizin ihtimalini artırır.

Affetmek, kanıksanmış düşünce kalıplarınızı değiştirmenin, onları yorumlamanın bir yolunu size sunarak, bu tarz düşünce biçimlerinden ve duygulardan kurtulmanıza yardımcı olur. Affetmek, radikal, olumsuz değişiklikler yapmanıza olanak tanır. Endişe verici veya korkutucu bulduğunuz şeylerle başa çıkmanızı ve aynı zamanda tıklılıp kaldığınızı hissettiğiniz durumlarda bir umut ve yeni fırsatlar bulmanızı sağlar. Bununla birlikte Affetmek, sizi ileriye – çok daha ileriye de götürebilir.

Affetme Çalışmaları Yapmak

Affetmek, tutum, inanç ve düşünce alışkanlıklarınızda derin değişiklikler yapmanıza yardımcı olur. Sizi geçmişinizden çekip alıp, daha iyi bir gelecek için yola koyulmanıza olanak tanır. Affetmek stres, korku, anksiyete, depresyon ve paniğe neden olan düşünce kalıplarınızı kırmanızı sağlar.

Affetme Çalışmaları yapmak, vücudunuzun olumlu, hayat kalitenizi arttıran duygularla dolup taşmasına yardımcı olur. Bu olumlu duygular ve ilgili hormonlar hayattaki iyi şeyleri görmeyi ve onlardan keyif almanızı kolaylaştırır. Bu sayede daha bağışlayıcı biri olmanız daha kolaydır. Affetmek, ayrıca diğer insanlara, ulaşmış, onlara dokunabilmenizi sağlar. Diğer insanlara dokunabilmek, stres ve anksiyeteyi azaltabilmenin ve izolasyondan, depresyondan kurtulmanın en iyi yollarından biri olarak bilinir.

Yorum

Duyguların kaygı boyutları: anksiyete/sıkıntılı duruma bağlı gelişen boyut (TDK⁸), Stres/kişide birtakım sorunların yol açtığı coşkulu ruhsal gerilim (TDK), Panik/ani dehşet duygusu, büyük korku, ürkme anlamlarında olmaktadır. Tümü insanların içlerinde olduğu durumdur. Bu sevgi, insanlık boyutunda olan arkadaşlık ve affetme ile giderilmektedir. Affetme suçu affetme değil, suç ceza çekmeden affetme olmaz. Türk Ticaret Kanunu⁹ dahil, affetme, ancak alış-veriş boyutunun dengelenmesi ile oluşabilir, yoksa batıl, geçersizdir. (**MADDE 1530-(1) Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır.**)

Hastalık durumunda kaygı bozuklukları farklıdır.

d) **Cinsel bozukluklar:** Âdem ve Havva'nın Cennetten çıkarılmasının nedeni, 1) Cinsiyeti fark ederek örtünmeleri, 2) ölümsüzlük isteyerek, insanlıktan uzaklaşmak istemeleridir. Bir toplantıda cinsiyet konu edilirse, konuşma sonlandırıldığı da unutulmamalıdır. Hekim olarak bize öğretilen, cinsiyetsiz olmaktır.

Özet olarak ben cinsiyetsiz olarak olaylara bakarım.

[Cinsel Kimlik Bozukluğu Ankara- Uzm. Psikolog Yasemin Aker¹⁰](#)

Cinsel Kimlik Bozukluğu Ankara

Cinsel kimlik bozukluğu, kişinin erkek ya da kadın olduğunu içsel olarak hissettiği ruhsal durumdur, yani kişinin kendisi dışı ya da erkek olarak tanımlamasıdır. Cinsel rol, kişinin iç cinsel kimlik duygusunun gözlenen dış davranış yansımasıdır. Toplumdan topluma değişmekle beraber, genel olarak kadınların saçının uzun olması, erkeklerin saçının kısa olması veya kadınların etek-elbise giymesi, erkeklerin ise pantolon giymesi cinsel rollere göre olan dış davranışlara verebileceğimiz bazı örneklerdir. Cinsel kimlik, cinsel davranışlar ile şekillenir. Cinsel davranışlar, cinsel yakınlık kurabilmek için ortaya çıkar, ancak

fizyolojik ihtiyaçlarımız yani sıra duygusal ihtiyaçlarımızda karşılamanızı sağlar. Bireylerin, cinsel davranışları hangi cinsle yaşamak ve paylaşmak istediği ise, kişinin cinsel yönelimini belirler;

- Biri sadece karşı cinsten birine cinsel anlamda yakınlık duyuyor ise heteroseksüel,
- Yalnızca kendi ile aynı cinsten birine yakınlık duyuyor ise (homoseksüel)
- Hem kendi cinsinden olan birine hem de karşı cinsten birine yakınlık duyuyor ise biseksüel olarak adlandırılmaktadır.
- Travesti, olarak adlandırılan bireyler, karşı cins formunda yaşamaktan haz alan bireyler iken, transseksüel bireyler ise, yalnızca karşı cins formuna girmek değil, cinsiyet değiştirmek de isteyen ve bu doğrultuda hareket eden bireylerdir.

Cinsiyetler, aralarında katı ayrımlar olan unsurlar değildir. Bir çocuk, herhangi bir eğilimi olmadığı halde bir kız çocuğunun eşyasına yakınlık gösterebilir, ya da bir kız çocuğu da aynı şekilde bir yönelim gösterebilir. Ebeveynlerin bu bağlamda ciddi tepkiler vermesi, çocuklar açısından baskı oluşturan ve rahatsızlık veren durumlardır. Bunlar olumsuz tepkileri de beraberinde getirmektedir. Ancak çocuklarda aşağıdaki belirtiler uzun bir süre boyunca devam ediyorsa, bir psikoloğa danışmakta fayda olabilir;

- Diğer cinsiyette olma isteğini veya ısrarını yineleyici bir biçimde dile getirme.
- Erkek çocukların kadını; kız çocuklarında erkeksi giysiler giyme konusunda ısrar etmesi.
- Oyunlarda sürekli olarak karşı cinsin rollerini oynamayı tercih etme (Jean giyme, Erkek Fatma gibi davranma veya sürekli olarak diğer cinsiyette olma fantezileri kurma.
- Karşı cinsin oyunlarına ve eğlencelerine katılma konusunda yoğun bir istek duyma.
- Özellikle karşı cinsten oyun arkadaşları seçme.

Çocuklar, cinsel kimliğin gelişiminde anne ve babanın yanı sıra, çevresindeki, abla, teyze, hala, ağabey, dayı, amca gibi örneklerden de etkilenir. Çocuk, aynı cinsten arkadaşlarının olumlu veya olumsuz özellikleri benimseyip ve kendi cinsel kimliğini arkadaşlarınıninkiyle karşılaştırabilir. Sürekli kadın rol modelleriyle büyüyen bir erkek çocuğun, hareketlerinin daha feminen olması çok şaşırtıcı değildir veya erkek rol modelleriyle büyüyen bir kız çocuğun erkek davranışlarını sergilemesi de şaşırtıcı değildir, çünkü çocuğun öğrendiği budur.

Çocukta cinsel kimlik karmaşasına dair belirtiler gösteren davranışların fark edilmesi durumunda, kesinlikle çocuğun azarlanmaması, aşağılanmaması ve bu davranışların cezalandırılmaması gereklidir çünkü cezalandırma pekiştirici olabilir. Fakat, bu davranışların görmezden gelinmesi de onaylama anlamına gelebileceğinden, çocuğun karşı cinsle özgü davranışlarının yerine, kendi cinsiyetine özgü davranışları tercih etmesi gerektiğinin uygun bir şekilde anlatılması ve kendi cinsine yönelik olan oyunlarla dolaylı bir yönlendirme yapılması doğru olabilir. Çocuk erkeğe babasıyla, kıza annesiyle daha çok vakit geçirmesi sağlanabilir, kendi cinsiyetine uygun faaliyetlerde bulunması teşvik edilebilir ve cinsiyetine özgü olumlu davranışları ödüllendirilebilir. Bütün bunlara rağmen cinsel kimlik karmaşasına devam ediyorsa, bu alanda uzmanlaşmış bir uzmandan yardım alınması gerekir. Cinsel kimlik karmaşası ve cinsel kimlik uyumsuzluğu arasında fark olduğunu unutmamak ve bireylere doğru şekilde yaklaşmak çok önemlidir.

Cinsel Kimlik Yönelimi Ankara

Toplumumuzda cinsel kimlik ve yönelim ile ilgili bir takım yanlış ön kabuller bulunmaktadır. Bu yüzden ailelerin doğru kişilerden destek alması çok önemlidir. Her cinsel kimlik karmaşası yaşayan kişi gelecekte transseksüel kimliğe sahip olmaz, çocukluktaki bazı cinsel kimlik karmaşaları uygun tutum ve destekle son bulabilir.

Ancak sunu da unutmamak gerekir ki; bazı bireyler transseksüel, bazıları eşcinsel olarak doğmaktadır, bu ne bir seçim ne de ebeveynlerinin bilerek yaptıkları bir hatadır, sadece bir farklılıktır. Bir yönelim farklılığıdır. Dolayısıyla, onarım terapileri bir fayda getirmez.

Kimlik karmaşası veya uyumsuzluğu yaşayan bireyler, toplumda, ailede veya sosyal ortamda karşılaştığı bazı tepkiler sonucunda kendini yalnız, dışlanmış ve çaresiz hissedebilir. Bu dönemde alınan yardım kişinin kendisini tanımaya imkân vereceği gibi, aynı zamanda yargılayıcı ve yönlendirici olmayan bir tutum sayesinde kendini daha mutlu ve doğru hissetmesine de yardımcı olacaktır. Bu süreçte tabi ki ailenin tutumunun da etkisi çok önemlidir. Bireylerin yaşadığı zorluklarla sağlıklı bir şekilde bahsedilmezse, ileride onların depresyon ve kaygı bozuklukları yaşamalarına sebep olacağı gibi, aynı zamanda keline zarar verme veya intihar düşüncelerine de neden olabileceği bilinmelidir

Yorum

Bir olayda, cinsel duyguların karıştırılması o işin baştan dışlanmasını gerekli kılar. Hekimler aseksüel/cinsiyetsiz olmalıdırlar. Adem'in Cennetten atılması, cinsiyeti algılamalarından kaynaklanmaktadır.

e) Uyku bozuklukları: uyku yorulma ile oluşacağına göre, yorulmadan, buna zihin yorgunluğu da dahil, mutlaka 5 dakika bile olsa, uyur veya dinlenirim. Uyku bozukluğu elbet olmuş ve olacaktır, bunu dert etmem.

Özet olarak uyuyamazsam, kalkıp günlük işimi yaparım.

Uyku Bozuklukları | Türk Nöroloji Derneği (noroloji.org.tr)¹¹

Uyku günlük yaşamın bir süre için kesintiye uğraması ya da boşa geçen zaman değildir. Zihinsel ve fiziksel sağlığımızı her gün yenilememiz için önemli olan ve yaşamımızın üçte birini kapsayan aktif bir dönemdir. Yaklaşık 85 türde uyku hastalığı vardır. Çoğu yaşam kalitesinin azalmasına ve kişinin sağlığında bozulmaya neden olur. Uyku bozuklukları trafik ve mesleki kazalara neden olabilmesi nedeniyle bir halk sağlığı sorunudur. Bazı uyku bozuklukları uykuya dalma veya sürdürme güçlüğüne yol açar. Diğer uyku bozuklukları gündüz aşırı uykululuğa neden olur. Vücutun biyolojik saati ile ilgili sorunlar kişilerin günün yanlış zamanında uykulu olmasına neden olur. Uykuda yürüme, altını ıslatma, kabuslar ve diğer sorunlar da uykuyu kesintiye uğratabilir. Bazı uyku hastalıkları ise yaşamı tehdit edici boyuttadır.

...

Uykusuzluk

Uykuya dalma veya sürdürmede güçlük, yani uykusuzluk (insomnia) toplumda her üç kişiden birinde görülen önemli bir sağlık

problemidir.

Uykusuzluk her yaşta görülür. İnsanların çoğu bir veya iki gece uykusuzluk çeker, ancak bu durum bazen haftalar, aylar ve hatta yıllarca sürebilir. Uykusuzluk en sık kadınlar ve ileri yaştaki kimselerde görülür.

UYUM BOZUKLUĞUNA BAĞLI UYKUSUZLUK

Uyum bozukluğuna bağlı uykusuzluk birkaç gece süren uykuya dalma veya sürdürme problemidir. Uyum bozukluğuna bağlı uykusuzluk üç aydan daha kısa sürer. Bu tip bir uykusuzluk genellikle heyecan veya stres altında oluşur. Çocuklar, örneğin, sonbaharda okulların açılmasından hemen önce uykularında çok sık döner ve hareket ederler. Uykusuzluk önemli bir sınavın veya spor aktivitesinin öncesindeki gece ortaya çıkabilir. Erişkinler önemli bir iş toplantısı öncesinde veya bir aile bireyi veya yakın arkadaşı ile bir tartışma sonrasında sıklıkla kötü uyurlar. İnsanlar evlerinden uzakta olduklarında daha kolay uyku problemine sahip olma eğilimindedirler. Zaman dilimi ötesindeki yolculuklar uyum bozukluğuna bağlı uykusuzluğa neden olabilir. Yatma vaktine yakın bir zamanda yapılan egzersiz (dört saat içinde) veya hastalıklar da bu tip bir uykusuzluğa neden olabilir. Stresli durum sona erdiğinde ya da kişi uyum sağlamaya başladığında uyku normale döner.

Yorum

Uykusuzluk çeşitli nedenlerden olabilmektedir, duyguların yatışması olmadan uyumak elbette zordur. Bu açıdan sevgi, temelinde, insanlık boyut şarttır. Yapılan eylemlerde değer yaratmak bir uyumanın sağlayıcı etkisidir.

- f) **Kişilik bozuklukları:** eksantrik/paranoid, dramatik/anti sosyal, endişeli/çekingeng, bağımlı, takıntılı kişilikler hepimizde vardır, ama hemen toparlanır, kendimize geliriz. Eğitim bu çıkmazdan bizi kurtaran bir boyuttur. Düşünce boyutunda tüm yapıları ele almadan yapılanlar sadece tek düze olacaktır.

Özet olarak her boyutu düşünmek gerektiğine inanırım.

Kişilik Bozuklukları Belirtileri, Tanı ve Tedavi Yöntemleri (acibadem.com.tr¹²)

Genel Tanıtım

Kişilik bozukluğu diğer bir adıyla **borderline** hastanın sağlıksız bir düşünme, işleyiş ve davranış tarzına sahip olduğunuz bir tür zihinsel bozukluktur. Kişilik bozukluğu olan bir kişi, durumları ve insanları algılamakta veya ilişkilendirmekte zorlanır. **Kişilik bozukluğu** hastanın ilişkilerinde, sosyal aktivitelerinde, iş ve okulda önemli sorunlara ve sınırlamalara neden olur.

Bazı hastalar, kişilik bozukluğunun olduğunun farkında olamayabilir, çünkü düşünme ve davranış tarzı kendilerine son derece normal gelmektedir. Bu durumda hasta karşılaştığı zorluklar veya olumsuzluklar için başkalarını suçlayabilir.

Kişilik bozuklukları genellikle genç yaşlarda veya yetişkinlik döneminde başlar. Kişilik bozukluğunun birçok türü vardır. Bazı türleri kişinin yaşının ilerlemesiyle birlikte daha az görülmeye başlayabilir.

Kişilik, kim olduğumuzu tanımlamamız için hayati öneme sahiptir. Tutumlar, düşünceler, davranışlar ve ruh halleri de dahil olmak üzere benzersiz özelliklerin bir karışımını ve bu özellikleri diğer insanlarla ve çevremizdeki dünyayla olan ilişkilerimizde nasıl ifade ettiğimizi içerir. Bireyin kişiliğinin bazı özellikleri miras alınır, bazıları ise yaşam olayları ve deneyimleri ile şekillenir. Belirli kişilik özelliklerinin çok katı ve esnek olmaması durumunda bir kişilik bozukluğu gelişebilir.

Kişilik bozukluğu olan insanlar, toplumun normal veya normal olarak gördüklerinden daha farklı bir bakış açısında sahip olurlar. Kişilik bozukluğu olan kişilerde genel olarak zayıflık başa çıkma gibi beceriler sağlıklı ilişkilere oranla çok daha zor olur.

Kaygı bozukluğu problemi olan ve kontrol edemediğini bilenlerin aksine kişilik bozukluğu olan insanlar, genellikle bir sorun yaşadıklarının farkında değildir. Kontrol edecek bir şeyleri olduğuna inanmazlar. Kendilerinde bir sorun olduğuna inanmadıkları için kişilik bozukluğu olan insanlar genellikle tedaviye gerek duymazlar.

Kişilik bozuklukları, kendi grubunda yer alan şiddetli zihinsel bozuklukların arasında yaygın olmaktadır. Kişilik bozukluğu madde kullanımı, duyu durum bozuklukları (depresyon veya bipolar bozukluklar) ve anksiyete bozuklukları gibi diğer akıl hastalıkları ile birlikte ortaya çıkabilir. Kişilik bozukluklarının çoğu ergenlik döneminde, kişiliğin gelişip olgunlaştığında ortaya çıkar.

Yorum

Kişiliğin oturması, çocukluktan oluşmakta, zarar ve zulüm dışında müdahale etmemeli, duyguların gelişmesi, bir eğitim yöntemi olmalıdır.

- g) **Şizofreni:** gerçekte ilintili bağların kopması, duyu ve düşüncelerin de eşlik etmesi, bir bakıma farklı evrende gibi düşünme, algılama ve yaşamadır. Bir fantezi, masal dünyası gibi ele alınırsa hayal alemi olur, ancak ayaklar yere değince ise farklı boyuta ulaşmaktadır.

Özet olarak hayal görmek güzel ama gerçek veri, kanıtlara dayanmaktadır.

Şizofren nedir? Şizofreni belirtileri nelerdir? (medicalpark.com.tr)¹³

Şizofren bir bireyin davranışlarını, hareketlerini, gerçeği algılayış şeklini ve düşüncelerini çarpıtarak değiştiren, ailesi ve sosyal çevresi ile ilişkilerini bozan psikiyatrik bir hastalıktır. Ciddi ve kronik bir hastalık olan şizofrenide hastalar genellikle arasındaki bağlantısını yitirerek farklı davranışlar sergilemeye, gerçek olmayan olaylara inanmaya ve kişiliklerini değiştirmeye eğilim gösterir. Hayat boyu süren bir hastalıktır ve bu nedenle sürekli olarak tedavi gerektirir. Doğru tedavi ile şizofreni hastalarında hastalık kontrol altına alınabilir. Bu sayede hastalar sağlıklı bir birey olarak yaşamını sürdürebilir, sosyal

ilişkilerinde ve iş hayatlarında başarılı olabilir. Tedavi süreci, yapılan en küçük bir ihmalde hastalığın yeniden nüksünü tetikleyebileceğinden büyük bir özen ve hassasiyet gerektirir. Bu nedenle hastalığı kontrol altında bulunan kişiler de düzenli olarak psikiyatrik muayeneden geçirilmeye devam edilmelidir.

Şizofren nedir?

Şizofreni, hastaların gerçek ile gerçek dışı olan olguları birbirinden ayırt edememesine yol açan, sağlıklı düşünce akışı, duyu kontrolü ve normal davranışa engel olan ciddi bir beyin hastalığıdır. Çoğu zaman yavaş yavaş gelişim gösterir. Erken teşhis ve tedavi çok önemlidir, ciddi komplikasyonlar gelişmeden hastalığın kontrol altına alınmasını sağlar. Hastalık genel olarak çarpık düşünceler, halüsinasyonlar, korku ve paranoyalardan oluşur. Medyanın, televizyon dizilerinin ve filmlerin işlediği hikayeler toplumda şizofreni hastalarını saldırgan ve tehlikeli ve benzeri şekilde tanıtsa da aslında durum böyle değildir. Şizofreni hastalarında bölünmüş veya çoklu kişilik durumu yoktur, hastaların büyük bir kısmında şiddet eğilimi söz konusu değildir ve bu hastalar tedavi ile desteklendikleri takdirde toplum içerisinde, arkadaşları ile, aileleriyle veya tek başlarına yaşamlarını devam ettirebilir.

Şizofreni hastalığı alevlenme ve yatışma dönemleri şeklinde seyreden bir hastalık olup diğer birçok psikiyatrik hastalığa oranla hastaların mesleki ve sosyal yaşamlarına ilişkin çok daha fazla olumsuzluk yaratır. Hastalığın alevlenme dönemlerinde gerçek ve gerçek dışı öğelerin birbirinden ayırt edilememesi durumu belirgin şekilde söz konusudur. Bu duruma psikoz adı verilmektedir ve şizofreni en şiddetli psikotik hastalıklardan bir tanesidir. Belirtilerin şiddeti kişiden kişiye ve hastalığın şiddetine göre değişkenlik gösterir. Tedavi ilaçlarının kullanılmaması, alkol veya madde kullanımı, ağır stres gibi faktörler hastalığın şiddetini artıran faktörlerdir.

Yorum

Bir insanın gerçeği algılayış şeklini ve düşüncelerini çarpıtarak değiştiren, ailesi ve sosyal çevresi ile ilişkilerini bozan durum olduğu için doğrudan bir psikiyatrik hastalık olarak ele alınmalı, tedavi edilmelidir. Bizlerde de bilimsel, kanıta dayalı ve gerçek olmayan boyutlardan kaçınmalı, bu durum dışında olanlara da tedbirli davranmalıyız.

ÖZET: Tüm bu duyu boyutlarından sıyrılmak, ancak onların içinde olup, çıkmak ile olasıdır. Bir insanın denize girip ıslanması ile algılaması gerçeklik üzere olabilmektedir.

Tüm bunlar dikkate alındığında eğitim bize detay bilgiyi verir ama algı kazandırması bize bağlıdır.

Bir temizlik için gelen kişi, her boyutta farklı temizlik malzemesi, cihazı, bezi ve solüsyonu kullanmakta olması gerekir. Ruh temizliği de tüm gerekenlerin kullanılması ile olasıdır. Sevgi, insanlık, kardeşlik ve bütünlüğü ile affedebilme boyutu olmalı, bunun için kişiliği geliştirmek, önemlidir.

Eğitim nedir?

Eğitim budur denilirse, bir kalıp tanımlanmış olur. Kalıp bireyin kendisini sınıfa sokar. Hür olmayı bir bakıma tanımlayarak aklına bir zincir koymuş olmaktadır.

Bırakın konuşsun, fikrini söylesin, bakarız ve irdeleriz.

Dedem 14 yaşında iken bir toplantıya katılmış, Cumhuriyet öncesi geçen bir olay. İstanbul'da Ramazan ayı, belirli görüşlerin konuşulduğu, zamanımızda konferanslar şeklindeki bir yapı imiş. Yaratanın yüceliği konusu irdelenmekte imiş. Son söz yaşı itibarıyla Dedeme vermişler. Dedem, her bir Hoca, bir görüş ifade etti, bunlar belirli kaynakta da sunulmaktadır demiş. Kitaplar getirilmiş ve sıfatları özetlenmiş. Başkan, kısaca her birey başkasının sözünü ifade ettiğini söylüyorsun, senin fikrin ne demiş. Matematikte sonsuzluk kavramı olduğu, sonsuzluk kavramının ölçü ile ifade edilemeyeceği için, tümü bir bakıma anlamını yitirmekte olduğunu vurgulamış. Sonsuzlukta ölçü olmaz demiş. Bunun üzerine Dedem, toplantı başkanı yapılmış.

Akl akıldan üstün, fikir fikirden geniş olabilir, bunu söyleyene bakarken, ölçüm yapılmamalıdır. Ben, öğrencilerimden çok şey öğrenmiş olmalıyım. Temel hocalarım ise, prematüreler, onlara baktıkça, tedavi ettikçe çok şeyi onlardan öğrendim, benim hocalarım, eğitimcilerim oldular.

Bir bilgiyi öğretenin kulu, kölesi olurumu ben, prematüreler bana çok şey öğrettiler, ben onlara severekten hekimi olurum demişimdir.

Bilgi sahibi olmak ile, bilginin gücü ile eğitim olmuş kabul edilemez, bilişim sistemi bu durumda en bilgili olandır, en eğitilmiş denilemez. Sevgi ve insanlığa katkı sağlamaz ise anlamı da uygulama olmadan söylenemez. Kanıt dizisinde hiçbir şey görüldüğü kadar basit değildir vurgusu olmaktadır, kanıtlar, veriler ancak bilim üzere olursa anlam ifade eder.

Felsefenin vurgusu olan 5N 1K denilen boyut: Ne, neden, nerede, nasıl, niçin ve kim boyutu önemlidir. Gerekçe ve dayanaklar önemlidir. Sihirbazlar tüm bilimsel olay yaparken, görüntü ise göz boyama olmaktadır. Bu nedenle birey bir konuyu tek düze değil, farklı diğer boyutlar ile irdelemelidir.

Bir prematürenin kalp atımı hızlanmış ise, bu tek düze taşikardi değil, tüm fizyoloji dengesi içinde bir nokta olarak ele alınmalıdır. Görüntü ile yanılma büyük olasıdır.

Yabancı Dil Eğitimi

Birçok sınavlarla yabancı dil eğitimi düzeyi tanımlanmaktadır. Bunların çoğu gramatikal uygunluk sınavlarıdır. Bu sınavlardan kendi ana dili olanların başarı şansı düşüktür.

Yabancı dili bilmek, kullanmak ötesinde, esprili konuşmak, argo ve aşağılama değil, mecaz vurgusunu anlamalı, edebi yaklaşımı yapabilmelidir. Sevgi ve sanatsal konuşma denilince, *I love you* demek değil, çok beğendim değil, bilerek, anlayarak, bu yaklaşım yerinde olmuş demek, yorumlamak daha anlamlı, daha lisan hakimiyetidir. Türk olarak Türkçe bir romanı tam her kelimesi anlayabildim denilmez, burada kelimenin etimolojisi ve diğer anlamları da irdelenmelidir. *Eğitim kendini anlama ve bilmedir* denilmesinde kullanılan kelimeler, devrik, vurgu, felsefe yapılarak anlaşılmalıdır.

İnanışlarda kullanılan kelimeler, sıklıkla o toplumun algısına göredir, Abd, Arapça 'da çalışarak değer üretme iken, kendilerince bunun ibadet, bir bakıma tapınma olarak görülmektedir. Kuran³⁻⁴ Maun suresi 107/5-6, ifadesinde onlar yaptıklarında kozalı, gösteriş yapanlar olarak tanımlanmaktadır. Eylem bir insancıl ve sevgi boyut olmalı, ibadetin anlamı burada da isteğe göre farklı yorumlanmaktadır.

İngilizce biliyorum diyen kişi sıklıkla bilmemektedir, yanında etimolojik yaklaşım yapan boyut ile irdeliyorsa, o zaman, anlamsal felsefe yapan kişiye biliyor denilebilir. Birçok tercümenin anlamsız olması nedeniyle, gerçek ana lisanından bakarak konu anlaşılır olmaktadır. Kısaca tercüme kelime olarak değil, anlamsal olması ile yerlilik belirtilebilir. *Sigara içilmez, sigara çay değil ki içilsin, ayrıca danışma/don't danış* vurgusunu yaparım. Kelime farklı anlamda yorumlanmalıdır. Türkçe kelimeler çoklu anlamlandırılabilir. Bir keresinde bir İngiliz, girişte dolaşıyordu, beni görünce information nasıl alabileceğini sordu. Danışmayı gösterdim, lügatten bakmış, orada danışmanın demekte dedi. Orada oturan kişi, sert bakışlı birisi idi, görüntü olarak yaklaşmanın ifadesi vardı. Yabancı dili bilen birisi olduğunu da öğrendim. Gittim sordum, 20 dakikadır dolaştığımı, insan bir sorar dedi. Müdür ile görüşecekmiş, bir kat yukarı çıkması ile sorun çözüldü.

Yabancı dili anlamak için, öncelikle onların içinde olduğu kültürel yapıda algılanmalıdır. Amerika'da yolda geçen 50 yaşlarında olduğunu sandığım birisine merhaba dedim diye, bana bakarak sen nasıl bana *have a good day* diyebilirsin dedi. Hepimiz kardeşiz dedim, İnsan Haklarına göre bu şekilde ama bunu kim tanımlıyor deyince, hekim olduğumu söyledim, o da hemşire imiş, ancak Doğu kaynaklı Türk olduğum için bu size normal ama bizim için anormal demiştir.

Bu tecrübeden sonra, kızımın çalıştığı Üniversite Kampusunda bir büyük gül-havuz etrafında dolaşıyoruz, biz saat yönü, onlar saatin tersi dönüyorlar, ilk sefer, gülümserim, daha sonra karşılaşmada, sırtırım, üçüncüsünde *hello* der, dördüncü de ise biz sizi bir yerden tanıyoruz,

çıkaramadık diye durarak, sorarlar. Bir iletişimde sıklıkla dördüncüde ilişki kurarlar, ancak önce insancıl ilgi oluşturmalarıdır.

Bir arkadaş, sınavda aynı puan aldığımızı söyleyerek, İngilizceyi Kolej düzeyinde bildiğini söylerdi, yabancı gelince beni çağırırlardı, ne dediklerini anlamadıklarını söylerlerdi. Onlar için tek kelime söylenmesi gerekirken, iyi uyudun mu gibi bir soruya ne cevap vereceklerini bilmediklerini, bu sorunun niye sorulduğunu kavradıklarını belirtirlerdi. Ancak, odalarında diplomalar, İngilizce sınav sonuçları da asılı idi.

Aklıma eski Sovyet Bloğu ziyaretlerim aklıma geldi. Üst düzeylere gidince, kendilerine verilen tüm diplomaları, taktirleri duvarda görmekte idik. Nedeni sorduğumda, üst makam ile ilişki boyutu önemli olduğu vurgusu verildi. İlk başa gelince de atama kararname konulduğu belirtildi. Ben güçlüyüm, idareci benimle vurgusu önemli imiş. Ben İngilizce biliyorum, sınavdan geçtim vurgu olduğunun farkına vardım.

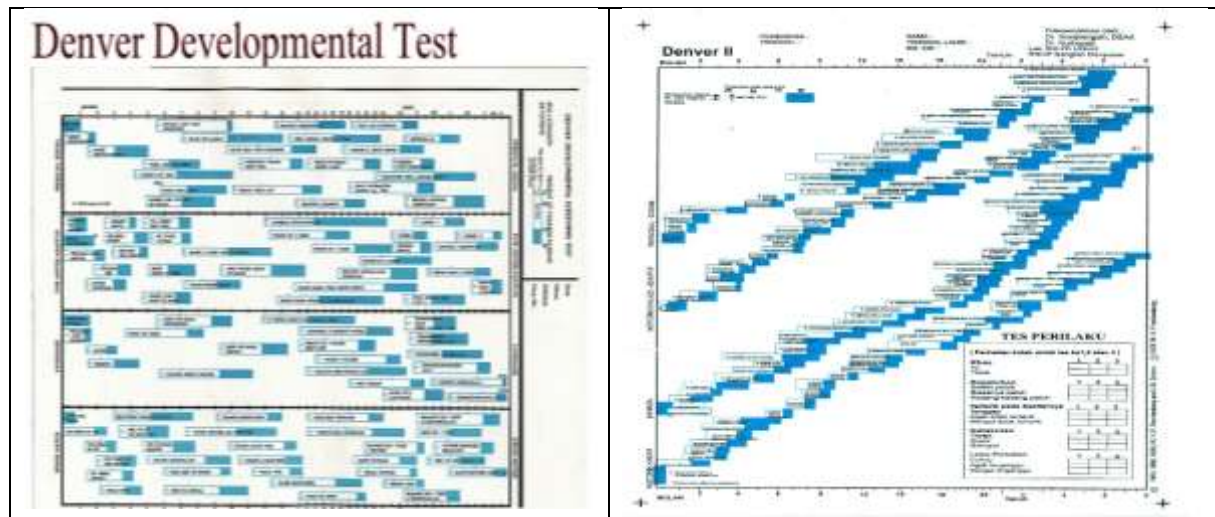
Bir kongrede İngiliz yemeğe çağırdı, ben yediğimi ve yükümü de boşalttığımı ve kahve içeceğimi söyledim. Arkadaşlar ne yükü deyince, bir İngiliz'e tuvaletten geliyorum demedim, bunu buldum dedim. Biz anlamadık ama İngiliz Hoca anladı dediler. Önemli olan karşılıklı anlaşılır olmak olmalıdır.

Diploma tüm duvarı kaplayabilir, ama gücü diplomalardan alıyorsan, eğitimin zayıf demektir demekteyim.

Ölçme

Ölçme çoklu boyutla olmalıdır. Denver Gelişim Testi örnek olarak alındığında, a) Psikososyal, b) Motor, c) Dil, d) Kaba Motor yeteneği ölçülmekte, ancak burada sevgi, insanlık kavramları tanımlanmamaktadır. Bu ölçümün beğenilen tarafı, gözlenme alt (%25), üst (%90) değerleri ile %75 olması ile beklenti oluşmasını öngörmesidir. Kısaca yaptı, yapmadı boyutunda olmamasıdır.

Denver Gelişim testinin eski ve yeni uyarlanmış yapısı

Şekil 1: Denver Gelişim Testi, I ve II

Bunlar gelişimi ölçmekte, eğitim boyutunu netleştirmemektedir.

Son Söz

Eğitim felsefesine bakarken, belirli bir kalıp ve internet görüşleri değil, bireysel olarak fikirlerimi, bağımsız olarak yazdığımı belirtmek için bu giriş yapılmıştır.

Temelde vurgular ise farklı değildir, sevgi ile insanlıkta olmak, bireyin kendisini algılaması, benliğinin farkında olarak, etik ilkelerde, insan olarak yürümesidir, devamlı gelişmesi, değişmesi, ilerlemesidir.

Tüm verileri düşünmek için zihni ve şahsi faktörleri dışlamak, aynı zamanda kalıp ve öngörülerini de dışarı almak gerekir, boş olarak ele alınmalıdır, ancak bilim üzere olunmalıdır. Yaratılışa uygun olmayan, doğa yasaları dışında bir durumun oluşmayacağı algılanmalı, bilgi ve beceri açığı eğitim ile tamamlanmalı, bu nedenle ömür boyu eğitime devam edilmelidir.

Daha önce sunulan örneğe vurgu yaparak, önemli olan yaş değil, fikirleri sunan kişiye bakılmalı derim. Çocukların bazı sorularını cevaplamak değil, algılamak önemlidir. Tsunami faciasında bir 7 yaşındaki çocuk hocamız deniz çekilince anlatmıştı, bir sel gibi deniz gelir demişti diyor, Kaliforniya da Fay kırılması beklenildiği için ders olarak anlatılmış, bunun üzerine ailesi haber vererek yukarı çıkarak 700 kişinin kurtulmasını sağlamışlar haberini öğrenince, çocuğu dinleyen bu aile ve kişileri kutlarım dedim. Niye diye soranlara, Alpler 'de ilk vagonda bir trende yangın çıkıyor, elektrikli ocaktan kaynaklanıyor, tren bir tünelde kalıyor, her birey yukarı çıkıyor. 12 yaşındaki bir çocuk ateşe doğru gidelim, yukarı duman ve karbon monoksit zehirler diyor. 20 kişi dinliyor, yüzlercesi ölüyor. Çocuk söylüyorsa doğrudur, buna dikkate alınmalıdır. Bir hikâyede kral çıplak diyen çocuktur. Söylenenleri toplar, kim söyledi diye bakmaz, bunları özetler ve bir karara varır, somut kısa detaylı değildir. Bilim ve gerçek genellikle basittir.

Kaynaklar

- 1) Türk Ceza Kanunu, www.mevzuat.com
- 2) Anayasa, www.mevzuat.com
- 3) Kuran: Kuranı Kerim çözümü, www.ahmedhulusi.org. 2008.
- 4) Kuran, Türkçe: Y. N. ÖZTÜRK, Kur'anı Kerim Meali. www.yeniboyut.com/meal.asp.
- 5) [Duygudurum Bozukluğu- Medicana Sağlık Grubu](#)
- 6) [Zihnimizin yarattığı hastalıklar: Psikosomatik bozukluklar- Aysel Keskin, Uplifers](#)
- 7) [Affetmek, Anksiyete, Stres, Panik ve Depresyon- The Global Forgiveness Initiative](#)
- 8) Türk Dil Kurumu, www.tdk
- 9) Türk Ticaret Kanunu, www.mevzuat.com
- 10) [Cinsel Kimlik Bozukluğu Ankara- Uzm. Psikolog Yasemin Aker](#)
- 11) [Uyku Bozuklukları | Türk Nöroloji Derneği \(noroloji.org.tr\)](#)
- 12) [Kişilik Bozuklukları Belirtileri, Tanı ve Tedavi Yöntemleri \(acibadem.com.tr\)](#)
- 13) [Şizofren nedir? Şizofreni belirtileri nelerdir? \(medicalpark.com.tr\)](#)